

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Άρτεμις Τσίτσικα

Αναπλ. Καθηγήτρια Παιδιατρικής - Εφηβικής Ιατρικής ΕΚΠΑ
Διευθύντρια του ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας» Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Χαρά Σπηλιοπούλου

Καθηγήτρια Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας, Κοσμήτωρ, Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

Θεodώρα Ψαλτοπούλου

Αναπλ. Καθηγήτρια Θεραπευτικής Επιδημιολογίας - Προληπτικής Ιατρικής
Συντονιστική Επιτροπή ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας» Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Θεόδωρος Ν. Σεργεντάνης

Ακαδημαϊκός Υπότροφος, Θεραπευτική Κλινική, Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα»
Υπεύθυνος Έρευνας, ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας» Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ SELMA

κατ' αλφαβητική σειρά

Νικολέτα Κουτελιέρη

Κοινωνική Λειτουργός, ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας», Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

Πανωραία Κώστα

Εκπαιδευτικός, ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας», Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

Ανδρονίκη Σιάτρα

Εκπαιδευτικός, ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας», Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ SELMA

κατ' αλφαβητική σειρά

Αριστείδης Λορέντζος

Ψυχολόγος MSc, Ακαδημαϊκός Υπότροφος, Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

Λευκοθέα Μπινιάρη

Εκπαιδευτικός, ΑΔΙΠΠΔΕ, Μέλος Συμβουλευτικής Επιτροπής Ευρωπαϊκού Προγράμματος Erasmus+ KA3
"ACT- Active citizen", Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Αντωνία Παπατριανταφύλλου

Εθνική Συντονίστρια Ευρωπαϊκών – Προγραμμάτων Erasmus+ KA3
"ACT- Active citizen" & "T4E - Teachers4europe"
Γραμματεία Γενικής Δ/σης Διεθνών, Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Παιδείας Ομογενών & Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
SELMA

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

**Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)
και Αμοιβαία Ευαισθητοποίηση
για τη Ρητορική του Μίσους στο Διαδίκτυο**

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

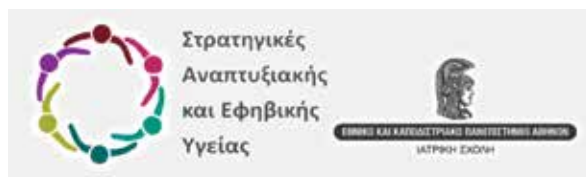
«Μαζί για την Εφηβική Υγεία»

Επιστημονικός Οργανισμός
www.youth-life.gr

**ΠΜΣ «Στρατηγικές Αναπτυξιακής
και Εφηβικής Υγείας»**

Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ
www.youth-msc.gr

Με την υποστήριξη της
ΠΕΔΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΑΘΗΝΑ 2019

The logo features the word "SELMA" in a bold, sans-serif font. The letter "S" is blue, while the "E" is composed of three horizontal orange bars. The letters "L", "M", and "A" are blue. Below "SELMA" is the phrase "HACKING HATE" in a smaller, bold, grey, sans-serif font. The entire logo is centered on a white background, with blue and orange horizontal bars at the top and bottom of the page.

SELMA
HACKING HATE

Λίγα λόγια για τους φορείς

«ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΗΒΙΚΗ ΥΓΕΙΑ» (FOR ADOLESCENT HEALTH, FAH)

Ο Επιστημονικός Οργανισμός «ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΗΒΙΚΗ ΥΓΕΙΑ» δραστηριοποιείται από το 2009 στον τομέα της ποιότητας ζωής και υγείας των εφήβων και νέων. Πραγματοποιεί δράσεις σε ερευνητικό, εκπαιδευτικό επίπεδο και έχει σημαντικό κοινωνικό έργο.

Είναι γεγονός ότι πολλά από τα νοσήματα των μελλοντικών ενηλίκων μπορούν να προληφθούν με παρεμβάσεις στους σημερινούς εφήβους.

Ο Επιστημονικός Οργανισμός συμμετείχε στην υλοποίηση δύο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων σχετικά με την ψηφιακή παιδεία και την ενδυνάμωση παιδιών και εφήβων στις διαδικτυακές τους αλληλεπιδράσεις, το ENABLE και το ENACSO (European NGO Alliance for Child Safety Online). Επιπλέον δημιουργήθηκαν εκπαιδευτικά υλικά, όπως το YOUTH TECH και το YOUTH ONLINE, καθώς και η σειρά υλικού για τα παιδιά και τους εφήβους «*Τι συμβαίνει στην εφηβεία;*» (9 τεύχη).

Ο Επιστημονικός Οργανισμός συμμετέχει στη διοργάνωση δύο ετήσιων συνεδρίων στην Ελλάδα σχετικά με την υγεία των εφήβων και νέων, και αποτελεί βασικό φορέα διοργάνωσης του προγράμματος «*Από το Α ως το Ω: μια ακαδημία για γονείς*». Έχει θεσπίσει το ετήσιο βραβείο «*ORIGAMI CRANE*», το οποίο διεκδικούν ομάδες εφήβων στο πλαίσιο διαγωνισμού Hackathon και απονέμεται σε τελετή του ετήσιου STATE OF THE ART Συνεδρίου Εφηβικής Υγείας κάθε Άνοιξη.

Ο Οργανισμός υλοποιεί στην Ελλάδα το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα SELMA, με συντονιστή φορέα το European Schoolnet (Βέλγιο) και συνεργαζόμενους φορείς από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία και τη Δανία.

«ΠΜΣ Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας», Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

Αντικείμενο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Στρατηγικές Αναπτυξιακής και Εφηβικής Υγείας» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής ειδίκευσης σε επαγγελματίες υγείας (ιατρούς, νοσηλευτές, επισκέπτες υγείας, ψυχολόγους κ.λπ.) και άλλους ειδικούς, π.χ. εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, που έρχονται καθημερινά σε επαφή με εφήβους και νέους.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) θέτει ως προτεραιότητα την ενημέρωση και εκπαίδευση όσων πλαισιώνουν τα παιδιά, τους εφήβους και τους νέους στις μεταβατικές αυτές ηλικιακές φάσεις, προκειμένου να μπορούν να αντεπεξέλθουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ώστε να αντιμετωπίσουν τις σχετικές προκλήσεις. Οι *στρατηγικές της αναπτυξιακής και εφηβικής υγείας* στις ευρωπαϊκές χώρες κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικοί τομείς για την πρόληψη και τον περιορισμό της νοσηρότητας των ενηλίκων του μέλλοντος.

Διεθνώς, η Αναπτυξιακή και Εφηβική Υγεία αποτελεί έναν εξελισσόμενο τομέα που αντιμετωπίζει ολιστικά (οργανικά και ψυχοκοινωνικά) το παιδί, τον έφηβο και τον νέο άνθρωπο.

Εισαγωγικό Σημείωμα

*«Όλοι οι άνθρωποι, και ιδιαίτερα οι νέοι, αναζητούν την ευτυχία στη ζωή τους, η οποία μοιάζει να πλαισιώνει την υγεία – ως το υπέρτατο αγαθό»
Σπίρος, 18 ετών*

Και όλα αρχίζουν με το παράδειγμα – στο σπίτι, το σχολείο και αλλού... Τα πρότυπα αγρυπνούν, «δουλεύουν» υποσυνείδητα και εγείρουν άγνωστους μηχανισμούς μίμησης. Οι ενήλικες εμπνέουν και μπορούν να ασκούν γοητεία – έχουν πραγματική δύναμη, κινητοποιώντας καθοριστικές συμπεριφορές σε ελάχιστο χρόνο. Είναι μαγικό και καθαρτικό να επιλέξει ένα παιδί να εμπιστευτεί, να τιμήσει με απλό και ξεκάθαρο τρόπο, και να επιδώσει ένα μοτίβο που φαίνεται να πείθει και να ωφελεί... Αυτό είναι και το κίνητρό μας για να ξορκίσουμε το παρελθόν και να αμφισβητήσουμε δικούς μας κανόνες και κρίσεις. *«Μόνο επανεκπαιδύοντας τον εαυτό μας μπορούμε να διαπαιδαγωγήσουμε»*, συμπεραίνει η ψυχαναλύτρια Martha Harris.

Τα παιδιά αρχικά αντιλαμβάνονται και ταξινομούν τα μηνύματα με απλό τρόπο – με βάση τις εμπειρίες τους. Πολλές μελέτες διαπιστώνουν ότι όσο μεγαλώνουν και πλησιάζουν στην εφηβεία, τα παιδιά μαθαίνουν και από την αξιολόγηση της εμπειρίας, μέσα από συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών και επιχειρημάτων. Ο έφηβος διαμορφώνει σταδιακά νέες γνωστικές δεξιότητες, κατακτά την υποθετική και αφαιρετική σκέψη και ξεπερνά ευκολότερα δυσκολίες. Συναισθηματικά, αναπτύσσει την ικανότητα κατανόησης της θέσης άλλων ανθρώπων, ενώ οι κοινωνικές του δεξιότητες διευρύνονται και ωριμάζουν.

Η εκπαίδευση, πέρα από την κάλυψη της απαραίτητης εξεταστέας ύλης, είναι μια συνεχής, βιωματική και συμμετοχική διαδικασία που δεν πραγματοποιείται αποσπασματικά και οφείλει να εφοδιάσει τους εφήβους με δεξιότητες ζωής (life skills), προτού ο αγώνας τους για ανεξαρτησία γίνει αυτοσκοπός.

Με βάση πρόσφατες προσεγγίσεις και επιστημονικά δεδομένα, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα εκπαιδευτικά προγράμματα δεξιοτήτων ζωής και διαχείρισης δυσκολιών, και ενθαρρύνεται η εφαρμογή τους με την ανάλογη προσαρμογή τόσο στα επικαιροποιημένα επιδημιολογικά δεδομένα κάθε χώρας όσο και στην πολιτισμική της ταυτότητα.

Μέσα από ολιστικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, όπως το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα SELMA, αναδύεται και μια μοναδική ευκαιρία: να κατακτηθούν σημαντικοί στόχοι πρόληψης και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη μελλοντική εξέλιξη των νέων σε λειτουργικούς, υγιείς και ισορροπημένους ενήλικες. Παράλληλα καλλιεργούνται οι έννοιες της ευεξίας και της ισορροπίας σωματικής/ψυχοκοινωνικής υγείας κατά το ιπποκράτειο πρότυπο.

Άρτεμις Τσίτσικα,
«Μαθαίνεται η ζωή;» [διασκευή]
εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 15 Μαΐου 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	10
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	12
CORISH (SWGFL), ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΕΡΓΕΝΤΑΝΗΣ (FAH)	
Πώς να εφαρμόσετε ένα πρόγραμμα SELMA... στα σχολεία και την ευρύτερη σχολική κοινότητα	14
1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	15
2. ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ SELMA	19
3. ΠΩΣ ΝΑ ΕΝΤΑΞΕΤΕ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	26
ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1	33
Τι είναι η ρητορική μίσους;	34
Γιατί υπάρχει περιεχόμενο ρητορικής μίσους;	53
Πώς νιώθω ως αποτέλεσμα της ρητορικής μίσους;	75
ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2	105
Ανακεφαλαίωση	106
Γιατί βρισκόμαστε υλικό ρητορικής μίσους εκεί έξω;	116
Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	138
Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	145
ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3	161
Τι Συναισθήματα Προκαλεί η Ρητορική Μίσους;	162

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 4	191
Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	192
Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	199
Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	213
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΣΙΑΤΡΑ	226
Πώς να εφαρμόσετε ένα πρόγραμμα SELMA... για συνομήλικους καθοδηγητές	228
1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	229
2. ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ SELMA	234
3. ΑΛΛΕΣ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΥΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΕΣ	238
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ NIELS-CHRISTIAN BILENBERG, JONAS RAVN	250
Πώς να εφαρμόσετε ένα πρόγραμμα SELMA... για ευάλωτους νέους	252
1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	253
2. ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ SELMA	256
3. ΜΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ	264
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	266

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στη σύγχρονη εποχή μας, η οποία χαρακτηρίζεται από τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, όλο και περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούν καθημερινά μέσα κοινωνικής δικτύωσης – όπως το facebook και το instagram, που αποτελούν τις πιο δημοφιλείς εφαρμογές. Το γεγονός όμως ότι η πλειονότητα κάνει λανθασμένη χρήση των εφαρμογών αυτών έχει συχνά ως αποτέλεσμα την εμφάνιση περιστατικών ρητορικής του μίσους στο διαδίκτυο, ειδικότερα από νέους ανθρώπους που δεν έχουν τόσο ανεπτυγμένη κριτική σκέψη.

Τι είναι όμως η ρητορική του μίσους; Σύμφωνα με τον Raphael Cohen-Amalgor (2011)*, ρητορική μίσους είναι η προκατειλημμένη, εχθρική και κακόβουλη μορφή έκφρασης που απευθύνεται σε ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων, λόγω ορισμένων χαρακτηριστικών τους, όπως είναι το φύλο, η φυλή, η θρησκεία, η εθνικότητα, το χρώμα, η αναπηρία ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός.

Η ρητορική του μίσους στο διαδίκτυο αποτελεί ένα διαρκώς επιδεινούμενο πρόβλημα, γι' αυτό και πολλοί άνθρωποι βιώνουν το διαδίκτυο ως εχθρικό χώρο. Τα μηνύματα «μίσους» όμως είναι όλο πιο συνηθισμένα και στα άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Προκειμένου να αλλάξει αυτή η κατάσταση, είναι αναγκαίο να διαμορφωθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για τον έλεγχο της διαδικτυακής ρητορικής του μίσους και την αναφορά σε τέτοια φαινόμενα.

Το SELMA (Social and Emotional Learning for Mutual Awareness – Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση για Αμοιβαία Ευαισθητοποίηση) είναι ένα διετές πρόγραμμα το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και έχει στόχο την αντιμετώπιση του προβλήματος της ρητορικής του μίσους στο διαδίκτυο μέσα από την προώθηση της αμοιβαίας ευαισθητοποίησης, της ανεκτικότητας και του σεβασμού. Βασίζεται στην κοινωνική και συναισθηματική μάθηση καθώς και σε εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που προάγουν την ενδυνάμωση των σχέσεων των εφήβων έτσι ώστε να γίνουν οι ίδιοι παράγοντες αλλαγής.

---

* Cohen-Amalgor, R. (2011). Fighting Hate and Bigotry on the Internet. *Policy and Internet*, 3(3), 1-26.

Το SELMA απευθύνεται σε νέους από 11 έως 16 ετών (πρώιμη έως όψιμη εφηβεία) κυρίως στα σχολεία αλλά και σε εξωσχολικές κοινότητες που έχουν άμεσο αντίκτυπο στη ζωή των εφήβων. Τους δεσμεύει, μαζί με τους συνομηλίκους τους, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και άλλους επαγγελματίες, σε ένα πολυδιάστατο ταξίδι μάθησης. Ενθαρρύνει έναν ευρύτερο διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα της εκπαίδευσης, στα οποία περιλαμβάνονται το Υπουργείο Παιδείας, οι σχεδιαστές αναλυτικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και η κοινωνία.

Όλα αυτά υλοποιούνται μέσω τεσσάρων «Διαδρομών», στόχος των οποίων είναι να ενημερώσουν τους μαθητές και να τους ευαισθητοποιήσουν σχετικά με τη ρητορική του μίσους στο Διαδίκτυο. Η πρώτη Διαδρομή είναι μια εισαγωγή για τους νεότερους μαθητές, ενώ η δεύτερη απευθύνεται στους μεγαλύτερους σε ηλικία μαθητές. Η τρίτη διαδρομή αφορά τους εκπαιδευτικούς που είναι νέοι στην προσέγγιση του SELMA, ενώ η τέταρτη προορίζεται για τους έμπειρους εκπαιδευτές.

Εκπαίδευση/ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

CORISH (SWGFL), ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΕΡΓΕΝΤΑΝΗΣ (FAH)

Περίληψη

Το κείμενο που ακολουθεί περιλαμβάνει σημαντικές οδηγίες για τους εκπαιδευτικούς και τους επαγγελματίες που επιθυμούν να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα SELMA στο περιβάλλον του σχολείου ή στο πλαίσιο της ευρύτερης σχολικής κοινότητας.

Πραγματοποιεί μια συνολική θεώρηση του προγράμματος SELMA σε εκπαιδευτικό πλαίσιο και παρέχει συμβουλές για τον τρόπο με τον οποίο το περιεχόμενο μπορεί να ενταχθεί στο υπάρχον ή σε συμπληρωματικό σχολικό πρόγραμμα. Διαθέτει επίσης μια εργαλειοθήκη με τέσσερις προτεινόμενες διαδρομές για όσους επιθυμούν να εφαρμόσουν αποτελεσματικά το περιεχόμενο του προγράμματος και να εργαστούν με άτομα διαφορετικών ηλικιών και ειδικοτήτων.

Με δεδομένο το γεγονός ότι τα σχολεία έχουν διαφορετικές προτεραιότητες για τις διδακτικές ενότητες που εντάσσουν στο πρόγραμμά τους, προτείνονται τρόπους είτε για να εφαρμόσετε τις δραστηριότητες του SELMA είτε για να τις εντάξετε στις κατάλληλες διδακτικές ενότητες στο ευρύτερο σχολικό πρόγραμμα. Αυτή η δυνατότητα θα γίνει πιο ξεκάθαρη στους υπεύθυνους οργάνωσης του σχολικού προγράμματος όσο εξοικειώνονται με το περιεχόμενο της Εργαλειοθήκης SELMA. Προτείνονται επιπλέον τρόποι χρήσης του SELMA προκειμένου να αναπτύξετε και να εφαρμόσετε μια στρατηγική για το σχολείο ως σύνολο, στην οποία τα παιδιά και οι νέοι, οι γονείς, το προσωπικό του σχολείου και ολόκληρη η σχολική κοινότητα θα συνεργαστούν με πιο δομικό και συστηματικό τρόπο.

Αν και το παρόν κείμενο έχει σχεδιαστεί για να είναι πρακτικό και εύχρηστο, δεν πρέπει να θεωρηθεί κανονιστικό εγχειρίδιο. Παρομοίως, η εργαλειοθήκη έχει σχεδιαστεί ως εξατομικευμένο εργαλείο το οποίο επιτρέπει στους επαγγελματίες να χαράξουν το δικό τους ταξίδι SELMA μαζί με και για τους νέους. Οι τέσσερις προτεινόμενες διαδρομές έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους επαγγελματίες να χρησιμοποιήσουν την εργαλειοθήκη. Ενθαρρύνουμε τους χρήστες να γίνουν δημιουργικοί και να χαράξουν τις δικές τους διαδρομές.

Λέξεις-κλειδιά: Δάσκαλοι, εκπαιδευτές, τάξη, σχολικό πρόγραμμα, σχεδιασμός μαθήματος, διδασκαλία

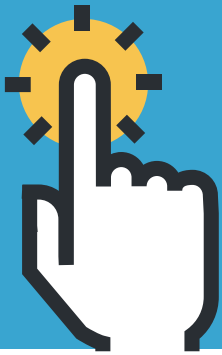
*Επίπεδο δημοσίευσης: Δ-Δημόσιο, Π-Περιορισμένο, Ε-Εμπιστευτικό

1.	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	15
1.1.	Σε ποιον απευθύνεται;	15
1.2.	Γιατί να χρησιμοποιήσετε το πρόγραμμα SELMA για να διδάξετε τα παιδιά και τους νέους για τη διαδικτυακή ρητορική μίσους;	16
1.3.	Πώς προτείνουμε να χρησιμοποιήσουν οι δάσκαλοι και τα σχολεία την εργαλειοθήκη SELMA;	17
2.	ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ SELMA	19
2.1.	Διαδρομή 1: Εισαγωγή για μικρότερους μαθητές	20
2.2.	Διαδρομή 2: Εισαγωγή για μεγαλύτερους μαθητές	21
2.3.	Διαδρομή 3: Εκπαιδευτικοί αρχάριοι στην προσέγγιση ΚΣΜ	23
2.4.	Διαδρομή 4: Έμπειροι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να καλλιεργήσουν στους νέους τη δυνατότητα να δρουν	24
3.	ΠΩΣ ΝΑ ΕΝΤΑΞΕΤΕ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	26
3.1.	Ένταξη του προγράμματος SELMA στο σχολικό πρόγραμμα	26
3.2.	Χτίζοντας μια αποτελεσματική στρατηγική για το σχολείο ως σύνολο	28
	3.2.1. Αρχές	28
	3.2.2. Πρακτική εφαρμογή	29

**Πώς να εφαρμόσετε
ένα πρόγραμμα
SELMA... στα σχολεία
και την ευρύτερη
σχολική κοινότητα**

1. Καθορισμός του πλαισίου

1.1. Σε ποιον απευθύνεται;

Αυτός ο οδηγός απευθύνεται, κατ' αρχάς, σε δασκάλους που θέλουν να διδάξουν στους μαθητές τους για τη διαδικτυακή ρητορική μίσους μέσω των διδακτικών ενοτήτων και του υλικού που περιέχει η εργαλειοθήκη του προγράμματος SELMA. Απευθύνεται επίσης σε ένα ευρύ κοινό εκπαιδευτικών και επαγγελματιών που απασχολούνται στην τοπική σχολική κοινότητα, όπως επαγγελματίες υπεύθυνους για το σχολικό πρόγραμμα, σχολικούς ψυχολόγους και συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού, σχολικούς συμβούλους και συμβούλους συμπεριφοράς καθώς και γονείς και κηδεμόνες.

Στόχος του προγράμματος SELMA είναι η προώθηση της αμοιβαίας ευαισθητοποίησης, ανοχής και σεβασμού, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση ενδυνάμωσης, για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους.

Το ηλικιακό φάσμα στο οποίο στοχεύει το πρόγραμμα είναι από 11 έως 16 ετών, αλλά η εργαλειοθήκη SELMA είναι αρκετά ευέλικτη ώστε να προσαρμόζεται σε ηλικιακές ομάδες με μικρή απόκλιση είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω από το φάσμα αυτό. Οι ίδιες οι δραστηριότητες δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία, αν και σε ορισμένες εξ αυτών νεότεροι μαθητές έχουν πιο εύκολη πρόσβαση σε σχέση με άλλους.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, ο ακόλουθος οδηγός προσφέρει δύο προσεγγίσεις για την εφαρμογή του SELMA:

- Εφαρμογή του SELMA με παιδιά 11-13 ετών
- Εφαρμογή του SELMA με νέους άνω των 13 ετών

Οι στρατηγικές μάθησης, όπως η Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ), η παιδεία για τα μέσα και η αγωγή του πολίτη βρίσκονται στον πυρήνα της εργαλειοθήκης SELMA. Αυτές για ορισμένους μπορεί να αποτελούν οικείες και συναρπαστικές έννοιες, ενώ σε άλλους να φαίνονται τρομακτικές. Γι' αυτό τον λόγο προσφέρουμε μια εισαγωγική διαδρομή και μια διαδρομή για προχωρημένους, έτσι ώστε να καταστήσουμε τις δραστηριότητες της Εργαλειοθήκης προσβάσιμες σε όλους, ανεξάρτητα από την εξειδίκευση και το υπόβαθρό τους.

1.2. Γιατί να χρησιμοποιήσετε το πρόγραμμα selma για να διδάξετε στα παιδιά και τους νέους για τη διαδικτυακή ρητορική μίσους;

Το πρόγραμμα SELMA βασίζεται στην άποψη ότι τα παιδιά και οι νέοι μπορούν και πρέπει να παροτρύνονται να γίνουν φορείς αλλαγής τόσο στη διαδικτυακή όσο και στη μη διαδικτυακή κοινότητα. Η εκπαίδευση για τη ρητορική μίσους δεν πρέπει να στηρίζεται στο τι είναι «καλό» ή «κακό». Αντιθέτως, πρέπει να δίνει στα παιδιά και τους νέους το κίνητρο και τη δυνατότητα να ασχοληθούν ουσιαστικά και δημιουργικά με το ζήτημα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και τις πιθανές λύσεις:

- Τι είναι η διαδικτυακή ρητορική μίσους;
- Πώς επηρεάζει το προσωπικό και κοινωνικό μου περιβάλλον;
- Τι ρόλο μπορούμε να διαδραματίσουμε οι συνομήλικοί μου κι εγώ στην αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και στη θετική κοινωνική αλλαγή;

Η Εργαλειοθήκη SELMA προσεγγίζει καθένα από αυτά τα ερωτήματα, εστιάζοντας σε τρεις μεθοδολογίες: (α) στην Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ), (β) την παιδεία στα μέσα, και (γ) την αγωγή του πολίτη.

Η προσέγγιση ΚΣΜ επιτρέπει στα παιδιά και τους νέους:

- Να μελετήσουν τι συναισθήματα προκαλεί η ρητορική μίσους στους ίδιους και σε άλλους.
- Να αναπτύξουν ένα λεξιλόγιο συναισθημάτων για να περιγράψουν ό,τι νιώθουν.
- Να χρησιμοποιήσουν μεταγνωστικές στρατηγικές για να εξορθολογίσουν τις αντιδράσεις τους.
- Να αξιολογήσουν τις καταστάσεις που βιώνουν άλλα άτομα και να μάθουν πώς βλέπουν οι άλλοι τον κόσμο.
- Να αναπτύξουν διαφορετικές στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές συναναστροφές τους στο διαδίκτυο κατά τρόπο ώστε να σταματούν/εκτονώνονται οι διαμάχες.

Οι παραπάνω είναι αξίες πολύτιμες για τη ζωή, που συχνά δεν εξετάζονται επισήμως σε ένα ήδη πιεσμένο πρόγραμμα, αλλά και όταν συμπεριλαμβάνονται σε αυτό, μελετώνται υπό συγκεκριμένο πρίσμα.

Η παιδεία των μέσων θα βοηθήσει τους μαθητές να προβληματιστούν με πιο συνειδητό και προσεκτικό τρόπο πάνω στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, έτσι ώστε να κατανοήσουν και να αναλύσουν τη δική τους εμπειρία ως χρήστες διαδικτυακού περιεχομένου. Ταυτόχρονα τους προσφέρεται η ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τα μέσα για να μελετήσουν αυτά τα ζητήματα, να ευαισθητοποιήσουν, να προωθήσουν αντίθετες απόψεις, να εμποδίσουν αρνητικές συμπεριφορές και να ενισχύσουν τα θετικά μηνύματα.

Ο τελικός στόχος της Εργαλειοθήκης SELMA είναι να δώσει στους εφήβους τη δυνατότητα να κάνουν εποικοδομητικές και ηθικές επιλογές σχετικά με την προσωπική τους συ-

μπεριφορά και τις κοινωνικές συναναστροφές τους. Μέσα από την Εργαλειοθήκη SELMA, οι εκπαιδευόμενοι παροτρύνονται να αναλογιστούν και να αντιταχθούν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις διαδικτυακής ρητορικής μίσους τοπικού, εθνικού και/ή παγκόσμιου χαρακτήρα. Κατά την άποψή μας, τα άτομα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να θέσουν τη ρητορική μίσους εντός συγκεκριμένου πλαισίου, ξεκινώντας από την ευαισθητοποίηση και την κριτική ανάλυση απόψεων και προοπτικών που παρουσιάζουν εξαιρετική απόκλιση (ενίοτε είναι αντικρουόμενες) στην ψηφιακή κοινωνία, και εξερευνώντας παράλληλα τις διαδρομές αλλαγής με κατεύθυνση την αμοιβαία ανοχή και τον σεβασμό.

1.3. Πώς προτείνουμε να χρησιμοποιήσουν οι δάσκαλοι και τα σχολεία την εργαλειοθήκη selma;

Το περιεχόμενο της Εργαλειοθήκης και των δραστηριοτήτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ποικίλους τρόπους. Η ίδια η Εργαλειοθήκη είναι κατασκευασμένη έτσι ώστε να είναι εφικτό κάτι τέτοιο.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί με διαφορετικούς τρόπους και ειδικότερα ως:

- Εργαλείο διδασκαλίας στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος.
- Διακριτή διδακτική ενότητα εντός του σχολικού προγράμματος.
- Υποστηρικτικό εργαλείο άλλων ζητημάτων.
- Διδακτική παρέμβαση με αφορμή ζητήματα που έχουν ανακύψει.
- Τράπεζα πληροφοριών για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των γονέων και μελών του σχολικού προσωπικού για ζητήματα σχετικά με τη διαδικτυακή ρητορική μίσους.

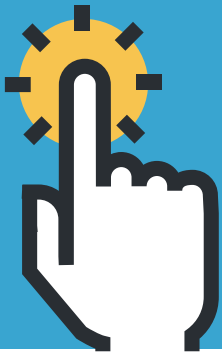
Οι περισσότερες μεμονωμένες δραστηριότητες στην τράπεζα πόρων είναι μικρής διάρκειας και μπορούν να ολοκληρωθούν σε μισή ώρα περίπου. Στοχεύουν στη δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος το οποίο θα παροτρύνει τους μαθητές να εμπλακούν σε διάλογο και να συζητήσουν για αυτά τα ζητήματα και πραγματοποιούνται σταδιακά σε σύντομες συνεδρίες.

Μακροπρόθεσμα, ωστόσο, οι διαδρομές αλλαγής είναι επιτυχημένες όταν ακολουθούν ένα ολιστικό σχέδιο δράσης. Η παιδεία στα μέσα και οι δεξιότητες πρέπει να συνδυάζονται με την κοινωνική και συναισθηματική μάθηση. Το μίσος στο διαδίκτυο πρέπει να θεωρείται ένα πρότυπο συμπεριφοράς που συνδέεται με το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο παρατηρείται. Τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να συμμετέχουν σε ευρύτερο κοινωνικό διάλογο για τον τρόπο με τον οποίο το διαδικτυακό μίσος μπορεί να αντικατασταθεί από την ανοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, απαιτείται ο διάλογος με δασκάλους, γονείς, επαγγελματίες και κηδεμόνες καθώς και με άλλους φορείς από τον τομέα της εκπαίδευσης, τον ευρύτερο εκπαιδευτικό κλάδο και την κοινωνία των πολιτών.

Υπό αυτή την έννοια, η αντιμετώπιση της διαδικτυακής ρητορικής μίσους αποτελεί ιδανικά μια συνεργατική προσπάθεια. Επομένως, θα ολοκληρώσουμε τον οδηγό παρέχοντας πρόσθετες συμβουλές για τα εξής:

Πώς το υλικό της Εργαλειοθήκης μπορεί να ενσωματωθεί στο *σχολικό πρόγραμμα*, δίνοντας σε δασκάλους που εργάζονται πάνω σε διαφορετικές θεματικές το κίνητρο ώστε να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της διαδικτυακής ρητορικής μίσους και να διαδραματίσουν έτσι τον δικό τους ρόλο στη σύνθεση αυτού του πλούσιου και διαφορετικού διαπρογραμματικού παζλ SELMA.

Πώς να χρησιμοποιήσετε το SELMA για να αναπτύξετε και να εφαρμόσετε μια *στρατηγική για το σχολείο ως σύνολο*, βάσει της οποίας τα παιδιά και οι νέοι, οι γονείς, το προσωπικό του σχολείου και η σχολική κοινότητα γενικά θα συνεργαστούν με πιο δομικό και συστηματικό τρόπο. Βασικά στοιχεία των στρατηγικών για το σχολείο ως σύνολο είναι τα σχολικά συμβούλια ή οι συνελεύσεις, οι μηχανισμοί που υποστηρίζουν τη συμμετοχή των γονέων/κηδεμόνων, η δημιουργία προτύπων (κυρίως από ενήλικες) για τις θετικές σχέσεις και την επικοινωνία, η ανάπτυξη της ηθικής και της αρχής επανόρθωσης που στηρίζει την ανάπτυξη κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων, βελτιώνοντας το σχολικό περιβάλλον κ.ο.κ.

2. Ξεκινώντας το ταξίδι SELMA...

Στο επόμενο κεφάλαιο προτείνουμε τέσσερις πιθανές διαδρομές τις οποίες μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κατά την εφαρμογή ενός προγράμματος SELMA στην τάξη σας ή στο σχολείο:

- Εισαγωγική διαδρομή για μικρότερους μαθητές (11-13 ετών).
- Εισαγωγική διαδρομή για μεγαλύτερους μαθητές (14-16 ετών).
- Διαδρομή για εκπαιδευτικούς που προσεγγίζουν αυτή τη θεματική για πρώτη φορά.
- Διαδρομή για πιο έμπειρους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να βοηθήσουν τους νέους να αναπτύξουν τη δυνατότητα να δρουν.

Σας παρακαλούμε να έχετε πάντα κατά νου ότι αυτός ο οδηγός δεν είναι δεσμευτικός. Το SELMA έχει σχεδιαστεί ως ένα ανοικτό και ευέλικτο πλαίσιο, το οποίο μπορείτε να προσαρμόσετε στις ανάγκες, στο επίπεδο και στα ενδιαφέροντα της ομάδας ή των ομάδων σας.

Οι ακόλουθες προτάσεις για το ταξίδι SELMA, όπως διαρθρώνεται παρακάτω, είναι απλώς επεξηγηματικές και έχουν στόχο να προτείνουν τρόπους να «εκμεταλλευτείτε» την εργαλειοθήκη, αν δεν είστε σίγουροι από πού να ξεκινήσετε. Σας προτρέπουμε ωστόσο να μελετήσετε την εργαλειοθήκη και να τη χρησιμοποιήσετε δημιουργικά!

2.1. Διαδρομή 1: Εισαγωγή για μικρότερους μαθητές

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλλάζοντας τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)		1	2							
Ανάληψη των Μέσων				3						
Παραγωγή των Μέσων										
Αγωγή του Πολίτη										
Καθοδήγηση Συνομηθικών										

Βήμα 1: Κατασκευή λεξιλογίου συναισθημάτων

Στο «Θέμα 1», η δραστηριότητα **Ονομασία και ταξινόμηση συναισθημάτων** (Naming and sorting emotions) δεν συνδέεται άμεσα με τη ρητορική μίσους, αλλά λειτουργεί ως εισαγωγή των μαθητών στις έννοιες των συναισθημάτων (θετική/αρνητική) και τη δύναμη (ένταση) τους στο πλαίσιο της ΚΣΜ, και κατασκευάζει χρήσιμο λεξιλόγιο για αυτά τα συναισθήματα. Έτσι, όταν ζητηθεί από τους μαθητές να μιλήσουν για τα συναισθήματα που ένιωσαν σε ορισμένα σενάρια, αρχίζουν να ανοίγονται πιο σύνθετοι δρόμοι έκφρασης.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα σε συνδυασμό με την άσκηση **Αντιστοίχιση συναισθημάτων στη ρητορική μίσους** (Matching emotions to hate speech), σύμφωνα με την οποία το λεξιλόγιο των συναισθημάτων αντιστοιχείται με θεωρητικά παραδείγματα ρητορικής μίσους.

Βήμα 2: Μελετώντας στερεότυπα και δημιουργώντας εντυπώσεις

Στο θέμα 2 και στο πλαίσιο της ΚΣΜ, μπορείτε να μελετήσετε τα συναισθήματα που μας προκαλούν ορισμένες εικόνες και μηνύματα, καθώς και το πώς η ιδιοσυγκρασία και η παιδεία μας επηρεάζουν συχνά τον τρόπο αντίδρασής μας. Ξεκινήστε με το βίντεο **Άνθρωποι Σαν Εσάς** (People Like You), στο οποίο οι μαθητές καλούνται να θέσουν τον εαυτό τους στους τίτλους ειδήσεων των ΜΜΕ, και συνεχίστε με τις εικόνες από το **Βρείτε τον Πρωταγωνιστή** (Guess the Protagonist), για να μελετήσετε πιο διεξοδικά πώς βγάζουμε συμπεράσματα ανάλογα με τον χαρακτήρα και τα στερεότυπα.

Βήμα 3: Διαμόρφωση γνώμης βάσει περισσότερων πληροφοριών

Στο «Θέμα 3», στο τμήμα «Ανάλυση Μέσων», μελετάμε τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αλλάξουν οι πρώτες εντυπώσεις όταν αναλύσουμε εις βάθος μια κατάσταση. Εφαρμόστε τη δραστηριότητα **Σκεφτείτε Εκτός Πλαισίου** (Thinking Outside the Frame) σε όλη την τάξη, για να δείτε πώς οι απόψεις για ορισμένες καταστάσεις μπορεί να αλλάζουν καθώς αποκαλύπτονται περισσότερες πληροφορίες. Συνεχίστε με τη δραστηριότητα **Πώς αισθάνεστε;** (How do you feel?) και εργαστείτε με το λεξιλόγιο συναισθημάτων από την άσκηση στο Βήμα 1, για να αναλύσετε τα διαφορετικά σχόλια σχετικά με τις εικόνες της άσκησης.

Βήμα 4: Στη συνέχεια;

Ανατρέξτε στο «Θέμα 1» και χρησιμοποιήστε τα δεδομένα που έχετε συλλέξει μέχρι στιγμής, για να συντάξετε έναν εμπειριστατωμένο ορισμό σχετικά με το τι είναι η ρητορική μίσους και τι σημαίνει για τους μαθητές.

2.2. Διαδρομή 2: Εισαγωγή για μεγαλύτερους μαθητές

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδίκτυου	Αιθάζοντας τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)										
Ανάλυση των Μέσων		1	2							
Παραγωγή των Μέσων					3					
Αγωγή του Πολίτη					3					
Καθοδήγηση Συνομηθικών										

Βήμα 1: Κατασκευή λεξιλογίου συναισθημάτων

Στο «Θέμα 1», η δραστηριότητα **Xorg the Xenovian** στο πλαίσιο της «Ανάλυσης των Μέσων», παρέχει στους μαθητές την ευκαιρία να μελετήσουν τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα της διαδικτυακής ρητορικής. Εξετάστε εάν ορισμένες δηλώσεις παραβιάζουν τη νομοθεσία ή όχι και εισάγετε τις βασικές έννοιες σχετικά με τα «προστατευόμενα χαρακτηριστικά».

Παρόλο που ο πράσινος εξωγήινος μπορεί αρχικά να φαίνεται λίγο παιδαριώδης στην ομάδα με τους μεγαλύτερους μαθητές, σκοπός είναι να παρουσιάσει ένα γενικό προφίλ/στερεότυπο το οποίο δεν επηρεάζεται από τις υπάρχουσες στάσεις, προκαταλήψεις ή απόψεις των μαθητών.

Αυτή η εργασία μπορεί να διαμορφώσει τη βάση πάνω στην οποία οι μαθητές θα κατασκευάσουν έναν ορισμό για τη διαδικτυακή ρητορική μίσους, όπως την αντιλαμβάνονται οι ίδιοι.

Βήμα 2: Εμβαθύνοντας στα προστατευόμενα χαρακτηριστικά

Στο «Θέμα 2», στο πλαίσιο της «Ανάλυσης των Μέσων», η δραστηριότητα **Ανάμεσα στις γραμμές** (Reading Between the Lines) ενισχύει την έννοια των προστατευόμενων χαρακτηριστικών και προσφέρει στους μαθητές την ευκαιρία να αντιστοιχίσουν αυτά τα χαρακτηριστικά με παραδείγματα ακραίων τίτλων ειδήσεων.

Οι δάσκαλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις **ερωτήσεις** (guiding questions) για να κατευθύνουν και να δώσουν την κατάλληλη πληροφόρηση αναφορικά με τις συζητήσεις που θα προκύψουν μεταξύ των μαθητών από αυτές τις ασκήσεις. Όπως σε πολλές από αυτές τις δραστηριότητες, έτσι και σε αυτήν θα διατυπωθούν πολλές απόψεις. Εκμεταλλευτείτε την ευκαιρία για να μελετήσετε τη διαφορά ανάμεσα στη ρητορική μίσους και στην ελευθερία έκφρασης.

Βήμα 3: Δυνατότητα δράσης

Οι μεγαλύτεροι μαθητές μπορεί να αισθάνονται ότι θέλουν να επιφέρουν την αλλαγή μεταφέροντας τη γνώση που αποκόμισαν από τα Βήματα 1 και 2. Η δραστηριότητα **Κατασκευάζοντας Memes** (Making Memes), στο πλαίσιο της «Παραγωγής των Μέσων», και η δραστηριότητα **Memes με Νόημα** (Meaningful Memes), στο πλαίσιο της «Αγωγής του Πολίτη», στο «Θέμα 4», προτρέπει τους μαθητές να αναπτύξουν, να δημιουργήσουν και να μεταδώσουν αποτελεσματικά, μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα μηνύματα που καταστέλλουν τη διαδικτυακή ρητορική μίσους.

Ο **κατάλογος πόρων της Εργαλειοθήκης** (resource list in the Toolkit) περιλαμβάνει επιλεγμένα διαδικτυακά εργαλεία και οδηγίες που υποστηρίζουν τη δημιουργία των memes.

Βήμα 4: Στη συνέχεια;

Στο «Θέμα 5» τίθεται το ερώτημα: «Οι άνθρωποί μου χρησιμοποιούν όντως τη ρητορική μίσους;» Με αυτό τον τρόπο εμφανίζονται στο προσκήνιο οι άμεσες κοινωνικές ομάδες στις οποίες συμμετέχουν οι μαθητές (ομάδες διαδικτυακών παιχνιδιών, συμμαθητές, αθλητικές ομάδες, ομάδες μέσων κοινωνικής δικτύωσης). Μελετήστε τη συμπεριφορά που θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως ρητορική μίσους και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επέλθει η αλλαγή σε αυτές τις ομάδες.

2.3. Διαδρομή 3: Εκπαιδευτικοί αρχάριοι στην προσέγγιση ΚΣΜ

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλλάζοντας τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)		1	2	3						
Ανάπτυξη των Μέσων										
Παραγωγή των Μέσων										
Αγωγή του Πολίτη										
Καθοδήγηση Συνομηθικών										

Βήμα 1: Κατασκευή λεξιλογίου συναισθημάτων

Οι έννοιες της ΚΣΜ που παρουσιάζονται στο «Θέμα 1» προέρχονται από το πρόγραμμα RULER του Κέντρου για τη Συναισθηματική Νοημοσύνη στο Γέιλ και αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου συνόλου εργαλείων που έχουν στόχο την καλλιέργεια θετικής συμπεριφοράς στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Χρησιμοποιήστε τις **εισαγωγικές ερωτήσεις** (opening questions) της Εργαλειοθήκης για να διαπιστώσετε τι γνωρίζουν ήδη τα παιδιά και να δώσετε τον τόνο στις επόμενες συνεδρίες.

Η δραστηριότητα **Κατονομασία και ταξινόμηση των συναισθημάτων** (Naming and sorting emotions) δεν συνδέεται άμεσα με τη ρητορική μίσους, αλλά λειτουργεί ως εισαγωγή των μαθητών στις έννοιες των συναισθημάτων (θετική/αρνητική) και τη δύναμή (ένταση) τους στο πλαίσιο της ΚΣΜ, και κατασκευάζει ένα χρήσιμο λεξιλόγιο για αυτά τα συναισθήματα. Έτσι, όταν ζητηθεί από τους μαθητές να μιλήσουν για τα συναισθήματα που ένιωσαν σε ορισμένα σενάρια, αρχίζουν να ανοίγονται πιο σύνθετοι δρόμοι έκφρασης.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα σε συνδυασμό με την άσκηση **Αντιστοίχιση συναισθημάτων στη ρητορική μίσους** (Matching emotions to hate speech), κατά την οποία το λεξιλόγιο των συναισθημάτων αντιστοιχείται με θεωρητικά παραδείγματα ρητορικής μίσους.

Βήμα 2: Μελετώντας στερεότυπα και δημιουργώντας εντυπώσεις

Το «Θέμα 2», στο πλαίσιο της ΚΣΜ, συνεχίζει από εκεί που σταμάτησε η προηγούμενη δραστηριότητα και δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να μελετήσουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να περιγράψουν συναισθήματα που συνδέονται με στερεότυπα. Έτσι μπορείτε να μελετήσετε τα συναισθήματα που μας προκαλούν συγκεκριμένες εικόνες και

Βήμα 1: Εντοπισμός και αξιολόγηση προσωπικών δεξιοτήτων

Η δραστηριότητα **Εντοπισμός των δεξιοτήτων** (Identifying My Skills), στο «Θέμα 6», στο πλαίσιο της ΚΣΜ, προτρέπει τους μαθητές να αξιολογήσουν τον εαυτό τους ως μέλος μιας ομάδας που μπορεί να επιφέρει την αλλαγή. Αυτές οι προσωπικές αξιολογήσεις πρέπει να συμβάλουν στη διαμόρφωση ομάδων με δεξιότητες που μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή μέσα στην τάξη. Ανατρέξτε στην ιστοσελίδα **ChangeMakers** για να δείτε τα χαρακτηριστικά μιας καλής ομάδας που προωθεί την αλλαγή.

Βήμα 2: Εκστρατεία αντιδιήγησης

Στο πλαίσιο του «Θέματος 6», «Παραγωγή των Μέσων», σας προτείνουμε να δείτε την ταινία **Counter Narrative**.

Παροτρύνετε τις ομάδες που είναι φορείς αλλαγής να σχεδιάσουν την αντιδιήγησή τους χρησιμοποιώντας τα **φυλλάδια σχεδιασμού** (planning sheets), όπου θα καταγράψουν ιδέες για το κοινό στο οποίο απευθύνονται, μηνύματα, τα μέσα, τον στόχο κ.ο.κ.

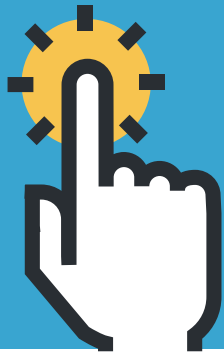
Μελετήστε και οργανώστε τις αντιδιηγήσεις χρησιμοποιώντας το **σενάριο** (scenario sheets) που έχετε στη διάθεσή σας.

Βήμα 3: Σκεφτείτε τι χρειάζεται για να είναι αποτελεσματική η έρευνα

Στο τμήμα «Αγωγή του πολίτη», στο «Θέμα 6», προχωρήστε ένα βήμα παρακάτω. Χρησιμοποιήστε τις συμβουλές από το τμήμα **Αποτελεσματική Έρευνα** (Effective Canvassing) προκειμένου να μάθετε περισσότερα για τον σχεδιασμό εκστρατειών υψηλού επιπέδου και να μελετήσετε πόσο σημαντικός είναι ο εντοπισμός του ζητήματος, του κοινού και των στόχων για την οργάνωση μιας εκστρατείας.

Βήμα 4: Στη συνέχεια;

Με βάση όσα έχουν μάθει οι μαθητές, μπορούν να μελετήσουν τα «Θέματα 8 και 9» και να σκεφτούν τρόπους για να επιφέρουν την αλλαγή σε παγκόσμιο επίπεδο, σε συνεργασία με φορείς του κλάδου ή των τοπικών/εθνικών κυβερνήσεων.

3. Πώς να εντάξετε στο πρόγραμμα την ευρύτερη σχολική κοινότητα

Οι διαδρομές αλλαγής μπορούν να είναι πετυχημένες όταν ακολουθούν το ολιστικό σχέδιο δράσης, στο οποίο θα συμμετέχουν περισσότεροι δάσκαλοι και φορείς του σχολείου αλλά και της ευρύτερης σχολικής κοινότητας.

Στο τελευταίο τμήμα περιγράφουμε πώς το υλικό που περιλαμβάνεται στην Εργαλειοθήκη SELMA μπορεί να ενταχθεί στο *σχολικό πρόγραμμα*, δίνοντας έμφαση σε ορισμένα στοιχεία που καθιστούν το SELMA μέρος της στρατηγικής για το σχολείο ως σύνολο, στην οποία τα παιδιά και οι νέοι, οι γονείς, το προσωπικό του σχολείου και η σχολική κοινότητα γενικότερα συνεργάζονται με πιο δομικό και συστηματικό τρόπο.

3.1. Ένταξη του προγράμματος SELMA στο σχολικό πρόγραμμα

Οι δραστηριότητες του SELMA μπορούν να ενταχθούν εύκολα σε πολλές διδακτικές ενότητες, όπως φαίνεται από τα παρακάτω παραδείγματα:

► Αγγλικά και/ή ξένες γλώσσες

- Οι ερωτήσεις και οι δραστηριότητες της ΚΣΜ στο «Θέμα 1» συμβάλλουν στην κατασκευή ενός λεξιλογίου συναισθημάτων.
- Οι δάσκαλοι γλωσσών μπορεί να θέλουν να μελετήσουν την ενότητα **Σπάσιμο του κώδικα** (Crack the code) («Θέμα 5», «ΚΣΜ») η οποία:
  - Μελετά πώς λέξεις και εκφράσεις προσλαμβάνουν διαφορετικό νόημα ανάλογα με το συγκεκριμένο και τη χρήση.
  - Ωθεί τους μαθητές να σκεφτούν παραδείγματα διαδικτυακής «κωδικοποιημένης γλώσσας» (π.χ. λέξεις και εκφράσεις της καθομιλουμένης που έχουν δημιουργηθεί από μια ομάδα και αναφέρονται σε άτομα, στόχους και δραστηριότητες που μόνο τα μέλη της ομάδας μπορούν να κατανοήσουν).
  - Μελετά τους παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν το νόημα μιας λέξης, μιας φράσης ή ενός μηνύματος (π.χ. η παρούσα κατάσταση, ποιος το είπε, σε ποιο κοινό απευθύνεται, τρέχουσα συναισθηματική κατάσταση του αναγνώστη, μητρική γλώσσα ομιλητή/κοινού).
  - Εξετάζει τα συναισθήματα που μπορεί να δημιουργούνται στα άτομα όταν υπάρχει κάποια παρανόηση.

- Η δραστηριότητα «**Ψαλίδι ή κόλλα;**» (Scissor words or glue words?) («Θέμα 9», «Καθοδήγηση Συνομηλίκων») εισάγει τους μαθητές στις γλωσσικές έννοιες τις οποίες χρησιμοποιούμε για τις ομάδες που δρουν ως «λέξεις που κόβουν κομμάτια». Πρόκειται για μια οπτική περιγραφή, η οποία αναφέρεται στη δύναμη που έχει η γλώσσα να προκαλεί κοινωνικούς διαχωρισμούς. Οι μαθητές ενθαρρύνονται να σκεφτούν την άλλη όψη του νομίσματος, δηλαδή το γεγονός ότι η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο ώστε να ενώνει τους ανθρώπους.

- **Υπολογισμοί και/ή αριθμητική**
  - Η δραστηριότητα **Εντοπισμός του μίσους: δημιουργία αλγορίθμου** (Spotting hate: creating an algorithm activity) («Θέμα 5», «Παραγωγή των Μέσων») έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν ακόμα περισσότερο τα χαρακτηριστικά της ρητορικής μίσους και της περιπλοκότητας που χαρακτηρίζει τον εντοπισμό του περιεχομένου το οποίο καταδεικνύει διαδικτυακή ρητορική μίσους. Η ιδέα πίσω από αυτή τη δραστηριότητα είναι οι εκπαιδευόμενοι να δημιουργήσουν και να δοκιμάσουν έναν αλγόριθμο για τη «ρητορική μίσους».

- **Ιστορικό πλαίσιο**
  - Ιστορικά, έχουμε διαπιστώσει ότι μπορεί να γίνει κατάχρηση των παραδοσιακών ΜΜΕ –από βιβλία και εφημερίδες έως ραδιόφωνο, κινηματογράφο και τηλεόραση– όταν χρησιμοποιούνται ως εργαλείο στιγματισμού, εισαγωγής διακρίσεων, αποκλεισμού και υποκίνησης μίσους και βίας. Σε πιο ακραίες μορφές, η προπαγάνδα των ΜΜΕ συνέβαλε στην ευρεία περιθωριοποίηση ομάδων, αλλά ακόμα και σε μαζικές δολοφονίες και γενοκτονίες. Η δραστηριότητα **Xorg the Xenovian** («Θέμα 1», «Ανάλυση των Μέσων») και **Σκεφτείτε εκτός πλαισίου** (Thinking outside the frame) («Θέμα 3», «Ανάλυση των Μέσων») δίνει, μεταξύ άλλων, δύο παραδείγματα τα οποία θα βοηθήσουν τους μαθητές να κατανοήσουν πώς τα διαδικτυακά μέσα μπορούν να χρησιμοποιήσουν παρόμοιους μηχανισμούς για να ενισχύσουν και να κανονικοποιήσουν το μίσος και τη βία.

- **Τέχνη, σχέδιο και/ή μουσική**
  - Στο «Θέμα 1», «Παραγωγή ΜΜΕ», οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν/μεταδώσουν τον δικό τους ορισμό για τη ρητορική μίσους μέσα από ένα meme, μια απεικόνιση, ένα ποίημα ή ένα ραπ κομμάτι.
  - Οι δεξιότητες δημιουργικής επικοινωνίας βρίσκονται στο επίκεντρο των περισσότερων δραστηριοτήτων της ενότητας «Παραγωγή των Μέσων» και αναπόφευκτα θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις εκστρατείες και στην ενότητα «Αγωγή του πολίτη» στα «Θέματα 7, 8 και 9».

- **Αγωγή του πολίτη**
  - Σε γενικές γραμμές, η διδακτική ενότητα «Αγωγή του πολίτη» αποτελεί εισαγωγή στην έννοια του πολίτη, στο πλαίσιο όλων των θεματικών, και συνοψίζεται στην τελική δραστηριότητα Κινητοποίηση της διαδικτυακής κοινότητας (Mobilising your online

community), «Θέμα 9», στην οποία οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν πώς να παρακινήσουν και άλλους προκειμένου να συμμετάσχουν και να ιδρύσουν μια κοινότητα υποστήριξης.

3.2. Χτίζοντας μια αποτελεσματική στρατηγική για το σχολείο ως σύνολο

Η προσέγγιση για το σχολείο ως σύνολο «λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, των εργαζομένων και της ευρύτερης σχολικής κοινότητας, όχι μόνο στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος αλλά στο σχολείο ως σύνολο και στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Εφαρμόζει συλλογικές και συνεργατικές δράσεις στην και από τη σχολική κοινότητα, με σκοπό να βελτιώσει τη μάθηση, τη συμπεριφορά και την ευημερία των μαθητών, καθώς και τις συνθήκες που συμβάλλουν στη διασφάλιση αυτών».¹

3.2.1. Αρχές

Οι επιτυχημένες στρατηγικές πρέπει να εντάσσονται σε ένα πρόγραμμα για το σχολείο ως σύνολο το οποίο λαμβάνει υπόψη ένα ευρύ φάσμα φορέων εντός και εκτός του σχολείου.

Εντός του σχολείου

- Παρέχεται στους μαθητές η δυνατότητα να συμμετάσχουν ενεργά στη διοίκηση του σχολείου. Οι μαθητές συμβάλλουν με τη μοναδική τους οπτική. Η φωνή των νέων πρέπει να ακούγεται. Οι μαθητές πρέπει να συμμετέχουν στην επίλυση προβλημάτων και στη λήψη αποφάσεων. Αυτό μπορεί να γίνει με τη συμμετοχή μαθητών που συνήθως δεν αναλαμβάνουν ηγετικούς ρόλους. Πρέπει να υποστηρίζονται για να γίνουν φορείς αλλαγής. Τα παραπάνω μπορούν να υλοποιηθούν με τη μορφή σχολικών συμβουλίων ή συνελεύσεων, μαθητικών ερευνών ή προγραμμάτων για νέους, εκστρατείες ή πρωτοβουλίες κ.ά.²
- Εκτός από τους δασκάλους και τους επικεφαλής των σχολείων, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν άλλοι επαγγελματίες του σχολικού περιβάλλοντος, όπως υπεύθυνοι για το σχολικό πρόγραμμα, σχολικοί ψυχολόγοι και σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού, σχολικοί σύμβουλοι και σύμβουλοι συμπεριφοράς. Οι στρατηγικές για το σχολείο ως σύνολο πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους προβληματισμούς ολόκληρης της σχολικής ομάδας. Δάσκαλοι και σχολικοί επαγγελματίες πρέπει να υποστηρίζονται μέσω κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, ώστε να αισθάνονται ότι έχουν την ικανότητα να εφαρμόσουν τις προτεινόμενες δραστηριότητες.

1. Διεθνές Γραφείο Εκπαίδευσης, “Whole school approach”, UNESCO, 10 Οκτωβρίου 2018, <http://www.ibe.unesco.org/en>.

2. Στον οδηγό για την καθοδήγηση συνομήλικων, εξηγούμε πώς οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται από συνομήλικους δίνουν κίνητρο στους νέους να στηρίξουν τους συνομήλικούς τους και να κάνουν τη διαφορά σε ζητήματα εντός του σχολείου, της κοινότητας ή του διαδικτύου.

Εν τω μεταξύ, τα σχολεία πρέπει να αναγνωρίσουν ότι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να δράσουν μόνοι τους:

- Τα σχολεία μπορούν να εφαρμόσουν συστήματα που θα υποστηρίζουν τη συμμετοχή των γονέων/κηδεμόνων. Γι' αυτό πρέπει να δημιουργήσουν σημαντικές ευκαιρίες συνεργασίας και αμφίδρομης επικοινωνίας που θα διασφαλίζουν ένα φιλόξενο περιβάλλον για τις οικογένειες. Οι γονείς/κηδεμόνες μπορούν να πραγματοποιούν συναντήσεις για να συζητήσουν σημαντικά ζητήματα. Το σχολείο έχει τη δυνατότητα να προτείνει στρατηγικές που μπορούν να εφαρμοστούν στο σπίτι. Αυτό προϋποθέτει την κατανόηση των προβληματισμών των γονέων/κηδεμόνων είτε μέσω ερευνών, είτε με τη συμμετοχή του συλλόγου γονέων, είτε μέσω οργάνωσης ανοικτών ή συμβουλευτικών εκδηλώσεων. Οι γονείς/κηδεμόνες πρέπει να ενημερώνονται μέσω διαδικτυακών ή μη διαύλων επικοινωνίας. Οι μαθητές πρέπει να παροτρύνουν τους γονείς/κηδεμόνες τους να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες και εργασίες για το σπίτι.
- Επιπλέον, τα σχολεία μπορούν να βρουν τρόπους να προωθήσουν στρατηγικές συνεργασίες της κοινότητας, οι οποίες θα συμβάλουν στην εδραίωση κοινών κανόνων και προσδοκιών στην τοπική κοινωνία. Εταίροι θα μπορούσαν να είναι οι υπηρεσίες των τοπικών κυβερνήσεων, τα κέντρα νεότητας και τα κοινοτικά κέντρα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες, οι αστυνομικές αρχές, ακόμα και οι αθλητικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι. Και στην προκειμένη περίπτωση, οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη δημιουργία αυτών των συνεργασιών μέσα από ποικίλα βήματα και δράσεις, όπως η συλλογή υπογραφών, η οργάνωση και η συμμετοχή σε εκδηλώσεις.
- Ένα πιο φιλόδοξο σχέδιο είναι να επιδιώξουν τα σχολεία τη συμμετοχή εθνικών και διεθνών φορέων, όπως οι επιτροπές για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, τα ΜΜΕ, οι πάροχοι των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα υπουργεία, οι ΜΚΟ κ.ο.κ.³

Αυξάνοντας τη συμμετοχή των φορέων κατά τα αρχικά στάδια της διαδικασίας, τα σχολεία μπορούν να αναλάβουν περισσότερα έργα και να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους. Συμβάλλοντας ενεργά στην ανάπτυξη μιας συνολικής στρατηγικής για το σχολείο, το προσωπικό του σχολείου, οι γονείς, οι κηδεμόνες και οι μαθητές αισθάνονται ότι αποτελούν μέρος της διαδικασίας και βοηθούν ώστε η στρατηγική να γίνει πιο προσιτή και να εναρμονιστεί με τις πραγματικές ανάγκες του σχολείου.

3.2.2. Πρακτική εφαρμογή

Ειδικότερα το «Θέμα 9: Αλλάζοντας τον κόσμο» παρέχει ένα σαφές παράδειγμα του πώς η SELMA μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη μιας στρατηγικής για το σχολείο ως σύνολο αναφορικά με τη διαδικτυακή ρητορική μίσους. Σας καλούμε βεβαίως να μελετήσετε και τις

---

3. Στον οδηγό για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εξηγούμε πώς τα σχολεία μπορούν να ενημερώσουν ή να συνεργαστούν με τους παρόχους των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, παρατηρώντας και μελετώντας νέα εκπαιδευτικά, αναλυτικά ή συμβουλευτικά εργαλεία τα οποία μπορούν να αποτρέψουν ή να αντιμετωπίσουν τη διαδικτυακή ρητορική μίσους, προωθώντας ταυτόχρονα την αμοιβαία κατανόηση και τον σεβασμό.

υπόλοιπες δραστηριότητες της Εργαλειοθήκης. Μπορείτε επίσης να βρείτε τον τρόπο να εντάξετε αυτή τη δραστηριότητα σε υπάρχουσες στρατηγικές του σχολείου σας.

Το «Θέμα 9» αρχικά θέτει ορισμένες ερωτήσεις που αποτελούν το εφαλτήριο για να συσπειρώσετε τη σχολική κοινότητα γύρω από έναν κοινό σκοπό:

- Ποια είναι τα ζητήματα μίσους στις κοινότητες (διαδικτυακές και μη) στις οποίες ανήκετε;
- Ποια θεωρείτε ότι είναι τα «μεγάλα» ζητήματα σε σχέση με τη διαδικτυακή ρητορική μίσους;
- Πώς θα μπορούσατε να αντιμετωπίσετε αυτά τα «μεγάλα» ζητήματα;
  - Ποιον θα είχαν στόχο;
  - Τι θα κάνατε;
  - Τι θα ελπίζατε να πετύχετε;
- Πώς θα πείθατε άλλους να σας στηρίξουν/βοηθήσουν για να κάνετε την αλλαγή;
- Σε ποια στοιχεία θεωρείτε ότι πρέπει να επικεντρωθεί το μήνυμα/κάλεσμα για δράση προκειμένου να ληφθεί σοβαρά υπόψη από το κοινό και να ωθήσει τα άτομα σε δράση;

Κάθε διδακτική ενότητα στο «Θέμα 9» δημιουργεί περισσότερες ευκαιρίες συνεργασίας για τους μαθητές, τους υπαλλήλους του σχολείου και την ευρύτερη κοινότητα.

Για παράδειγμα:

- Συνεργαστείτε με μια ομάδα δασκάλων του σχολείου σας για να εφαρμόσετε σε διαφορετικές τάξεις τη δραστηριότητα της ΚΣΜ, **Αντιμετώπιση της κουλτούρας μίσους** (Facing a culture of hate). Οι μαθητές στο σχολείο σας θα αρχίσουν να τοποθετούν πρόσωπο στο μίσος που υπάρχει στην κοινότητά σας και θα αναλογιστούν τον ρόλο που διαδραματίζουν τα διαδικτυακά μέσα.
- Οι μαθητές ενώνονται στο πλαίσιο του σχολικού συμβουλίου ή της συνέλευσης. Επιτρέψτε στους μαθητές να εντοπίσουν μια βασική πρόκληση την οποία θα ήθελαν να ξεπεράσουν από κοινού. Χρησιμοποιήστε τις οδηγίες της θεματικής ενότητας **Διάλογος με σεβασμό** (Respectful dialogue), στο πλαίσιο της ΚΣΜ, για να καθορίσετε σαφή πρότυπα επικοινωνίας.
- Ίσως η συναίνεση των μαθητών να είναι δύσκολη. Είναι πιθανό, με δεδομένα τα θέματα στα οποία επικεντρώνονται οι συζητήσεις, να υπάρξει ένταση. Πρόκειται για μια χρήσιμη άσκηση αντοχής και λήψης αποφάσεων με δημοκρατικό τρόπο. Προτείνουμε σε αυτή τη διαδικασία να συμμετέχουν περισσότεροι φορείς που σχετίζονται με το σχολείο (μεταξύ άλλων, σχολικοί ψυχολόγοι και σύμβουλοι υγείας). Η δραστηριότητα **Ψαλίδι ή κόλλα;** (Scissor words or glue words?), στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Καθοδήγηση Συνομηλίκων», θα αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική και θα δώσει στους μαθητές (και στους ενήλικες) κίνητρο να ασχοληθούν με τη διχαστική χρήση της γλώσσας. Φυσικά, πρέπει να βρείτε τρόπους να συσπειρώσετε τους ανθρώπους.
- Εφόσον καταλήξετε σε ένα κοινό ζήτημα ή στόχο, σε συνεργασία με τους μαθητές, ανατρέξτε στις θεματικές «Ανάλυση των Μέσων» και «Παραγωγή των Μέσων» για να αναπτύξετε και να εφαρμόσετε μια **Επιτυχημένη εκστρατεία** (Successful campaign). Για να γίνει το μήνυμά τους πιο ισχυρό, οι μαθητές πρέπει να σκεφτούν πώς μπορούν να εντάξουν στις δραστηριότητές τους φίλους και συγγενείς καθώς και άλλους σχετικούς φορείς και παράγοντες με επιρροή στην τοπική κοινωνία, ώστε να αυξήσουν τη συμμετοχή, χρησιμοποιώντας διαδικτυακούς και μη διαύλους επικοινωνίας.
- Στο κεφάλαιο «Αγωγή του πολίτη» θα γίνει σαφές ότι η **Κινητοποίηση της διαδικτυακής κοινότητας** (Mobilising your online community) δεν αφορά μόνο την κοινωνική δραστηριότητα, αλλά στοχεύει κυρίως στη δημιουργία μακροχρόνιας σχέσης υποστήριξης. Αυτός πρέπει να είναι ο πυρήνας μιας στρατηγικής για το σχολείο ως σύνολο!

SELMA
HACKING HATE

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1

**Τι είναι η ρητορική
μίσους;**

Εισαγωγική Δραστηριότητα

Αυτή η εισαγωγική δραστηριότητα αναπτύσσει την ΚΣΜ με έμφαση στην αυτεπίγνωση. Ξεκινά εξερευνώντας θετικά και αρνητικά συναισθήματα, ελέγχοντας πώς τα συναισθήματα μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά και αναπτύσσοντας ένα βασικό λεξιλόγιο για την περιγραφή και την κατονομασία συναισθημάτων.

Η ύπαρξη ενός καλά ανεπτυγμένου συναισθηματικού λεξιλογίου είναι ουσιώδης προκειμένου ένα άτομο να μπορεί να περιγράψει πώς νιώθει ως αποτέλεσμα ρητορικής μίσους.

Η άσκηση αυτή δεν μας συνδέει άμεσα με το θέμα της ρητορικής μίσους, αλλά θέτει μια βάση για επόμενες δραστηριότητες.

Κύρια Δραστηριότητα

Δεδομένης της διαφοράς που υπάρχει στις νομοθεσίες κάθε χώρας για την ρητορική μίσους, είναι δύσκολο να δοθεί ένας ενιαίος, ευρωπαϊκός ορισμός. Η παρούσα άσκηση σας παρέχει καθοδήγηση μέσω των παρακάτω διαδικασιών:

- Τοποθέτηση της ρητορικής μίσους στο ισχύον πλαίσιο.
- Ταυτοποίηση και κατάταξη των χαρακτηριστικών της ρητορικής μίσους όσον αφορά την δριμύτητά τους.
- Προσωπική κατανόηση της ρητορικής μίσους, έτσι ώστε το κάθε άτομο να δημιουργήσει τον δικό του πρακτικό ορισμό.

Η αναγνώριση του τι αποτελεί ρητορική μίσους και η κριτική των χαρακτηριστικών βάσει του πώς νιώθουμε αποτελούν βήματα-κλειδιά για να κατανοήσουμε τι είναι η ρητορική μίσους.

Βοηθητικές Ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις αυτές παρέχονται ως παραδείγματα με τα οποία μπορείτε να ανοίξετε και να καθοδηγήσετε συζητήσεις γύρω από το ζήτημα αυτού του θεματικού τομέα.

- Ποια πράγματα στο διαδίκτυο σε κάνουν να χαρούμενο ή χαρούμενη ή σου προκαλούν θετικά συναισθήματα;
- Ποια πράγματα στο διαδίκτυο σε ταραζουν/ανησυχούν/στενοχωρούν ή σου προκαλούν αρνητικά συναισθήματα;
- Σε ποια πράγματα στο διαδίκτυο εντοπίζεις κακία;
- Γιατί;

- Τι νομίζεις ότι είναι η ρητορική μίσους;
- Ποιους στοχεύει;
- Γιατί μπορεί να συμπεριφέρονται έτσι κάποιιοι άνθρωποι;
- Πώς σε κάνει να νιώθεις αυτό;
- Πώς νιώθει το άτομο που είναι στόχος της ρητορικής μίσους;
- Πώς μπορεί νιώθει αυτός που το προκαλεί;
- Υπάρχουν κάποιες μορφές ρητορικής μίσους που σε επηρεάζουν περισσότερο; Γιατί;
- Θεωρούμε ρητορική μίσους κάτι το οποίο δεν επηρεάζει το άτομο που είναι ο επιδιωκόμενος στόχος; Γιατί/γιατί όχι;
- Υπάρχει διαφορά στο διαδίκτυο μεταξύ του να εκφράζει κάποιος κακία ή να επιθυμεί να πληγώσει ένα άτομο συναισθηματικά και της ρητορικής μίσους;
- Γιατί;
- Υπάρχει περιεχόμενο στο διαδίκτυο που μπορεί να γίνει αντικείμενο παρεξήγησης (λ.χ. σάτιρα, παρωδίες, ειρωνεία, σαρκασμός κ.ά.);
- Πώς αποφασίζεις εάν τέτοιου είδους περιεχόμενο αποτελεί ρητορική μίσους;
- Μπορείς πάντα να κάνεις τη διάκριση;

Εισαγωγική Δραστηριότητα

Ο σύντομος ορισμός του SELMA project για τη ρητορική μίσους είναι ο εξής:

«Το διαδικτυακό περιεχόμενο οποιασδήποτε μορφής που στοχεύει κάποιον/α με βάση προστατευόμενα χαρακτηριστικά¹, με πρόθεση ή πιθανό αποτέλεσμα την πρόκληση της διάχυσης ή την προώθηση μίσους ή άλλων μορφών διακρίσεων».

Κατονομασία και κατηγοριοποίηση συναισθημάτων [1α]

Όταν μας ρωτούν πώς είμαστε, ποια είναι η πιο συνηθισμένη απάντηση; «Καλά είμαι!»

Αυτό δεν βοηθά το άλλο άτομο να καταλάβει πώς αισθανόμαστε πραγματικά. Είναι συχνά δύσκολο να βρούμε τις σωστές λέξεις για να περιγράψουμε πώς νιώθουμε ή τι συναίσθημα μας προκαλεί κάτι, πόσο έντονο είναι αυτό το συναίσθημα, καθώς και πώς αυτό επηρεάζει τη συμπεριφορά μας.

Αυτή η εισαγωγική δραστηριότητα αυξάνει το εύρος των λέξεων που χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε τα συναισθήματά μας και παρέχει έναν τρόπο να αξιολογήσουμε πόσο καλό/άσχημο/έντονο μπορεί να είναι κάθε συναίσθημα. Η δουλειά αυτή βασίζεται στις θεμελιώσεις αρχές που τέθηκαν από το πρόγραμμα RULER για την ΚΣΜ η οποία αναπτύχθηκε από το Κέντρο Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Γέιλ.

1. αναπηρία, γάμος και αστική συμβίωση, εγκυμοσύνη και μητρότητα, φυλή, θρησκεία ή πεποίθηση, επαναπροσδιορισμός φύλου, ηλικία, σεξουαλικός προσανατολισμός, φύλο.

Τι είναι η ρητορική μίσους; > ΚΣΜ > Κατονομασία και κατηγοριοποίηση συναισθημάτων

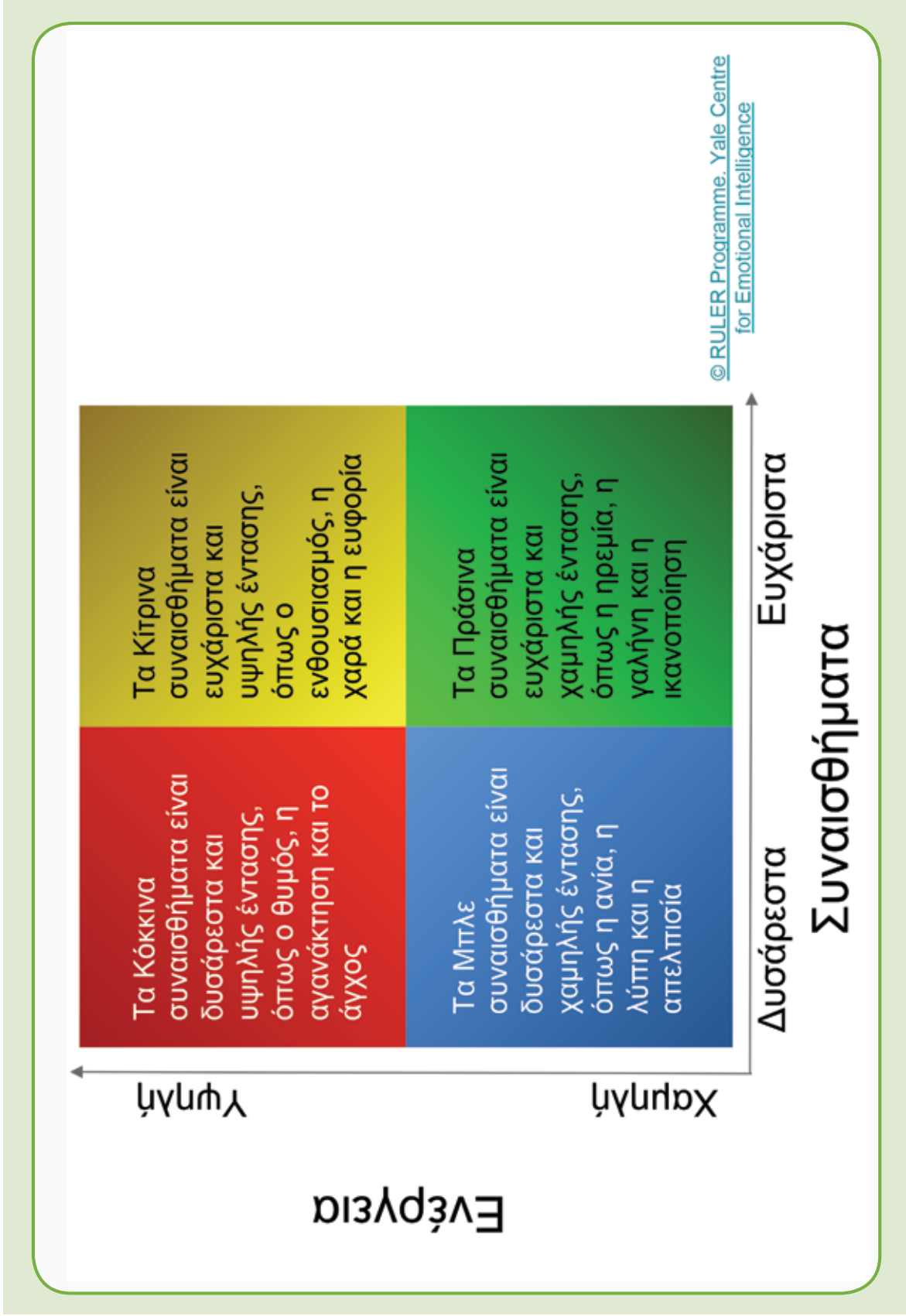
Κατονομασία και κατηγοριοποίηση συναισθημάτων

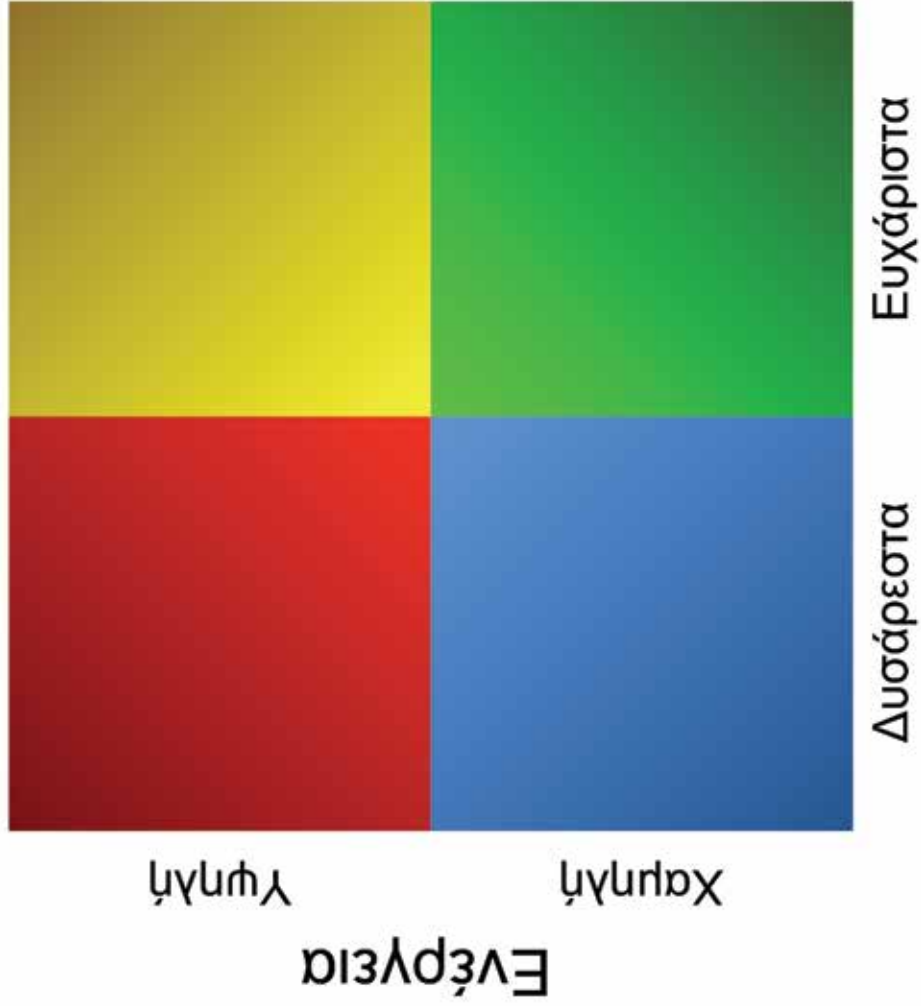

Βρείτε λέξεις που περιγράφουν τι συναισθήματα σας προκαλεί η ρητορική μίσους

- Στο διαδίκτυο, τι σας κάνει χαρούμενο ή προκαλεί θετικά συναισθήματα;
- Στο διαδίκτυο, τι σας αναστατώνει ή σας προκαλεί ανησυχία ή θλίψη ή αρνητικά συναισθήματα;
- Τι θα θεωρούσατε περιεχόμενο μίσους στο διαδίκτυο;
- Γιατί;
- Κατά τη γνώμη σας, τι είναι η ρητορική μίσους;
- Ποιον στοχοποιεί;
- Τι συναισθήματα σας προκαλεί;
- Τι συναισθήματα προκαλεί στο άτομο ή στα άτομα τα οποία στοχοποιεί;
- Τι συναισθήματα προκαλεί σε εκείνον που χρησιμοποιεί ρητορική μίσους;

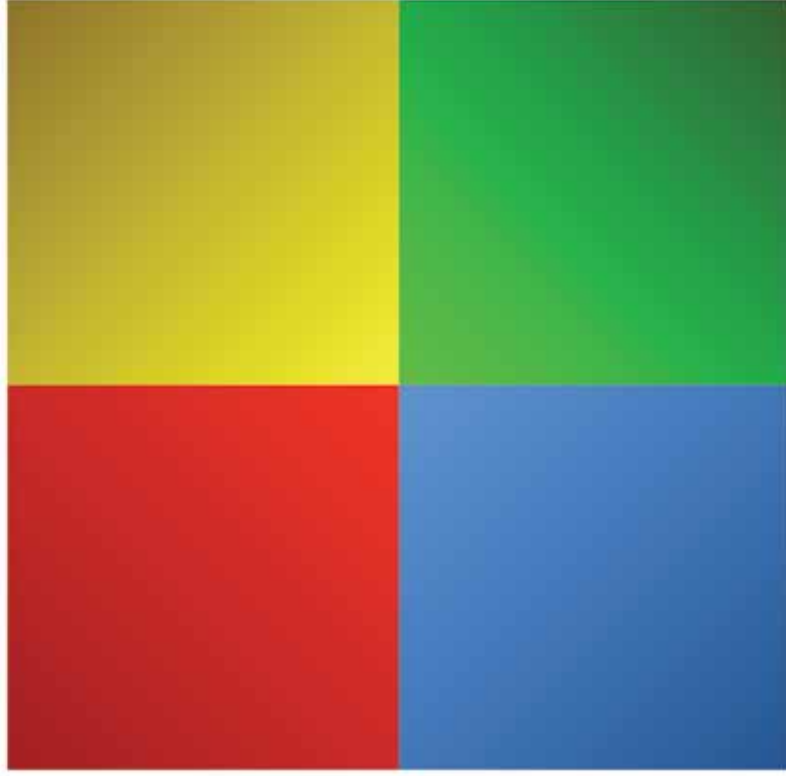
- Ορισμένες εκφάνσεις της ρητορικής μίσους σας επηρεάζουν περισσότερο από άλλες;
- Γιατί;
- Μια ενέργεια συνεχίζει να εντάσσεται στη ρητορική μίσους ακόμα κι αν το άτομο που στοχοποιείται, τελικά, δεν επηρεάζεται από αυτήν;
- Γιατί/Γιατί όχι;
- Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στη διαδικτυακή ρητορική μίσους και το περιεχόμενο μίσους ή το περιεχόμενο που πληγώνει;
- Γιατί;
- Υπάρχει διαδικτυακό περιεχόμενο που μπορεί να παρερμηνευθεί; π.χ. Σάτιρα, παρωδία, ειρωνεία, σαρκασμός, ανέκδοτα κ.τ.λ.
- Πώς καταλαβαίνετε ότι αυτό το περιεχόμενο εντάσσεται στη ρητορική μίσους;
- Μπορείτε πάντα να το διακρίνετε;

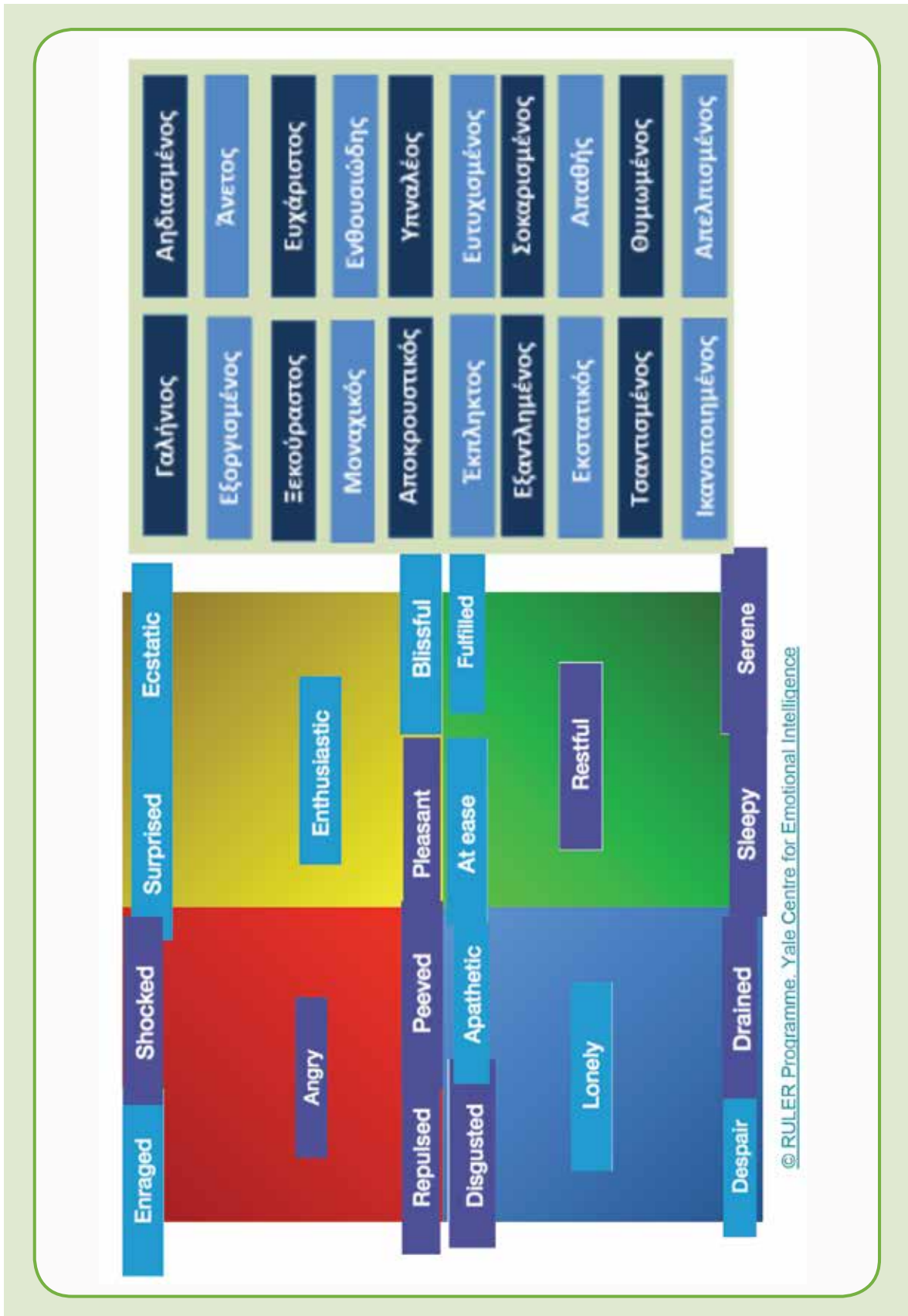
© RULER Programme, Yale Centre
for Emotional Intelligence

Γαλήνιος	Αηδισμένος
Εξοργισμένος	Άνετος
Ξεκούρατος	Ευχάριστος
Μοναχικός	Ενθουσιώδης
Αποκρουστικός	Υπναλέος
Έκπληκτος	Ευτυχισμένος
Εξαντλημένος	Σοκαρισμένος
Εκστατικός	Απαθής
Τσαντισμένος	Θυμωμένος
Ικανοποιημένος	Απελπισμένος

© RULER Programme, Yale Centre for Emotional Intelligence

© RULER Programme, Yale Centre for Emotional Intelligence

Πώς νιώθεις;

ENRAGED	PANICKED	STRESSED	JITTERY	SHOCKED	SURPRISED	UPBEAT	FESTIVE	EXHILARATED	ECSTATIC
LIVID	FURIOUS	FRUSTRATED	TENSE	STUNNED	HYPERS	CHEERFUL	MOTIVATED	INSPIRED	ELATED
FUMING	FRIGHTENED	ANGRY	NERVOUS	RESTLESS	ENERGISED	LIVELY	ENTHUSIASTIC	OPTIMISTIC	EXCITED
ANXIOUS	APPREHENSIVE	WORRIED	IRRITATED	ANNOYED	PLEASED	HAPPY	FOCUSED	PROUD	THRILLED
REPUISED	TROUBLED	CONCERNED	UNEASY	PEEVED	PLEASANT	JOYFUL	HOPEFUL	PLAYFUL	BLISSFUL
DISGUSTED	GLUM	DISAPPOINTED	DOWN	APATHETIC	AT EASE	EASYGOING	CONTENT	LOVING	FULFILLED
PESSIMISTIC	MOROSE	DISCOURAGED	SAD	BORED	CALM	SECURE	SATISFIED	GRATEFUL	TOUCHED
ALIENATED	MISERABLE	LONELY	DISHEARTENED	TIRED	RELAXED	CHILL	RESTFUL	BLESSED	BALANCED
DESPONDENT	DEPRESSED	SULLEN	EXHAUSTED	FATIGUED	MELLOW	THOUGHTFUL	PEACEFUL	COMIFY	CAREFREE
DESPAIR	HOPELESS	DESOLATE	SPENT	DRAINED	SLEEPY	COMPLACENT	TRANQUIL	COSY	SERENE

Παρουσιάστε τους άξονες που υπάρχουν στις διαφάνειες και εξηγήστε πώς λειτουργεί· μπορεί να περιγραφεί σαν ένα διάγραμμα που ξεκινάει από το κέντρο:

- Το **κόκκινο** είναι αρνητικό υψηλής ενέργειας.
- Το **κίτρινο** είναι θετικό υψηλής ενέργειας.
- Το **μπλε** είναι αρνητικό χαμηλής ενέργειας.
- Το **πράσινο** είναι θετικό χαμηλής ενέργειας.

Χρησιμοποιήστε τη διαφάνεια με το κενό διάγραμμα για να εκτιμήσετε σε ποιο τεταρτημόριο μπορεί να ταιριάζει κάθε λέξη που περιγράφει ένα συναίσθημα (ίσως χρειαστεί να χρησιμοποιήσετε λεξικό για να εξηγήσετε κάποιες πιο περίπλοκες λέξεις, ή ακόμη και να τροποποιήσετε κάποιες από τις λέξεις για να ταιριάζουν στη γλώσσα, στο περιβάλλον ή στην κουλτούρα σας). Η τελική διαφάνεια δείχνει την εκδοχή του RULER για το πού ταιριάζει η κάθε λέξη. Χρησιμοποιήστε την και συζητήστε κατά πόσο μοιάζουν οι εκδοχές των μαθητών.

Κύρια Δραστηριότητα

Ο σύντομος ορισμός του SELMA project για τη ρητορική μίσους είναι ο εξής:

«Το διαδικτυακό περιεχόμενο οποιασδήποτε μορφής που στοχεύει κάποιον/α με βάση προστατευόμενα χαρακτηριστικά, με πρόθεση ή πιθανό αποτέλεσμα την πρόκληση της διάχυσης ή την προώθηση μίσους ή άλλων μορφών διακρίσεων».

Αντιστοιχίζοντας συναισθήματα με τη ρητορική μίσους [1β]

Ο Ζοργκ μόλις έφθασε από τον πλανήτη Ξενόβια και δημιούργησε έναν καινούριο λογαριασμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Αφού συστήθηκε και ανέβασε τη φωτογραφία προφίλ του, έλαβε πολλά μηνύματα, κάποια από τα οποία τον στενοχώρησαν ιδιαίτερα. Δείτε τι του έστειλαν:

- Χάρηκα για τη γνωριμία, μπράβο που έκανες όλο αυτό το ταξίδι.
- Ήρθατε εδώ με τα τρία σας μάτια και μας πήρατε τις δουλειές.
- Ιι! Είσαι πράσινος. ΑΗΔΙΑ!
- Μένεις εδώ και δεν μιλάς καν τη γλώσσα μας, τουλάχιστον προσπάθησε.
- Γιατί δεν μένεις με τους ομοίους σου;
- Είναι και τα παιδιά σου τόσο άσχημα;
- Άντε ξεκουμπίδια για εκεί απ' όπου ήρθες!
- Τη χώρα μας την καταστρέφουν εξωγήινοι σαν κι εσένα.
- Μακάρι να αρρωστήσεις και να πεθάνεις.
- 8α8ω ekei rou meneis, 8α se desw kai 8α se deirw mexri na pebaneis.
- #ExoOiXenovianoι
- Γιατί έρχονται όλο στη χώρα μας οι Ξενοβιανοί – Πηγαίνετε στα σπίτια σας!
- Οι Ξενοβιανοί είναι σκυλιά.
- Να φύγεις, Ζοργκ!
- Πόσοι εξωγήινοι χρειάζονται για να αλλάξουν μία λάμπα; Κανείς, αφού λαμποκοπάνε οι *****.
- Άντε και *****, παλιο***** *****
- Τους μισώ τους Ξενοβιανούς!
- Η μάνα σου βρομάει, σίγουρα τρώει γλίτσα για πρωινό.
- Νόμιζα ότι η κυβέρνηση δεν σας αφήνε να έρθετε εδώ.
- Καλωσήρθες, Ζοργκ. Πότε φεύγεις;
- Αχ, τι ωραία να βλέπει κανείς ανθρώπους όπως εσείς να προσπαθούν τόσο πολύ να γίνουν σαν κι εμάς...
- Μην τολμήσεις να πλησιάσεις την κόρη μου ή τον γιο μου...
- Θέλεις να γίνουμε φίλοι;

- Τους λατρεύουμε τους Ξενοβιανούς!
- Είστε ό,τι καλύτερο συνέβη στην ανθρωπότητα!

Αυτά όλα μπορεί να φαίνονται αστεία, αλλά σκεφθείτε λίγο να ήσασταν στη θέση του Ζοργκ:

- Τι θα κάνατε;
- Πώς θα αισθανόσασταν;
- Πώς μπορεί να απαντούσατε;
- Σε ποιον θα απευθυνόσασταν;

Χρησιμοποιήστε τις διαφάνειες ως βοήθεια σε αυτή τη δραστηριότητα.

Χωρίστε την ομάδα σε ζευγάρια/υποομάδες και δώστε σε κάθε ζευγάρι/υποομάδα ένα διάγραμμα και το αποθετήριο φράσεων.

Κάνοντας χρήση του διαγράμματος από τη δραστηριότητα προθέρμανσης, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να τοποθετήσουν κάθε φράση στο τεταρτημόριο που αντιστοιχεί με τα συναισθηματικά χαρακτηριστικά της.

Παραδείγματος χάρη: Η φράση «Τους μισώ τους Ξενοβιανούς» θα μπορούσε να είναι αρνητική μέτριας έντασης (κόκκινη), ενώ η φράση «Θέλεις να γίνουμε φίλοι;» θα μπορούσε να είναι θετική χαμηλής έντασης (πράσινη).

Αφού τελειώσουν, δώστε σε κάθε ζευγάρι την ευκαιρία να μοιραστούν και να συζητήσουν τις σκέψεις τους ευρέως με την ομάδα και να στοχαστούν.

Κατόπιν χρησιμοποιήστε το αποθετήριο λέξεων για συναισθήματα, ώστε να αποδώσετε ένα συναίσθημα σε κάθε φράση του διαγράμματος.

Ζητήστε από τις υποομάδες να σχολιάσουν τα διαγράμματά τους· υπάρχει καθόλου συμφωνία μεταξύ των ομάδων σχετικά με το ποια συναισθήματα προκαλούν κάποιες φράσεις;

Ζητήστε από τις υποομάδες να εξηγήσουν τα χαρακτηριστικά του περιεχομένου που τους προκάλεσε εντονότερα συναισθήματα (λ.χ. κάτι στόχευε σε μια ομάδα με προστατευόμενο χαρακτηριστικό, είχε σκοπό να προσβάλει, απειλούσε με χρήση σωματικής βίας κ.ο.κ.).

Εργασίες

- Επιλέξτε κάποιες από τις φράσεις που προκάλεσαν εντονότερες αντιδράσεις από τους συμμετέχοντες.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφθούν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αλλάξουν τις φράσεις, έτσι ώστε αυτές να μετακινηθούν στο αντίθετο τεταρτημόριο. (Αυτή η άσκηση μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα διασκεδαστικές συζητήσεις από τους συμμετέχοντες, οι οποίες πρέπει να ενθαρρύνονται.)
- Μοιραστείτε κάποιες από τις πιο επιτυχημένες προσπάθειες και παρουσιάστε τες για συζήτηση στην ομάδα.
- Τροποποιείται με επιτυχία το συναίσθημα της φράσης ως αποτέλεσμα των αλλαγών;

Τι είναι η ρητορική μίσους; > Ανάλυση των Μέσων > Ζοργκ ο Ξενοβιανός

Ζοργκ ο Ξενοβιανός

Ο Ζοργκ μόλις έφθασε από τον πλανήτη Ξενόβια και άνοιξε νέο λογαριασμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αφού συστήθηκε και ανέβασε τη φωτογραφία προφίλ του, έλαβε πολλά μηνύματα, κάποια από τα οποία τον αναστάτωσαν πολύ.

Οι κάρτες στις επόμενες διαφάνειες περιλαμβάνουν τα μηνύματα που έλαβε. Εκτυπώσετε, κόψετε και χρησιμοποιήστε αυτές τις κάρτες για τις δραστηριότητες ταξινόμησης της ενότητας 'Ανάλυση των Μέσων', 'Θέμα 1'. – 'Κατάλαβα! Πώς διακρίνω τη ρητορική μίσους;'

OMG! Είσαι πράσινος! ΑΗΔΙΑ.	Είσαι εδώ αλλά δεν μιλάς καν τη γλώσσα μας, προσπαθήσε λίγο!	Γιατί δε μένεις με τους άλλους του είδους σου;	Κάτι εξωγήινοι σαν εσένα καταστρέφουν τη χώρα.
Εύχομαι να αρρωστήσεις και να πεθάνεις.	Γιατί οι Ξενοβιανοί πάντα να έρχονται στη χώρα μας; Γυρίστε σπίτι σας!	Χάρηκα για τη γνωριμία. Χαίρομαι που ήρθες. Καλώς όρισες!	Ήρθες εδώ, εσύ με τα τρία σου πόδια και μας παίρνεις τις δουλειές.
Είναι και τα παιδιά σου τόσο άσχημα;	Τσακίσου από εκεί που ήρθες!	Θα έρθω εκεί και θα σε διαλύσω.	#ExoOiXenovianoι
	Οι Ξενοβιανοί είναι σκυλιά.	Να φύγεις, Ζοργκι!	Πόσοι εξωγήινοι χρειάζονται για να αλλάξουν μία λάμπα; Κανείς, αφού λαμποκοπάνε οι *****.

Τους μισώ τους Ξενοβιανούς!	Η μάνα σου βρωμάει. Στοίχημα ότι έφαγε γλίτσα για πρωινό.	Νόμιζα ότι η κυβέρνηση σάς απαγορεύει να έρχεστε εδώ.	Καλώς ήρθες, Ζοργκ. Πότε μας φευγεις;
Μην τολμήσεις να πλησιάσεις την κόρη μου ή τον γιο μου...εσύ να προσπαθούν τόσο πολύ να γίνουν σαν κι εμάς...	Μην πλησιάζεις την κόρη μου ή τον γιο μου...	Θέλεις να γίνουμε φίλοι;	Τους λατρεύουμε τους Ξενοβιανούς!
Είσαι ό,τι καλύτερο συνέβη στην ανθρωπότητα φυλή!	Σύμφωνα με το προφίλ σου είσαι 400 ετών! Τι στο καλό θες, παππού;	Είναι γεγονός! Όλοι οι Ξενοβιανοί είναι απόγονοι άσχημων γυμνοσάλιαγκων!	Τι βγαίνει αν διασταυρώσεις έναν γυμνοσάλιαγκα με έναν ηλίθιο; #Xenovianoι
Ποιος σου έδωσε το δικαίωμα να χρησιμοποιείς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης των ανθρώπων; Να μάθεις ποια είναι η θέση σου.	Ξέρεις, έστω, να διαβάζεις τα μηνυμάτά μας;	Ελπίζω να μην προωθήσεις τις περίεργες θρησκευτικές αντιλήψεις σου σε εμάς. Σε τι πιστεύεις; Στον Θεό της Γλίτσας ή κάτι τέτοιο;	

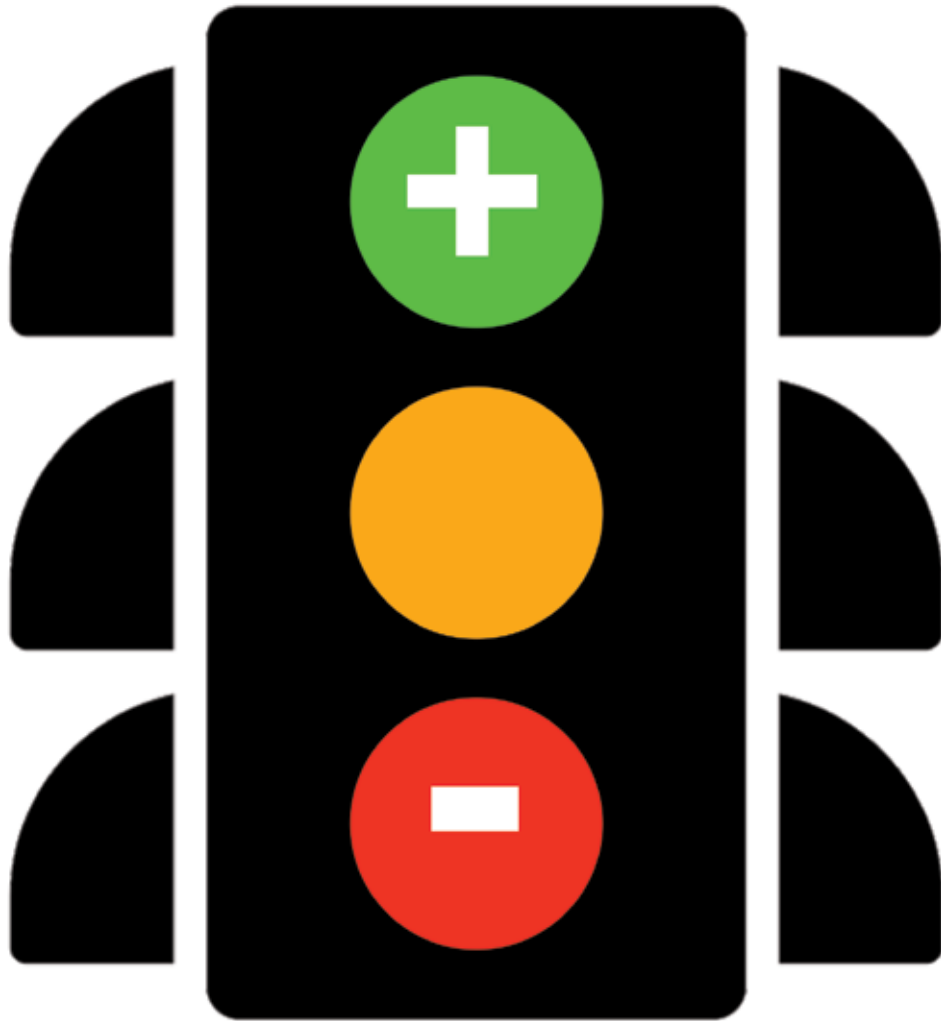
Γύρος 1 – Θετικό ή Αρνητικό;

Με χρήση των καρτών, ταξινομήστε, όπως πιστεύετε, τις εκφράσεις για τον Ζοργκ τον Ξενοβιανό σε **Θετικές, Αρνητικές ή Ουδέτερες** (ή ασαφείς).

Αφού τις ταξινομήσετε, μελετήστε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιες εκφράσεις ήταν σαφώς θετικές;
- Ποιες εκφράσεις ήταν σαφώς αρνητικές;
- Ποιες εκφράσεις ήταν ασαφείς;
- Υπήρχαν εκφράσεις που να φαίνονται θετικές ή ουδέτερες αλλά να στόχευαν στη δημιουργία αρνητικών συναισθημάτων; (π.χ. σαρκαστικές, παθητικοεπιθετικές)

Γύρος 1 – Θετικό ή Αρνητικό;

**Γιατί υπάρχει
περιεχόμενο
ρητορικής μίσους;**

Επισκόπηση

Όλοι οι άνθρωποι αναπτύσσουν ένα σύνολο πεποιθήσεων, στερεοτύπων και προκαταλήψεων που βασίζονται στις πρότερες εμπειρίες, στη διδασκαλία και τη μάθηση μέσω της τυπικής εκπαίδευσης, αλλά και σε οικεία πρότυπα προς μίμηση. Ο Πολ Μπλουμ (Paul Bloom) εξερεύνησε τις θετικές και τις αρνητικές επιπτώσεις των προκαταλήψεων στην ομιλία του στα πλαίσια του TED. Σε εκείνη την ομιλία ο Πολ αναφέρθηκε στην αξία της ενσυναίσθησης για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και τη σημασία της ατομικής προσέγγισης. Στο μέρος αυτού του θέματος που αφορά την ΚΣΜ θα εστιάσουμε στην οικοδόμηση της ενσυναίσθησης για ανθρώπους γύρω από τους οποίους ίσως έχουμε αναπτύξει στερεότυπα.

Το παρόν κείμενο μας εισάγει επίσης στην έννοια της ευρετικής και, συγκεκριμένα, της ευρετικής της αντιπροσωπευτικότητας, η οποία βασίζεται στη σημαντική εργασία των Τβέρσκι και Κάνεμαν. Η ευρετική της αντιπροσωπευτικότητας βασίζεται στην ιδέα ότι όταν αξιολογούμε κάτι, «κόβουμε δρόμο» προκειμένου να μειώσουμε την εγκεφαλική ενέργεια που χρειάζεται για να λάβουμε μια σχετική απόφαση. Οι άνθρωποι συγκρίνουν το παράδειγμα που τους παρουσιάζεται με κάποιο πρότυπο το οποίο έχουν αποθηκεύσει στη μνήμη μας. Παρόλο που αυτό μας βοηθά να παίρνουμε γρήγορες αποφάσεις, τα «πρότυπα» που έχουμε αποθηκεύσει τείνουν να αποτελούν τη βάση των στερεοτύπων. Αυτό μπορεί να είναι θετικό, αφού μας βοηθά να κινηθούμε επιτυχώς σε κάποια κοινωνική περίσταση προσαρμοζόμενοι στην αναμενόμενη από εμάς συμπεριφορά, αλλά μπορεί να αποδειχθεί και αρνητικό, αφού τα «πρότυπα» αυτά καλλιεργούν την προκατάληψη ή τη μεροληψία απέναντι σε άτομα ή ομάδες με τα ίδια χαρακτηριστικά.

Βοηθητικές ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις αυτές παρέχονται ως παραδείγματα με τα οποία μπορείτε να ανοίξετε και να καθοδηγήσετε συζητήσεις γύρω από το ζήτημα αυτού του θεματικού τομέα.

- Τι εννοούμε με τον όρο «προκατάληψη»;
- Τι εννοούμε με τον όρο «στερεότυπο»;
- Ποιες εικόνες σάς έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε τις λέξεις «προκατάληψη» και «στερεότυπο»;
- Υπάρχουν προκαταλήψεις στην κοινωνία στην οποία ζούμε;
- Γιατί υπάρχουν οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα στην κοινωνία;
- Πιστεύετε ότι όλοι οι άνθρωποι στον κόσμο έχουν προκαταλήψεις;
- Έχουν διαφορετική αντιμετώπιση από την κοινωνία οι άνθρωποι που ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες (άνδρες/γυναίκες, μετανάστες/ημεδαποί, μαύροι/λευκοί κ.λπ.);
- Έχουν οι άνθρωποι από αυτές τις ομάδες την ίδια αντιμετώπιση στο σχολείο/στον χώρο εργασίας;
- Υπάρχουν εκστρατείες εθνικής εμβέλειας για την καταπολέμηση των διακρίσεων ή των προκαταλήψεων;

Εισαγωγική Δραστηριότητα

Ο σύντομος ορισμός του SELMA project για την ρητορική μίσους είναι ο εξής:

«Το διαδικτυακό περιεχόμενο οποιασδήποτε μορφής που στοχεύει κάποιον/α με βάση προστατευόμενα χαρακτηριστικά¹, με πρόθεση ή πιθανό αποτέλεσμα την πρόκληση της διάχυσης ή την προώθηση μίσους ή άλλων μορφών διακρίσεων».

#ΑνθρωποιΣανΚιΕσένα (#PeopleLikeYou);

Προβάλλετε το βίντεο #ΑνθρωποιΣανΚιΕσένα (#PeopleLikeYou στα αγγλικά) στην ομάδα. Αυτό το βίντεο προτρέπει τον θεατή να «μπει στη θέση» ενός μετανάστη που ζει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αντικαθιστώντας τη λέξη «μετανάστης» στους τίτλους των εφημερίδων με τις λέξεις «Ανθρωποι σαν κι εσένα», το βίντεο προτρέπει τον θεατή να ανταποκριθεί στους τίτλους σαν να στόχευαν τον ίδιο.

- Νιώθετε διαφορετικά σχετικά με τους τίτλους όταν απευθύνονται σε εσάς;
- Τι συναισθηματική αντίδραση προκαλούν οι τίτλοι στους αναγνώστες;
- Γιατί πιστεύετε ότι τα ΜΜΕ παρουσιάζουν έτσι τους μετανάστες;
- Είναι ηθικά αποδεκτό να διαφημίζονται γνωστές εταιρείες σε ΜΜΕ που στοχοποιούν χαρακτηριστικά τα οποία προστατεύονται με τέτοιο τρόπο;
- Είναι ηθικά αποδεκτό να ασκείται πίεση σε γνωστές εταιρείες ώστε να αποσύρουν τις διαφημίσεις τους από τέτοια μέσα επικοινωνίας;

Η εκστρατεία «Σταματήστε να Χρηματοδοτείτε το Μίσος» στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει επηρεάσει επιτυχώς πολλές εταιρείες έτσι ώστε να αποσύρουν την οικονομική στήριξη από τον βρετανικό «κίτρινο Τύπο».

Βρείτε και μοιραστείτε κάποιους τίτλους-παραδείγματα από πρόσφατα άρθρα στον Τύπο. Προσκαλέστε τους μαθητές να αναγνωρίσουν το χαρακτηριστικό που προστατεύεται, το οποίο επισημαίνεται (ή γίνεται δέκτης επίθεσης) στον τίτλο.

- Υπάρχει κάποια αναδυόμενη τάση μίσους απέναντι σε κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που προστατεύονται;
- Πώς νιώθουν γι' αυτό οι μαθητές;

1. αναπηρία, γάμος και αστική συμβίωση, εγκυμοσύνη και μητρότητα, φυλή, θρησκεία ή πεποίθηση, επαναπροσδιορισμός φύλου, ηλικία, σεξουαλικός προσανατολισμός, φύλο.

Κύρια Δραστηριότητα

Ο σύντομος ορισμός του προγράμματος SELMA για τη ρητορική μίσους είναι ο εξής:

«Το διαδικτυακό περιεχόμενο οποιασδήποτε μορφής που στοχεύει κάποιον/α με βάση προστατευόμενα χαρακτηριστικά, με πρόθεση ή πιθανό αποτέλεσμα την πρόκληση της διάχυσης ή την προώθηση μίσους ή άλλων μορφών διακρίσεων».

Μαντέψτε τον πρωταγωνιστή [2]

Χρησιμοποιώντας τις εικόνες που παρέχονται, προτρέψτε τους μαθητές να αναλογιστούν τα δικά τους στερεότυπα έναντι των εικονιζόμενων ατόμων. Αυτό βασίζεται στην έννοια της ευρετικής της αντιπροσωπευτικότητας που αναπτύχθηκε στη σημαντική εργασία των Τβέρσκι και Κάνεμαν. Ίσως θελήσετε να αναφέρετε κάποιες λεπτομέρειες αυτής της έννοιας στους μαθητές.

Παρουσιάστε την πρώτη εικόνα στους μαθητές. Ρωτήστε:

- Τι μπορείτε να μου πείτε για αυτό το άτομο; (Δώστε χρόνο στους μαθητές να σκεφθούν και να περιγράψουν το εν λόγω άτομο. Ίσως χρειαστεί να τους βοηθήσετε αναφέροντας κάποια βασικά χαρακτηριστικά – φύλο, ηλικία, θρησκεία κ.λπ.)
- Θα εμπιστευόσασταν αυτό το άτομο να φυλάξει το κινητό σας σε μια καφετέρια;
- Γιατί/γιατί όχι;

Στη συνέχεια παρουσιάστε την επόμενη διαφάνεια που περιλαμβάνει μια σύντομη περιγραφή του ατόμου.

- Πόσο κοντά βρίσκονταν οι μαθητές στην αλήθεια;
- Τι υποθέσεις έκαναν οι μαθητές για το εν λόγω άτομο;
- Σε τι βασίζονται οι υποθέσεις τους;
- Ποιος τους έχει επηρεάσει ώστε να σχηματίσουν αυτή την άποψη για το εν λόγω άτομο;

Επαναλάβετε με όσες εικόνες κρίνετε απαραίτητες, για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να αντιληφθούν πώς τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τους άλλους και τον κόσμο.

Γιατί εκδηλώνεται η ρητορική μίσους; > Ανάλυση των Μέσων> Βρες τον πρωταγωνιστή

Βρες τον πρωταγωνιστή

Τι μπορείτε να μου πείτε για αυτούς τους
ανθρώπους;

Στην πραγματικότητα, είμαι:

- Βρετανή
- Θηλυκού γένους
- 26 ετών
- Άθη
- Εκπρόσωπος πωλήσεων ιατρικών ειδών
- Το κίνητρό μου είναι να πετύχω τους στόχους μου στις πωλήσεις

Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση

Στην πραγματικότητα, είμαι:

- Ισπανός
- Αρσενικού γένους
- 66 ετών
- Μοναχικός
- Ήρωας πολέμου
- Το κράτος δεν με βοηθά, είμαι φτωχός, αλλά έχω ένα 'σπίτι'.

Στην πραγματικότητα, είμαι:

- Μαροκινός
- Αρσενικού γένους
- 73 ετών
- Μουσουλμάνος
- Φτωχός

Στην πραγματικότητα, είμαι:

- Γερμανίδα
- Θηλυκού γένους
- 26 ετών
- Μουσουλμάνα
- Υποψήφια Διδάκτωρ Μηχανικής
- Ξέφυγα από διώξεις στη Βοσνία

Στην πραγματικότητα, είμαι:

- Δανός
- Αρσενικού γένους
- 38 ετών
- Χριστιανός
- Δεν είμαι σίγουρος για το φύλο μου
- Χρησιμοποιώ το ταϊ τσι για την ινομαλγία

Στην πραγματικότητα, είμαστε:

- Ελληνίδα
- Θηλυκού γένους
- 24 ετών
- Αγνωστικίστρια
- Έχω δύο μητέρες
- Με έχουν χλευάσει και παρενοχλήσει στο σχολείο.
- Αυτοτραυματίζομαι

Εργασίες

Μοιράστε αντίγραφα του φύλλου εργασίας «**Αντιστοιχίστε το άτομο**» (Match the person' worksheets) στους μαθητές της ομάδας.

Ζητήστε τους να συμπληρώσουν μια άσκηση σε ζευγάρια και μετά να συζητήσουν τις απαντήσεις τους.

Σημασία δεν έχει τόσο πολύ η άσκηση καθαυτήν, αλλά η συζήτηση σχετικά με το γιατί ο μαθητής έκανε τις επιλογές του.

- Ποιοι ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν στην απόφασή σας;
- Για ποια χαρακτηριστικά κρίνατε τα άτομα φτάνοντας σε αυτήν σας την απόφαση;
- Χρησιμοποιήθηκαν στερεότυπα σε κάποια από τις αποφάσεις που πήρατε;
- Σε ποιο βαθμό επηρέασαν οι εμπειρίες σας από σήμερα τις επιλογές σας;
- Ήταν κάποιες δραστηριότητες πιο δύσκολες; Γιατί;

Φέρτε τους μαθητές εκ νέου σε μια ομάδα και δώστε τους την ευκαιρία να συζητήσουν μεταξύ τους τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις τους. Καθοδηγήστε τους όπου χρειάζεται, χρησιμοποιώντας κάποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις.

Αν το επιτρέπει ο χρόνος, παρουσιάστε τους το βίντεο «**Αντιστοιχίστε τον σκύλο με τον ιδιοκτήτη του**» (Match the Dog to the Owner). Σε αυτό το βίντεο, τρεις άνθρωποι προσπαθούν να αντιστοιχίσουν μια σειρά από σκύλους με τα αφεντικά τους. Ακούστε προσεκτικά τους λόγους για τους οποίους κάθε άτομο αντιστοιχίζει τον σκύλο στον ιδιοκτήτη. Κάποιοι λόγοι είναι ιδιαίτερα ασυνήθιστοι.

Και πάλι, εάν το επιτρέπει ο χρόνος, συζητήστε το βίντεο και τα στερεότυπα που εμφανίζονται σε κάθε επιλογή.

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Αναγνώριση των στερεοτύπων που όλοι φέρουμε και πώς αυτά επηρεάζουν τις αποφάσεις μας.
- Ικανότητα των μαθητών να αρχίσουν να ασκούν έλεγχο στον βαθμό στον οποίο οι πεποιθήσεις, οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα επηρεάζουν τις αποφάσεις και την επικοινωνία μας.

Γιατί εκδηλώνεται η ρητορική μίσους; > ΚΣΜ > Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα με τα αυτοκίνητα. Στη συνέχεια, ανταλλάξτε τις απαντήσεις με έναν συμμαθητή/μια συμμαθήτρια και συζητήστε για αυτές. Ήταν ίδιες ή διαφορετικές; Γιατί;

Άτομο Α

Άνδρας, περίπου 50 ετών, συνταξιούχος πιλότος της Πολεμικής Αεροπορίας ο οποίος τώρα εργάζεται στην πολιτική αεροπορία. Ζει με τη γυναίκα τους στην επαρχία, περίπου 240 χλμ. μακριά από μεγάλο αστικό κέντρο. Μένει στην πόλη όλη την εβδομάδα και επιστρέφει στο σπίτι του τα Σαββατοκύριακα.

Η γυναίκα του δεν εργάζεται, έχουν ένα παιδί και έχουν υιοθετήσει άλλα δύο, τα οποία είναι πλέον ενήλικες. Έχει καλό εισόδημα από τη σύνταξή του και τον μισθό της αεροπορικής.

Στον ελεύθερό του χρόνο, μένει σπίτι, πηγαίνει για περπάτημα ή πετά με το ανεμόπτερο. Παρ' όλο που μπορεί και γνωρίζει πώς να επισκευάσει ένα αυτοκίνητο, δεν θέλει να το κάνει. Δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερω για τα αυτοκίνητα.

Άτομο Β

Γυναίκα, 25 ετών, η οποία εργάζεται σε σχολείο ως δασκάλα καλλιτεχνικών. Μέχρι πρόσφατα, εργαζόταν σε μια μικρή πόλη και περπατούσε από το σπίτι στη δουλειά. Άλλαξε, όμως, εργασία και αναγκάζεται να πηγαίνει σε μια άλλη μικρή πόλη, 32 χλμ. μακριά.

Δεν ενδιαφέρεται καθόλου για τα αυτοκίνητα και, παρόλο που έκανε μαθήματα οδήγησης, πάντα έχανε το ενδιαφέρον πριν τις εξετάσεις. Πήρε το δίπλωμα και αγόρασε το πρώτο της αυτοκίνητο μόνο και μόνο για να μπορεί να πηγαίνει στην νέα της δουλειά. Δεν της αρέσει να οδηγεί και δεν της είναι εύκολο, μια και είναι νέα οδηγός.

Καθώς μένει με τους γονείς της σε ένα παλιό σπίτι, έχουν μικρή αυλή και ένα μικρό γκαράζ.

Αυτοκίνητο

Αιτιολόγηση

	Αυτοκίνητο	Αιτιολόγηση
Άτομο Α		
Άτομο Β		

Γιατί εκδηλώνεται η ρητορική μίσους; > ΚΣΜ > Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα με τα κατοικίδια. Στη συνέχεια, ανταλλάξτε τις απαντήσεις με έναν συμμαθητή/μία συμμαθήτρια και συζητήστε για αυτές. Ήταν ίδιες ή διαφορετικές; Γιατί;

Katy Perry

Ariana Grande

Shanti Om Bb

Penny

Taylor Swift

Dwayne Johnson

Nugget

Finn

Hugh Jackman

Lady Gaga

Dorito

Toulouse

Miley Cyrus

Ed Sheeran

Koji

Dali

Kylie Jenner

Amanda Seyfried

Olivia Benson

Hobbs

Γιατί εκδηλώνεται η ρητορική μίσους; > ΚΣΜ > Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΤΕ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Απαντήσεις

Katy Perry	Nugget	Ariana Grande	Toulouse
Taylor Swift	Olivia Benson	Dwayne Johnson	Hobbs
Hugh Jackman	Dali	Lady Gaga	Koji
Miley Cyrus	Shanti Om Bb	Ed Sheeran	Dorito
Kylie Jenner	Penny	Amanda Seyfried	Finn

Γιατί εκδηλώνεται η ρητορική μίσους; > ΚΣΜ > Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα

Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα με τα επαγγέλματα. Στη συνέχεια, ανταλλάξτε τις απαντήσεις με έναν συμμαθητή/μία συμμαθήτρια και συζητήστε για αυτές. Ήταν ίδιες ή διαφορετικές; Γιατί;

Γιατρός

Φυσικός

Δικηγόρος

Μαθηματικός

Μηχανικός

Φιλόσοφος

Αρχιτέκτον

Χημικός

Πώς νιώθω
ως αποτέλεσμα της
ρητορικής μίσους;

Ανακεφαλαίωση

Θυμίστε στους συμμετέχοντες τη χρήση των μετα-στιγμών για την ταυτοποίηση αλλαγών στη συναισθηματική τους κατάσταση και τη χρήση στρατηγικών αυτορρύθμισης για τη διαχείριση της συναισθηματικής τους κατάστασης. Η χρήση μετα-στιγμών είναι ένας ιδιαίτερα αποτελεσματικός τρόπος διαχείρισης περιστάσεων που είναι συναισθηματικά φορτισμένες, και στις οποίες η κατάσταση μπορεί να επιδεινωθεί εξαιτίας παρορμητικών αποφάσεων.

Το να αφιερώνουμε λίγο χρόνο στην αναγνώριση της συναισθηματικής μας κατάστασης και στη χρήση της κατάλληλης στρατηγικής για τη ρύθμιση των συναισθημάτων και των συμπεριφορών μας είναι μια σημαντική δεξιότητα, χρήσιμη σε πολλές περιστάσεις και πολλά περιβάλλοντα. Ένας τομέας που μπορεί να αποπειραθεί να προκαλέσει μια συναισθηματική κατάσταση είναι η χρήση των μέσων επικοινωνίας – η πρόκληση μιας απόκρισης ή πράξης. Το κείμενο αυτό ερευνά πώς η χρήση των μέσων επικοινωνίας μπορεί να προκαλέσει διάφορες συναισθηματικές αποκρίσεις σε εμάς τους ίδιους αλλά και σε άλλους, πώς μπορούμε να ελέγξουμε τη συναισθηματική μας κατάσταση και σε ποιες δράσεις πρέπει να προβούμε για να αντιμετωπίσουμε περιεχόμενο το οποίο έχει προκαταλήψεις ή ρητορική μίσους.

Βοηθητικές Ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις αυτές παρέχονται ως παραδείγματα με τα οποία μπορείτε να ανοίξετε και να καθοδηγήσετε συζητήσεις γύρω από το ζήτημα αυτού του θεματικού τομέα.

- Γιατί κάνουμε χρήση εικόνων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα MME, όπως στις ειδήσεις, τα περιοδικά και τις διαφημίσεις (π.χ. για να διαχύσουμε ένα μήνυμα, να τραβήξουμε την προσοχή του κοινού, να ενημερώσουμε, να προωθήσουμε τη συζήτηση ή κάποια δράση, να προκαλέσουμε μια συναισθηματική απόκριση κ.ά.);
- Ποια παραδείγματα εικόνων σε κοινωνικά δίκτυα/MME που προκάλεσαν έντονα συναισθήματα μπορείτε να σκεφθείτε; Ποιο συναίσθημα ή ποια συναισθήματα ήταν αυτά και γιατί νιώσατε έτσι;
- Ποια παραδείγματα εικόνων που περιέχουν προκαταλήψεις/μίσος έχετε δει;
- Μπορείτε να σκεφθείτε παραδείγματα στα οποία μια εικόνα έχει παραποιηθεί για να σπείρει ένα αρνητικό μήνυμα; Γιατί πιστεύετε ότι μπορεί να το έκανε κάποιος αυτό;
- Ποιες εικόνες που αποτέλεσαν αντικείμενο παρεξήγησης έχετε δει; Πώς αντέδρασαν οι εμπλεκόμενοι και πώς λύθηκε η παρεξήγηση;

Κύρια Δραστηριότητα

Ο σύντομος ορισμός του SELMA project για τη ρητορική μίσους είναι ο εξής:

«Το διαδικτυακό περιεχόμενο οποιασδήποτε μορφής που στοχεύει κάποιον/α με βάση προστατευόμενα χαρακτηριστικά, με πρόθεση ή πιθανό αποτέλεσμα την πρόκληση της διάχυσης ή την προώθηση μίσους ή άλλων μορφών διακρίσεων».

Ας σκεφτούμε δημιουργικά

Χρησιμοποιώντας τις παρεχόμενες διαφάνειες, εξηγήστε στους συμμετέχοντες πώς οι εικόνες μπορούν να προκαλέσουν διάφορα συναισθήματα, ανάλογα με το τι πιστεύουμε ότι απεικονίζουν. Οι εικόνες μπορεί να γίνουν αντικείμενο παρεξήγησης ή να μην είναι αντιπροσωπευτικές (είτε εσκεμμένα είτε τυχαία), κι αυτό μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματα και τις αντιδράσεις του κοινού.

Χρησιμοποιήστε το πρώτο παράδειγμα για να αναδείξετε αυτό το επιχείρημα: δείξτε τις εικόνες 1-3 –οι οποίες σταδιακά περιλαμβάνουν ένα ευρύτερο πλάνο– με τη σειρά και ζητήστε από τους συμμετέχοντες, σε κάθε στάδιο, να εξηγήσουν τι μπορεί να συμβαίνει στην εικόνα και πώς νιώθουν εξαιτίας αυτού. Άλλαξαν καθόλου τα συναισθήματά τους κατά τη μετάβαση από την εικόνα 1 στην εικόνα 3; Αν ναι, γιατί; (Σημείωση: Η φωτογραφία απεικονίζει μαθητές λυκείου στη Σάντα Φε, οι οποίοι τηρούν ενός λεπτού σιγή σε έναν αγώνα μπάσκετ του NBA, εις μνήμην των συμμαθητών και καθηγητών που σκοτώθηκαν σε ένοπλη επίθεση στο σχολείο τους το 2018. Η εικόνα προκάλεσε διαφωνίες και εκνευρισμό όταν αναρτήθηκε στο Twitter για μια σειρά λόγων:

1. Κάποιοι κατηγορήσαν το μαύρο κορίτσι, λέγοντας ότι ήταν ασεβής, καθότι δεν έσκυψε το κεφάλι ή δεν κρατούσε το χέρι του κοριτσιού δίπλα της.
2. Κάποιοι κατηγορήσαν τα λευκά κορίτσια που κρατούσαν τα χέρια η μία της άλλης ως ρατσίστριες, καθώς δεν κρατούσαν και το χέρι του μαύρου κοριτσιού.)

Κάποιοι συμμετέχοντες μπορεί να κάνουν αναφορές/σχόλια στην εικόνα όσον αφορά την ασεβεία/τον ρατσισμό. Στην εικόνα 4 βλέπουμε μια διαφορετική φωτογραφία της ίδιας στιγμής που καταρρίπτει τις ανωτέρω κατηγορίες: δείχνει περισσότερες μαθήτριες (οι οποίες επίσης δεν κρατούν τα χέρια η μία της άλλης και δεν σκύβουν το κεφάλι) και επισημαίνει ότι η προηγούμενη φωτογραφία εστίαζε –ακούσια– την προσοχή στη μαύρη μαθήτρια ως τη «διαφορετική» στη φωτογραφία: η μαύρη και οι άλλες μαθήτριες δήλωσαν επίσης δημοσίως, σε συνεντεύξεις και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ότι τίποτε δεν υπήρξε τίποτε ρατσιστικής φύσεως. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξηγήσουν πώς νιώθουν, αφού δουν την εικόνα 4 και αφού ακούσουν την επεξήγηση της φωτογραφίας.

Το επόμενο παραδείγματα των διαφανειών έχουν να κάνουν γενικώς με το ζήτημα της μετανάστευσης και επιδέχονται επίσης διάφορες ερμηνείες. Η καθεμιά έχει τρεις εικόνες.

Επαναλάβετε τη διαδικασία, καθοδηγώντας τους συμμετέχοντες στις αντίστοιχες τρεις ει-
κόνες και ρωτώντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους σε κάθε βήμα.

Εργασίες

Πώς νιώθεις;

Κάνοντας χρήση των υποστηρικτικών διαφανειών, εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι ένας αριθμός χρηστών του διαδικτύου έχει επίσης δει τις ίδιες φωτογραφίες και έχει απαντήσει με διάφορα σχόλια. Κάποια σχόλια είναι θετικά, άλλα είναι σαφώς αρνητικά, και κάποια επιδέχονται διάφορες ερμηνείες και συναισθηματικές αποκρίσεις.

Αυτό που οι συμμετέχοντες καλούνται να κάνουν είναι να δουν κάθε σχόλιο και να σκεφθούν πώς τους κάνει να νιώσουν – ίσως χρειαστεί να καταγράψουν αυτά τα συναισθήματα στον μετρητή διάθεσης. Πρέπει επίσης να σκεφθούν κάποιες αναγκαίες στρατηγικές για τη ρύθμιση της συναισθηματικής τους κατάστασης, καθώς και σε ποιες πράξεις θα μπορούσαν να προβούν ως αποτέλεσμα αυτού του κάθε σχολίου. Τέτοιες πράξεις μπορεί να είναι:

- Η σύνταξη ενός υποστηρικτικού σχολίου.
- Η παρουσίαση ενός αντίθετου αφηγήματος.
- Η κοινοποίηση του σχολίου σε άλλους.
- Βήματα για την ελαχιστοποίηση της επίδρασης του σχολίου (λ.χ. αναφορά του χρήστη, του σχολίου ή της συζήτησης, αποκλεισμός του χρήστη).
- Άλλες δράσεις.

Προτρέψτε τους συμμετέχοντες να μιλήσουν για τα συναισθήματα και τις ιδέες τους: Υπάρχουν κοινά συναισθήματα ανάμεσα στην ομάδα ως προς συγκεκριμένα σχόλια/θέματα; Υπάρχουν κοινές προσεγγίσεις στο θετικό/αρνητικό διαδικτυακό περιεχόμενο;

Καταγράψτε τις κοινές ιδέες/προσεγγίσεις για μελλοντική χρήση: ίσως χρησιμεύσουν στο «κάλεσμα για δράση» του τομέα της Αγωγής του Πολίτη αυτής της θεματικής ενότητας.

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Εξήγηση του πώς η παρουσίαση του εκάστοτε περιεχομένου μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματα.
- Κατανόηση του πώς τα διαδικτυακά σχόλια που φέρουν μίσος/κακία μπορούν να προκαλέσουν διάφορα συναισθήματα, ώστε να χρειαστεί να ελέγξουμε τη συναισθηματική μας κατάσταση.

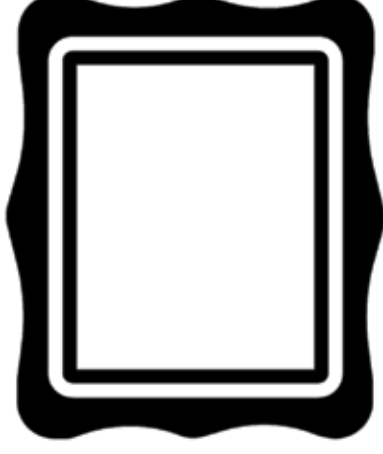

Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους; > Ανάλυση των Μέσων > Σκέφτομαι εκτός πλαισίου

ΑΣ σκεφτούμε δημιουργικά

“Μια εικόνα χίλιες λέξεις.”

Frederick R. Barnard

Οι εικόνες στο διαδίκτυο είναι ένας ισχυρός τρόπος να διαδοθούν μηνύματα, σκέψεις και ιδέες.

Μπορούν, όμως, να παρεξηγηθούν, παρερμηνευθούν ή να υποστούν επεξεργασία σκοπίμως. Αυτό που βλέπουμε μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματά μας για μια κατάσταση.

Με βάση το παρακάτω παράδειγμα, σκεφτείτε τι συναισθήματα προκαλούνται όσο περισσότερο κοιτάτε την εικόνα.

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

#SantaFeStrong

Follow

5:53 PM · 24 May 2016 from Houston, TX

880 Retweets · 4,300 Likes

140 899 4.1K

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

Credit: NBA/Twitter

4

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

Και για τα παρακάτω
παραδείγματα;

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

1

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

2

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

3

Κατά τη γνώμη σας,
τι συμβαίνει;

Πώς αισθάνεστε για
αυτό;

SELMA
HACKING HATE

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2

Ανακεφαλαίωση

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα

- Αναγνώριση των προστατευόμενων χαρακτηριστικών που στοχοποιούνται από τη ρητορική μίσους.
- Αναγνώριση του περιεχομένου ως έκφραση ρητορικής μίσους.

Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες τη μελέτη και την ονομασία θετικών και αρνητικών συναισθημάτων με βάση το πρόγραμμα RULER και τα συναισθήματα που προκύπτουν όταν μπαίνουμε στη θέση κάποιου αποδέκτη διαφορετικών σχολίων και δηλώσεων (ρητορική μίσους) στο διαδίκτυο.

Είναι βασικό να αναγνωρίσουμε αυτά που αισθανόμαστε για τις διαδικτυακές εκφράσεις, ώστε να κατανοήσουμε πώς η ρητορική μίσους μπορεί να επηρεάσει εμάς και τους άλλους. Το επόμενο βήμα είναι να αναγνωρίσουμε ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των μέσων που προκαλούν αυτά τα συναισθήματα και εντάσσονται στη ρητορική μίσους, καθώς και να εντοπίσουμε τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά που στοχοποιούνται.

Βοηθητικές Ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ανοίξετε και να καθοδηγήσετε συζητήσεις γύρω από το ζήτημα αυτού του θεματικού τομέα.

- Τι είναι, κατά τη γνώμη σας, η διαδικτυακή ρητορική μίσους; Εκτός από όσα διατυπώνονται/εκφράζονται, τι άλλο πιστεύετε ότι είναι σημαντικό ώστε να καθορίσουμε αν κάτι υποδηλώνει «μίσος» (π.χ. περιεχόμενο, χρονική περίοδος, κοινωνικοί κανόνες/κοινωνικές συμπεριφορές –διαδικτυακά και μη–, νομοθεσία);
- Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει η διαδικτυακή ρητορική για να χαρακτηριστεί ως «ρητορική μίσους»;
- Η ρητορική μίσους εκφράζεται μόνο με λέξεις ή με τα λόγια των άλλων; Μπορεί να πάρει άλλες μορφές διαδικτυακού υλικού; Αναφέρετε παραδείγματα.
- Πώς αντιλαμβάνεστε την έννοια «ελευθερία έκφρασης»; Μπορούμε να λέμε ότι θέλουμε, όποτε θέλουμε;
- Πώς διαφοροποιείται η ρητορική μίσους από την ελευθερία έκφρασης;
- Ποιον στοχοποιεί η ρητορική μίσους; Γιατί στοχοποιούνται άτομα ή ομάδες;
- Τι είναι τα «προστατευόμενα χαρακτηριστικά»; Δώστε παραδείγματα.
- Πιστεύετε ότι η ρητορική μίσους είναι παράνομη; Γιατί ναι/γιατί όχι;
- Τι την καθιστά παράνομη;

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, να διαδώσει ή να προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Ζοργκ, ο Ξενοβιανός

Χρησιμοποιώντας τις εκφράσεις κατά του Ζοργκ, του Ξενοβιανού (δραστηριότητα ΚΣΜ) και ταξινομώντας τους τίτλους, να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να εργαστούν σε μικρές ομάδες και να ταξινομήσουν με διαφορετικούς τρόπους τις εκφράσεις, σε τρεις γύρους:

- 1. Θετικό ή αρνητικό;** Ταξινομήστε τις εκφράσεις σε τρεις κατηγορίες: **θετική, ουδέτερη** (δεν είναι ξεκάθαρα ούτε θετική ούτε αρνητική), **αρνητική**.
- 2. Περνώντας το όριο.** Χρησιμοποιήστε το φυλλάδιο με τίτλο «Περνώντας το όριο» και ταξινομήστε τις εκφράσεις σε δύο κατηγορίες, δεξιά και αριστερά της γραμμής αντίστοιχα: **νόμιμη** και **παράνομη**. Σε περιπτώσεις στις οποίες δεν είναι ξεκάθαρο (ή είναι αμφίσημο) ότι ο νόμος έχει παραβιαστεί, οι κάρτες μπορούν να τοποθετηθούν στη γραμμή ή κοντά στη γραμμή είτε από τη «νόμιμη» είτε από την «παράνομη» πλευρά, για να φανεί ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν πως η έκφραση βρίσκεται πολύ κοντά στο να χαρακτηριστεί ως «παράνομη».
- 3. Προστατευόμενα χαρακτηριστικά.** Χρησιμοποιήστε τις αρχικές κάρτες και ταξινομήστε τις εκφράσεις βάσει των προστατευόμενων χαρακτηριστικών που αναφέρονται ή στοχοποιούνται. Ορισμένες εκφράσεις μπορεί να αναφέρονται σε περισσότερα από ένα προστατευόμενα χαρακτηριστικά. Σε αυτή την περίπτωση, εάν είναι δυνατόν, πρέπει να αποφασίσετε ποιο χαρακτηριστικό στοχοποιείται περισσότερο και να το κατατάξετε κάτω από την αρχική κάρτα.

Μετά από κάθε γύρο, ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εξηγήσουν γιατί αποφάσισαν να ταξινομήσουν με αυτόν τον τρόπο διαφορετικές εκφράσεις.

- Για τον Γύρο 1 (Θετικές ή αρνητικές), θέστε τα παρακάτω ερωτήματα:
- Ποιες εκφράσεις ήταν ξεκάθαρα θετικές;
- Ποιες εκφράσεις ήταν ξεκάθαρα αρνητικές;
- Ποιες εκφράσεις δεν ήταν σαφείς;
- Υπήρχαν εκφράσεις που φάνηκαν θετικές/ουδέτερες αλλά ενδεχομένως είχαν αρνητική χροιά (π.χ. σαρκασμός, παθητική επιθετικότητα);

Για τον Γύρο 2 (Περνώντας τα όρια), θέστε τα παρακάτω ερωτήματα:

- Υπήρχαν εκφράσεις που ήταν ξεκάθαρα παράνομες; Πώς είστε σίγουροι;
- Ποιο χαρακτηριστικό αυτών των εκφράσεων σας δημιούργησε αμφιβολίες για το αν είναι νόμιμες/παράνομες;
- Ποια άλλη πληροφορία χρειάζεστε για να αποφασίσετε (π.χ. περιεχόμενο, περισσότερες πληροφορίες για τη νομοθεσία της χώρας, άλλο υλικό του αποστολέα κ.λπ.);

Για τον Γύρο 3 (Προστατευόμενα χαρακτηριστικά), ζητήστε από τους συμμετέχοντες να λάβουν υπόψη τα παρακάτω ερωτήματα:

- Ποια από αυτά τα χαρακτηριστικά έχετε δει να στοχοποιούνται ή να γίνονται αντικείμενο επίθεσης στο διαδίκτυο;
- Από την εμπειρία σας, τα χαρακτηριστικά αυτά στοχοποιούνται περισσότερο από άλλα;
- Τα χαρακτηριστικά που στοχοποιούνται διαφοροποιούνται ανάλογα με το διαδικτυακό μέσο ή τη δραστηριότητα (π.χ. διαφορετικά κοινωνικά δίκτυα, διαδικτυακά παιχνίδια, διαδικτυακά φόρουμ/πλατφόρμες μηνυμάτων, διαδικτυακές κοινότητες);
- Ποια είναι η αντίδραση στη διαδικτυακή ρητορική μίσους ανάλογα με το μέσο ή την υπηρεσία; Είναι διαφορετική η αντίδραση ανάλογα με την υπηρεσία/εφαρμογή/κοινότητα (π.χ. παραμέληση, πρόκληση, ενίσχυση, αυτόματη αφαίρεση, αναφορά χωρίς αφαίρεση, αναφορά και αφαίρεση, απαγόρευση/μπλοκάρισμα/προειδοποίηση χρήστη);

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους λόγους που αυτά θεωρούνται προστατευόμενα χαρακτηριστικά στη Μεγάλη Βρετανία, βλ. Research Report, κεφάλαιο 4.4, σελίδα 44.

Γύρος 2 – Περνώντας το Όριο

Χρησιμοποιώντας τις κάρτες, ταξινομήστε, όπως πιστεύετε, τις εκφράσεις για τον Ζοργκ τον Ξενοβιανό σε **νόμιμες** ή **παράνομες**.

Ορισμένες εκφράσεις μπορεί να σας δυσκολέψουν κατά την ταξινόμηση. Σε περιπτώσεις που είναι ασαφές ή αμφιλεγόμενο το αν παραβιάζεται ο νόμος, οι κάρτες πρέπει να τοποθετούνται στη γραμμή ή κοντά στη γραμμή, από την νόμιμη ή την παράνομη πλευρά, για να δείξουν πόσο πλησιάζει μια έκφραση να θεωρηθεί εκτός νόμου.

Αφού τις ταξινομήσετε, μελετήστε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Υπήρχαν εκφράσεις που ήταν σαφώς παράνομες; Πώς το καταλάβατε;
- Τι σας έκανε να αμφιβάλετε για το αν αυτές οι εκφράσεις ήταν παράνομες/νόμιμες;
- Ποιες επιπλέον πληροφορίες μπορεί να χρειαστείτε για να πάρετε μια οριστική απόφαση; (π.χ. περιεχόμενο, περισσότερες πληροφορίες για τη νομοθεσία της χώρας σας, άλλο περιεχόμενο από τον αποστολέα κ.τ.λ.)

Γύρος 2 – Περνώντας το όριο

Νόμιμο
(ελευθερία έκφρασης)

Παράνομο
(έγκλημα μίσους ή παραβίαση άλλου νόμου στη χώρα σας)

Γύρος 3 – Προστατευόμενα χαρακτηριστικά

Χρησιμοποιώντας τις κάρτες, ταξινομήστε, ταξινομήστε, όπως πιστεύετε, τις εκφράσεις για τον Ζοργκ τον Ξενοβιανό με βάση τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά που αναφέρονται ή στοχοποιούνται.

Ορισμένες εκφράσεις μπορεί να αναφέρονται σε περισσότερα από ένα προστατευόμενα χαρακτηριστικά. Σε αυτήν την περίπτωση, ει δυνατόν, να διακρίνετε ποιο χαρακτηριστικό στοχοποιείται περισσότερο και να το εντάξετε κάτω από εκείνη την κάρτα.

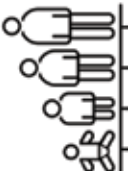

Αφού τις ταξινομήσετε, μελετήστε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια από τα χαρακτηριστικά είδατε να στοχοποιούνται ή να γίνονται αντικείμενο επίθεσης και διαδίκτυακού 'μίσους';
- Από την εμπειρία σας, υπάρχουν χαρακτηριστικά που στοχοποιούνται περισσότερο από άλλα στο διαδίκτυο;
- Τα στοχοποιημένα χαρακτηριστικά παρουσιάζουν διαφορές ανάλογα με τη μορφή του διαδικτυακού μέσου ή της δραστηριότητας;
- Ποια είναι η αντίδραση στη διαδικτυακή ρητορική μίσους ανάλογα με το διαδικτυακό μέσο ή δραστηριότητα; Η αντίδραση είναι διαφορετική ανάλογα με την υπηρεσία, την εφαρμογή ή την κοινότητα;

For details about why these are the protected characteristics in the UK, please see the [Research Report](#), section 4.4, page 44.

Γύρος 3 – Προστατευόμενα χαρακτηριστικά

Ηλικία 	Φυλή 	Χρώμα 	Καταγωγή 	Εθνική/ Εθνοτική καταγωγή
Γλώσσα 	Θρησκεία 	Σεξουαλικός Προσανατολι- σμός 	Φύλο/ Ταυτότητα φύλου 	Αναπηρία

Εργασίες

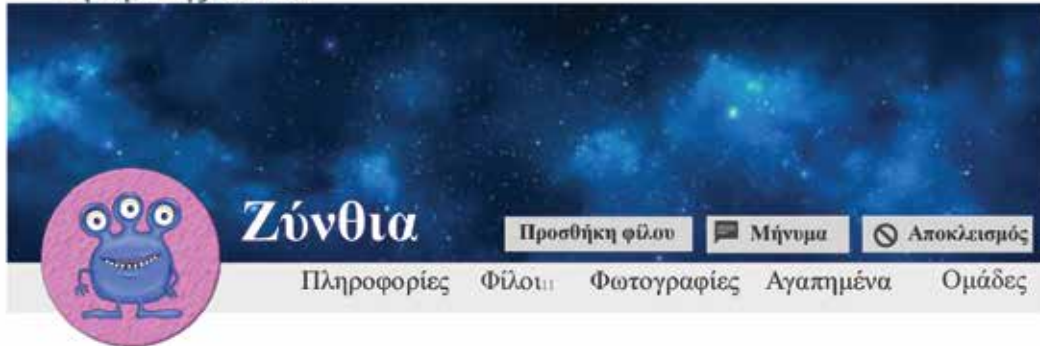
Χρησιμοποιώντας το προφίλ **Ζύνθια, η Ξενοβιανή [2.1]** στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν και να καταγράψουν τις απόψεις τους για τα επόμενα ερωτήματα:

- Ποιες πλευρές/χαρακτηριστικά του προφίλ της Ζύνθια μπορούν να γίνουν αντικείμενο διαδικτυακής επίθεσης;
- Ποια από τα χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι είναι προστατευόμενα χαρακτηριστικά;
- Ποια χαρακτηριστικά μπορούν να στοχοποιηθούν και να γίνουν αποδέκτες σχολίων μίσους ή οδυνηρών σχολίων, αλλά δεν εντάσσονται στη ρητορική μίσους;
- Τι συμβουλές θα δίνατε στην Ζύνθια, εάν λάμβανε μηνύματα ρητορικής μίσους;

Τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου είναι κομμάτι τους και τους κάνουν αυτό που είναι (π.χ. φύλο, χώρα γέννησης). Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι «προστατευόμενα», υπό την έννοια ότι ως κοινωνία απαγορεύουμε (διά νόμου ή διά άλλων μέσων) την εισαγωγή διάκρισης εναντίον κάποιου εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών. Όπως είδαμε, η ρητορική μίσους είναι κάθε μορφή έκφρασης που υποκινεί βία ή άλλες μορφές διάκρισης εναντίον ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων εξαιτίας ενός ή περισσότερων χαρακτηριστικών. Η λίστα με τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά, η οποία συνδέεται με τη ρητορική μίσους, είναι διαφορετική σε κάθε χώρα και σε κάθε μέσο κοινωνικής δικτύωσης και εξελίσσεται διαχρονικά. Κοινά προστατευόμενα χαρακτηριστικά είναι η φυλή, η εθνικότητα/εθνότητα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το φύλο, η διεμφυλική ταυτότητα και οι ειδικές ανάγκες.

★ Τι είναι η ρητορική μίσους;> Ανάλυση των Μέσων> Το Προφίλ της Ζύνθια

Ζύνθια

Προσθήκη φίλου | Μήνυμα | Αποκλεισμός

Πληροφορίες | Φίλοι | Φωτογραφίες | Αγαπημένα | Ομάδες

Πληροφορίες

- Εργάζεται ως Quantum Refuse Manager σε Xycyclic Processing Plant
- Τόπος Διαμονής: Λονδίνο, Αγγλία
Από: Μείζον Ξενοβία
- Ημερομηνία γέννησης: 3 Μαρτίου 1237
- Σε σχέση με την Αντρεα
- Ενδιαφέρεται για άντρες και γυναίκες

[Περισσότερα](#)

Φίλοι (11)

[Όλοι](#)

Φωτογραφίες

Αγαπημένα

Διάβασμα | Τένις | Ταϊλανδέζικο | Διαστημογυμνάσιον | Μουσική '80 | Ρομ. Κομεντί | ΛΟΑΤΚ | Γη | Μ. Ξενοβία

Ομάδες

Ανθρ. Δικαιώματα για του Ξενοβιανούς | Λέσχη Ανάγνωσης Νοτίου Λονδίνου | Λιτρεία του Γλιτσερού Κυρίου | Διαγαλαξιακό Καραόκε | We love Xenovians | Απόλυτα όρασης

**Γιατί βρίσκουμε υλικό
ρητορικής μίσους
εκεί έξω;**

Ανακεφαλαίωση

Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες πώς οι εμπειρίες μας, η μάθηση και τα πρότυπα γύρω μας δημιουργούν στερεότυπα και προκαταλήψεις στο μυαλό μας τόσο για εμάς όσο και για τους άλλους.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε και να κατανοήσουμε αυτές τις προκαταλήψεις. Πρώτον, μπορούμε να καταλάβουμε ότι το να έχουμε προκαταλήψεις είναι φυσιολογικό, διότι η ευρετική της αντιπροσωπευτικότητας είναι μια φυσιολογική λειτουργία, σχεδιασμένη να βοηθήσει τον εγκέφαλο να κατανοεί όλα όσα βιώνουμε. Αναγνωρίζοντας αυτό το γεγονός, μπορούμε να είμαστε πιο αντικειμενικοί και να βιώνουμε λιγότερο το αίσθημα της ενοχής ή της ντροπής λόγω των προκαταλήψεών μας. Δεύτερον, ενισχύουμε την ευαισθητοποίηση απέναντι στις προκαταλήψεις τόσο τις δικές μας όσο και των άλλων, γεγονός που μας διευκολύνει να εξετάσουμε, να συζητήσουμε και να προκαλέσουμε αυτές τις έννοιες.

Αμφισβητώντας τους λόγους αναφορικά με το γιατί σχηματίζονται οι προκαταλήψεις μας και πώς/πότε εκδηλώνονται, έχουμε την ευκαιρία να αμφισβητήσουμε τα κίνητρα των άλλων να εκδηλώσουν προκατάληψη. Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει περιστατικά προκαταλήψεων στα ΜΜΕ και τα πιθανά κίνητρα πίσω από αυτές.

Βοηθητικές Ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε τις συζητήσεις γύρω από το κεντρικό σας θέμα.

- Μόνο μεμονωμένα άτομα εκδηλώνουν προκαταλήψεις; Ποιες άλλες ομάδες έχουν προκαταλήψεις;
- Σε ποιες περιπτώσεις έχετε δει να εκδηλώνουν αυτές οι ομάδες τις προκαταλήψεις τους;
- Υπάρχουν προκαταλήψεις στα ΜΜΕ; Ποιος τις έχει και τι μορφές παίρνουν;
- Έχετε δει τίτλο ειδήσεων σχετικό με προστατευόμενο χαρακτηριστικό ο οποίος σας σόκαρε, σας θύμωσε, σας αναστάτωσε, σας ευχαρίστησε ή σας διασκέδασε;
- Γιατί σας δημιούργησε αυτά τα συναισθήματα;
- Θεωρείτε ότι εντάσσεται στην κατηγορία ρητορικής μίσους; Γιατί/Γιατί όχι;
- Κατά τη γνώμη σας, τι είναι αυτό που παρακινεί τα άτομα και τις ομάδες να αναρτούν ή να δημοσιεύουν αυτού τους είδους το περιεχόμενο;

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Διαβάζοντας πίσω από τις λέξεις [2.2]

Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε μικρές ομάδες και μελετούν τα κίνητρα των ατόμων και των ομάδων (κοινωνικές ομάδες, οργανώσεις, εταιρείες ή άλλης μορφής ομάδες). Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να καταγράψουν σε σημειώματα όσο περισσότερους και διαφορετικούς λόγους μπορούν να βρουν για τους οποίους μπορεί κανείς να κάνει/πει κάτι στο διαδίκτυο.

Στους καταλόγους μπορεί να περιλαμβάνονται λόγοι όπως οι εξής:

- Να διαφημίσουν ή να πουλήσουν κάτι.
- Να αποκομίσουν προσωπικό όφελος (π.χ. οικονομικό όφελος, φήμη, καριέρα κ.λπ.).
- Να επικοινωνήσουν με άλλους.
- Να κάνουν φιλοφρόνηση, να επαινέσουν ή να ενθαρρύνουν κάποιον.
- Να νιώσουν θετικά συναισθήματα.
- Να προκαλέσουν στους άλλους θετικά συναισθήματα.
- Να ασκήσουν κριτική ή να επιτεθούν σε κάποιον.
- Να νιώσουν αρνητικά συναισθήματα.
- Να προκαλέσουν στους άλλους αρνητικά συναισθήματα.
- Να υπερασπιστούν κάποιον/κάτι.
- Να εκφράσουν μια γνώμη ή άποψη.
- Να πείσουν τους άλλους.
- Να δηλώσουν ένα γεγονός.
- Να παραπέμψουν ή να μεταφέρουν μια πληροφορία.
- Να ευαισθητοποιήσουν ή να προειδοποιήσουν τους άλλους.
- Να διαδώσουν τα νέα.
- Να διαδώσουν ψευδείς ή παραπλανητικές πληροφορίες (π.χ. fake news).
- Να είναι χιουμοριστικά και να προκαλούν γέλιο στους άλλους.
- Να τραβήξουν την προσοχή πάνω τους ή σε έναν σκοπό.
- Να ενισχύσουν τη φήμη τους.
- Να αποκτήσουν υποστηρικτές ή κοινό.
- Να αποφύγουν την προσοχή.
- Να ρωτήσουν ή να απαντήσουν σε ερωτήματα.

Προτρέψτε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν όσο το δυνατόν περισσότερα σενάρια. Σε αυτό το σημείο δεν έχει σημασία αν τα κίνητρα και οι λόγοι είναι θετικοί ή αρνητικοί. Συγκεντρώστε τις προτάσεις των ατόμων και των ομάδων σε ξεχωριστά σημεία (π.χ. ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί για τα άτομα και ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί για τις ομάδες).

Στη συνέχεια ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν τα πιθανά κίνητρα πίσω από τους λόγους για τους οποίους ένα άτομο ή μια ομάδα δημιουργεί, δημοσιεύει ή μοιράζεται εκφράσεις μίσους. Ζητήστε τους να αφαιρέσουν το σημείωμα από τη λίστα που δεν χρησιμοποιούν ή να προσθέσουν καινούρια που δεν τα είχαν σκεφτεί πριν.

- Συζητήστε για τα κίνητρα που έχουν καταγράψει. Πιστεύουν ότι η ρητορική μίσους υποκινείται από έναν μόνο παράγοντα ή από περισσότερους;
- Ποια συναισθήματα προσπαθεί να προκαλέσει ο συγγραφέας (π.χ. φόβος, θυμός, οργή κ.λπ.);
- Σε ποιες, κατά τη γνώμη σας, ενέργειες επιθυμεί να προβείτε διαβάζοντας τη δήλωση;

Χρησιμοποιήστε τις διαφάνειες για να προβάλετε την πρώτη δήλωση στους συμμετέχοντες. Εξηγήστε ότι το κενό σημείο αναφέρεται σε ομάδα με προστατευόμενο χαρακτηριστικό.

Ζητήστε τους να εντοπίσουν:

- Τον πιθανό συγγραφέα.
- Τα κίνητρα πίσω από τη δήλωση.
- Τα συναισθήματα που ένιωσαν διαβάζοντας τη δήλωση.
- Τα συναισθήματα που επιδίωκε να προκαλέσει ο συγγραφέας.
- Την ενέργεια που επιδίωκε να προκαλέσει ο συγγραφέας.

Συζητήστε ως ομάδα. Παροτρύνετε τους συμμετέχοντες να εξηγήσουν γιατί αισθάνθηκαν τα συγκεκριμένα αισθήματα για αυτή τη δήλωση. Ένωσε κανείς διαφορετικά; Γιατί; Φανταστείτε ότι ανήκετε στην ομάδα με την κενή δήλωση. Τι συναισθήματα σας προκαλούν οι δηλώσεις;

Εργασίες

Χρησιμοποιήστε τις διαφάνειες από την «Ανάλυση των Μέσων» και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εργαστούν σε ζεύγη ή μικρές ομάδες και να επιλέξουν τρεις τίτλους/δηλώσεις. (Πρόκειται για πραγματικά παραδείγματα διαδικτυακής ρητορικής μίσους και προκαταλήψεων από τα ΜΜΕ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά να έχουν αφαιρεθεί.)

Για καθεμία περίπτωση ζητήστε από τους συμμετέχοντες:

1. Να μαντέψουν ποια προστατευόμενα χαρακτηριστικά έχουν τεθεί στο στόχαστρο.
2. Να δηλώσουν ποιο συναίσθημα ένιωσαν διαβάζοντας τη δήλωση και γιατί.
3. Να βρουν τον πιθανό συγγραφέα (π.χ. εφημερίδα, πολιτική ομάδα, άτομο).

4. Να καταγράψουν τα πιθανά κίνητρα του συγγραφέα που ανήρτησε/δημοσίευσε τη δήλωση.
5. Τι συναισθήματα επιδίωκε να προκαλέσει ο συγγραφέας; Αντιστοιχούσαν στο αρχικό συναίσθημα; Γιατί/γιατί όχι;
6. Σε ποια ενέργεια θεωρούν ότι θέλει ο συγγραφέας να προβούν όταν διαβάσουν τη δήλωση;

Επέκταση της δραστηριότητας

Προτρέψτε τους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν τα κενά σε κάθε δήλωση με μια λέξη που μπορεί να μεταβάλει την ένταση της δήλωσης από αρνητική σε θετική. Μπορούν επίσης να τροποποιήσουν τον τίτλο / τη δήλωση, εάν είναι απαραίτητο (π.χ. _____ κλέβει τις δουλειές μας à Κανείς δεν κλέβει τις δουλειές μας! Μη γίνεστε παράλογοι!).

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Αναγνώριση των συναισθημάτων που προκαλούνται από το διαδικτυακό μίσος και την προκατάληψη μέσω των ΜΜΕ και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- Εντοπισμός πιθανών κινήτρων του συγγραφέα να προκαλέσει συναισθήματα ή και ενέργειες.

 Γιατί εκδηλώνεται η ρητορική μίσους; > Ανάλυση των Μέσων > Διαβάζοντας πίσω από τις λέξεις

Διαβάζοντας πίσω από τις λέξεις

#

Σε κάθε τίτλο/δήλωση, η προστατευόμενη ομάδα δεν εμφανίζεται.

Για καθένα από τα παρακάτω, σκεφτείτε:

- Το προστατευόμενο χαρακτηριστικό
- Τι συναισθήματα σας προκαλεί
- Ποιος μπορεί να το έγραψε
- Ποια είναι τα πιθανά του κίνητρα
- Τι συναισθήματα επιδιώκει να σας προκαλέσει
- Πώς επιθυμεί να αντιδράσετε

ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΣΤΗ
ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΠΟ

 Εχθές, 11:34 μ.μ.

Μάντης78
Μέλος Forum

 ΣΧΕΤ.: ΤΙ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ;

ΕΙΝΑΙ
ΑΡΡΩΣΤΗΜΕΝ
ΟΙ

Ημ. εγγραφής: Νοέ 2018
Αναρτήσεις: 74

ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΤΑ
ΧΡΙΣΤΟΥ-
ΓΕΝΝΑ

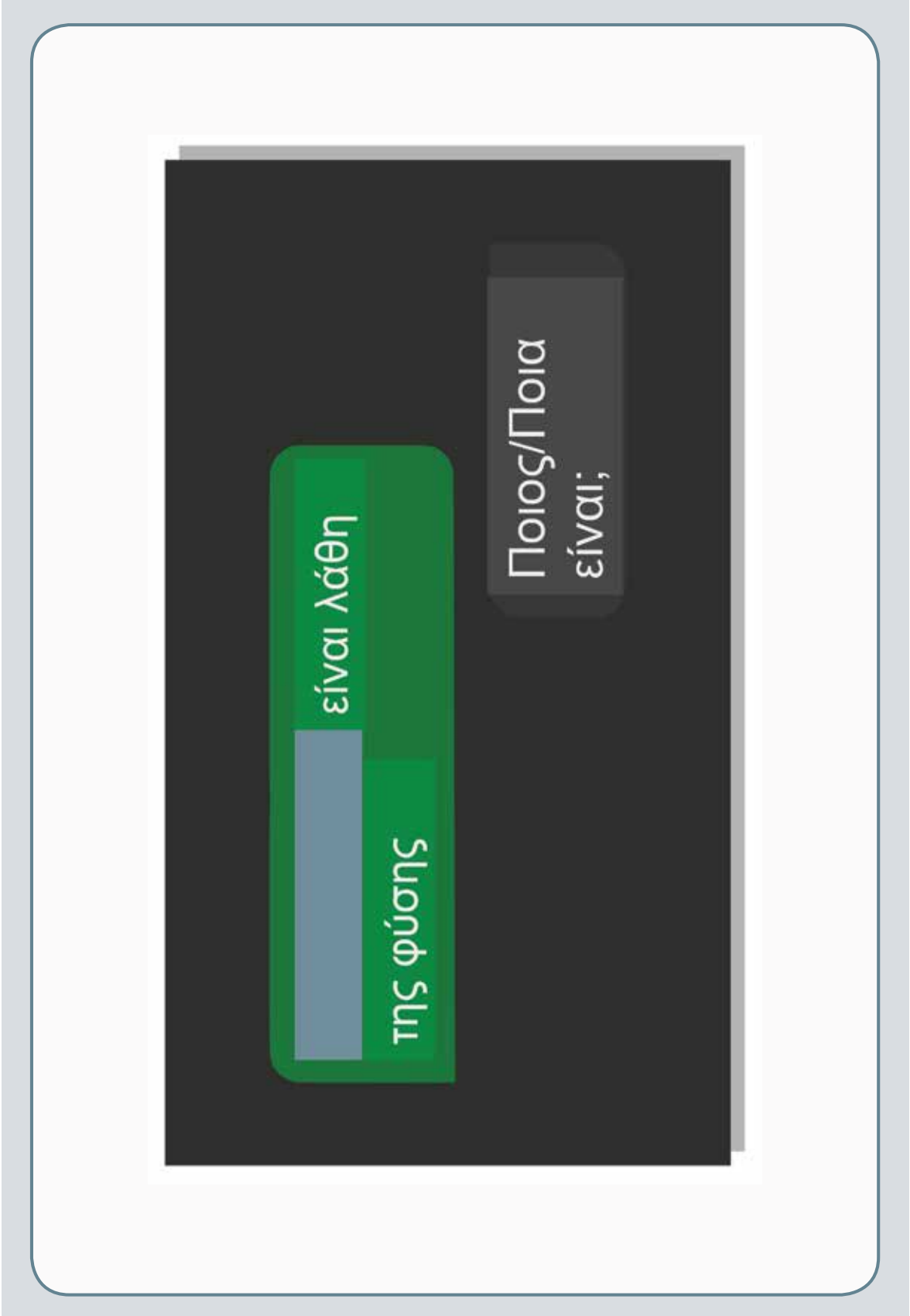
Ninja Alien

2 λεπτά πριν

ΜΑΣ ΠΗΡΑΝ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

**«ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΝ
ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ
ΖΩΗΣ ΜΑΣ»**

📅 Σήμερα, 8:16 π.μ.

FreedomK
Διαχειριστής

Σχετ.: Χτίστε το τείχος

**Να προστατέψουμε τα
σύνορά μας
από βρομ**

Ημ. Εγγραφής: Οκτ 2001
Αναρτήσεις: 2431

Time to burn · 5m

ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟΥΣ

" Η ΕΥΡΩΠΗ
ΕΧΕΙ ΓΕΜΙΣΕΙ

"

**ΕΙΝΑΙ
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ**

Crazy Tom

10 λεπτά πριν

ΕΙΝΑΙ ΖΩΑ

7

3

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

 Σήμερα, 9:01 π.μ.

Panther21
Μέλος Forum

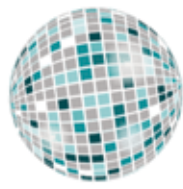
Ημ. εγγραφής: Ιαν 2017
Αναρτήσεις: 42

ΑΠΟΨΗ ΜΟΥ

Όλοι οι

**είναι κλέφτες –
ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ;**

Discodiva03 · 3h

**ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ
'ΚΑΝΟΝΙΣΟΥΜΕ' ΤΟΥΣ**

["REDACTED"]

 14/11/15, 2:34 π.μ.

FreedomK
Διαχειριστής

 Σχετ.: τέρατα

Όλοι οι

είναι τρομοκράτες

Ημ. εγγραφής: Οκτ 2001
Αναρτήσεις: 1732

«ΔΕΘΑ
ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ
ΚΑΝΟΥΝ
ΠΑΙΔΙΑ»

**Ποιος είναι ο ρόλος
μου και τι μπορώ
να κάνω;**

Ανακεφαλαίωση

Οι **δραστηριότητες ΚΣΜ** σε αυτό το θέμα δίνουν στους μαθητευόμενους την ευκαιρία να κατανοήσουν πώς μπορούν να επηρεάσουν την κατάληξη μιας κατάστασης και ποιοι είναι οι βασικοί «παίκτες» σε μια ομάδα. Τους δίνουν επίσης τη δυνατότητα να κατανοήσουν γιατί είναι σημαντικό να σκέφτονται τις ενέργειές τους και με ποιους τρόπους μπορούν να βγουν από μια κατάσταση εάν τα πράγματα ξεφύγουν.

Η ενότητα «**Ανάλυση των Μέσων**» δίνει στους μαθητευόμενους την ευκαιρία να μελετήσουν παραδείγματα διαδικτυακού μίσους προκειμένου να λάβουν έγκαιρες και αποφασιστικές αποφάσεις με βάση τα στοιχεία που διαθέτουν και τα κυρίαρχα ατομικά συναισθήματα.

Βοηθητικές ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε τις συζητήσεις γύρω από το κεντρικό σας θέμα.

- Μπορείτε να σκεφτείτε μια κατάσταση κατά την οποία εσείς ή οι φίλοι σας καταφύγατε σε ένα αστείο για να εκτονώσετε την ένταση;
- Σας έκανε κανείς να γελάσετε όταν αισθανόσασταν θυμό ή ένταση;

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Δημιουργία memes

Εάν είναι δυνατόν και εντός θέματος, μελετήστε εκ νέου τις στρατηγικές για την αντιμετώπιση του διαδικτυακού μίσους από την κύρια δραστηριότητα της ΚΣΜ. Διευκρινίστε ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι αντιμετώπισης της διαδικτυακής ρητορικής μίσους.

Εξηγήστε στους μαθητευόμενους ότι θα μελετήσουν τρόπους αντιμετώπισης της διαδικτυακής ροής μίσους χρησιμοποιώντας το χιούμορ για να εκτονωθεί η κατάσταση.

Μοιράστε το βίντεο «**Honey Maid**» από το YouTube και μελετήστε πώς λαμβάνει τα αρνητικά σχόλια και τα χρησιμοποιεί για θετικό σκοπό και για την άρση των αποκλεισμών.

Χρησιμοποιώντας τις **διαφάνειες** [ath2.3_b_rpt.pptx] ζητήστε από τους μαθητευόμενους να καθορίσουν ένα meme –μια εικόνα, ένα βίντεο, ένα κείμενο κ.λπ.– χιουμοριστικής φύσης το οποίο οι χρήστες του διαδικτύου θα αντιγράψουν και θα διαμοιράσουν άμεσα και ενίοτε παραλλάσσοντάς το λίγο.

Μελετήστε μαζί με τους μαθητευόμενους τα memes από το διαδίκτυο (πρέπει να τα έχετε επιλέξει εκ των προτέρων, διότι ορισμένα χρησιμοποιούν ακατάλληλες εικόνες ή λέξεις).

Εξηγήστε στους μαθητευόμενους ότι θα τους δώσετε ορισμένα σενάρια για να δημιουργήσουν τα δικά τους memes. Είναι ελεύθεροι να επιλέξουν όσα –περισσότερα ή λιγότερα– επιθυμούν, αλλά πρέπει να επιλέξουν σενάρια για τα οποία θα μπορούν να δημιουργήσουν ένα meme.

Σενάρια:

- Μια ομάδα σε διαδικτυακό παιχνίδι που προκαλεί έναν παίκτη λόγω της σεξουαλικότητάς του.
- Ένας φίλος δημοσιεύει το σχόλιο: «Τα αποτελέσματά μου στα εργαστήρια είναι χάλια. Χαζή ξανθιά. Καλά, τα κορίτσια δεν ξέρουν ότι είναι άσχετες με τις θετικές επιστήμες;»
- Στην ιστοσελίδα/τα hashtags/τους λογαριασμούς Instagram του σχολείου δημοσιεύονται σχόλια μίσους για τους μαθητευόμενους.
- Ένας προκλητικός ομιλητής πρόκειται να επισκεφθεί το σχολείο και να κάνει σχόλια μίσους για τους μαθητευόμενους.
- Ορισμένοι μαθητευόμενοι φορούν μπλουζάκια με υβριστικά μηνύματα. Φωτογραφίες τους καταλήγουν να δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, με αποτέλεσμα το σχολείο να δέχεται αρνητική κριτική από τον Τύπο.
- Ένας φίλος σας δημοσιεύει ένα υποτιμητικό meme στο διαδίκτυο.
- Παρουσιαστής ειδήσεων ειρωνεύεται επανειλημμένα τις απαντήσεις ενός ανθρώπου που δίνει συνέντευξη, προβάλλοντας ένα προστατευόμενο χαρακτηριστικό. Πολλοί χρήστες του twitter το σχολιάζουν.

Στη συνέχεια δώστε χρόνο στους μαθητευόμενους να δημιουργήσουν κατάλληλα memes. Να έχετε κατά νου ότι πολλές εφαρμογές που δημιουργούν memes στο διαδίκτυο χρησιμοποιούν ακατάλληλο περιεχόμενο με τη μορφή εικόνων και λέξεων. Οι εν λόγω εφαρμογές έχουν ελεγχθεί από την ομάδα SELMA και, κατά τη δημιουργία των memes, δεν συμπεριλήφθηκε ακατάλληλο περιεχόμενο.

Ένας άλλος καλός τρόπος δημιουργίας memes είναι η χρήση προγράμματος επεξεργασίας φωτογραφιών. Παρακάτω θα βρείτε παραδείγματα.

Χρησιμοποιήστε την επαγγελματική σας κρίση, για να επιλέξετε μια υπηρεσία την οποία θα προτείνετε στους μαθητευόμενους της ομάδας σας.

Εξωτερικοί σύνδεσμοι

- <http://www.imagechef.com/>
- <https://makeameme.org/memegenerator>
- <https://www.memecreator.org/>
- https://www.pizap.com/meme_tool - εφαρμογή επεξεργασίας φωτογραφιών
- <https://filmora.wondershare.com/meme-maker/> - δημιουργία meme από φωτογραφία
- <https://www.canva.com/create/memes/> - απαιτείται εγγραφή

Κριτήρια αποτελέσματος

- Δημιουργική αντίδραση σε μια κατάσταση ρητορικής μίσους.
- Κατανόηση του πώς η χρήση του χιούμορ μπορεί να συμβάλει στην εκτόνωση μιας κατάστασης.

Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;> Παραγωγή των Μέσων> Κατασκευή memes

Κατασκευή memes

Μετατρέποντας τα Αρνητικά σε Θετικά

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ meme;

Κατασκευάστε το δικό σας meme

Επιλέξτε ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω σενάρια και κατασκευάστε ένα meme με θετικό χαρακτήρα (και χιουμοριστικό)

- Μια ομάδα σε διαδικτυακό παιχνίδι που προκαλεί έναν παίκτη λόγω της σεξουαλικότητάς του.
- Ένας φίλος δημοσιεύει το σχόλιο: «Τα αποτελέσματά μου στα εργαστήρια είναι χάλια. Χαζή ξανθιά. Καλά, τα κορίτσια δεν ξέρουν ότι είναι άσχετες με τις θετικές επιστήμες;»
- Στην ιστοσελίδα/τα hashtag/τους λογαριασμούς Instagram του σχολείου δημοσιεύονταν **σχόλια μίσους** για τους μαθητές.
- Ένας προκλητικός ομιλητής πρόκειται να επισκεφθεί το σχολείο και να προβεί σε **σχόλια μίσους** για τους μαθητές.
- Ορισμένοι μαθητές φορούν μπλουζάκια με **υβριστικά μηνύματα**. Φωτογραφίες τους καταλήγουν να δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, με αποτέλεσμα το σχολείο να δέχεται αρνητική κριτική από τον τύπο.
- Ένας φίλος σας δημοσιεύει ένα **υποτιμητικό meme** στο διαδίκτυο.
- Παρουσιαστής ειδήσεων ειρωνεύεται επανειλημμένα τις απαντήσεις ενός συνεντευξιαζόμενου, προβάλλοντας ένα **προστατευόμενο χαρακτηριστικό**. Πολλοί χρήστες του Twitter το σχολιάζουν.

**Ποιος είναι ο ρόλος
μου και τι μπορώ
να κάνω;**

Ανακεφαλαίωση

Οι **δραστηριότητες ΚΣΜ** σε αυτό το Θέμα δίνουν στους μαθητευόμενους την ευκαιρία να κατανοήσουν πώς μπορούν να επηρεάσουν την κατάληξη μιας κατάστασης και ποιοι είναι οι βασικοί «παίκτες» σε μια ομάδα. Τους δίνουν επίσης τη δυνατότητα να κατανοήσουν γιατί είναι σημαντικό να σκέφτονται τις ενέργειές τους και με ποιους τρόπους μπορούν να βγουν από μια κατάσταση εάν τα πράγματα ξεφύγουν.

Η ενότητα «**Ανάλυση των Μέσων**» δίνει στους μαθητευόμενους την ευκαιρία να μελετήσουν παραδείγματα διαδικτυακού μίσους προκειμένου να λάβουν έγκαιρες και αποφασιστικές αποφάσεις με βάση τα στοιχεία που διαθέτουν και τα κυρίαρχα ατομικά συναισθήματα.

Η ενότητα «**Παραγωγή των Μέσων**» δίνει στους μαθητευόμενους την ευκαιρία να μελετήσουν τη χρησιμότητα του χιούμορ για την αποτροπή μιας δυσάρεστης κατάστασης. Οι μαθητευόμενοι καλούνται να δημιουργήσουν ένα χιουμοριστικό meme το οποίο θα χρησιμοποιούσαν ως απάντηση σε ένα συγκεκριμένο σενάριο, με στόχο να αποκλιμακώσουν την ένταση σε μια κατάσταση.

Βοηθητικές ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε τις συζητήσεις γύρω από το κεντρικό σας θέμα.

- Μπορείτε να δώσετε ένα παράδειγμα μιας κατάστασης (διαδικτυακής ή μη) στην οποία είπατε/κάνατε κάτι που τη βελτίωσε; Γιατί βελτιώθηκε η κατάσταση;
- Μπορείτε να δώσετε ένα παράδειγμα μιας κατάστασης (διαδικτυακής ή μη) στην οποία είπατε/κάνατε κάτι που την επιδεινώσε; Γιατί επιδεινώθηκε η κατάσταση;
- Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ το χιούμορ για να αντιμετωπίσετε μια περίπλοκη κατάσταση;
  - Εάν ναι, πώς;
  - Γιατί, κατά τη γνώμη σας, το χιούμορ μπορεί να αποδειχθεί καλή στρατηγική σε ορισμένες περιπτώσεις;
- Εάν ήσασταν αποδέκτες υβριστικών/προσβλητικών σχολίων στο διαδίκτυο, θα αντιδρούσατε;
  - Πώς;
  - Εάν δεν αντιδρούσατε, γιατί δεν θα αντιδρούσατε;
  - Έχετε ποτέ βρεθεί σε κατάσταση στην οποία δεν ξέρατε πώς να αντιδράσετε;

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Υπόβαθρο

Το 2013, η φιλανθρωπική οργάνωση Childline, με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο, κυκλοφόρησε μια εφαρμογή για τη στήριξη νέων που λαμβάνουν μηνύματα και εικόνες σεξουαλικού περιεχομένου από άλλους νέους. Το Sexting, όπως ονομάζεται η παραγωγή εικόνων σεξουαλικού περιεχομένου από τους νέους, συνεχίζει να αποτελεί πρόκληση. Ωστόσο, η εφαρμογή Zippi είναι ένα από τα ελάχιστα πρακτικά εργαλεία που μπορούν να βοηθήσουν, και διαθέτει αστεία memes από τα οποία ο παραλήπτης του αιτήματος μπορεί να επιλέξει για να στείλει στον αποστολέα του αιτήματος. Σκοπός είναι να δώσει στον παραλήπτη του αιτήματος κάτι να μοιραστεί, εκτός από εικόνα σεξουαλικού περιεχομένου, και χρησιμοποιεί το χιούμορ για να εκτονώσει την κατάσταση.

Αυτή η προσέγγιση έχει πολλά πλεονεκτήματα. Πρώτον, **παρέχει ασπίδα προστασίας** στους νέους, οι οποίοι δεν χρειάζεται να απαντήσουν με μηνύματα/πολλές ερωτήσεις, αλλά μπορούν να αντιδράσουν θετικά, στέλνοντας memes και gifs μέχρι να υποχωρήσει ο αποστολέας. Δεύτερον, ενθαρρύνει τους νέους **να αρνηθούν να συναινέσουν** χωρίς να χρησιμοποιήσουν τη λέξη όχι. Αυτό είναι χρήσιμο σε περιπτώσεις στις οποίες το άτομο που ασκεί πίεση είναι κάποιος για τον οποίο έχουν θετική άποψη. Τρίτον, ακόμα κι αν η προσέγγιση αυτή δεν θέτει τέλος στην ακούσια επικοινωνία, επιτρέπει να δημιουργηθεί **χώρος και χρόνος**, ώστε ο νέος να σκεφτεί πώς μπορεί να λύσει το πρόβλημα (π.χ. ζητά βοήθεια από έναν φίλο/έμπιστο ενήλικα, αναζητά τον τρόπο να μπλοκάρει/αναφέρει έναν χρήστη κ.λπ.). Τέλος, δείχνει πόσο αποτελεσματικό είναι **το χιούμορ** είτε για να επαναφέρει μια συζήτηση σε αποδεκτά επίπεδα είτε για να αφοπλίσει άμεσα το άτομο που ασκεί πίεση.

Αυτές οι αρχές μπορούν να εφαρμοστούν και σε σενάρια μίσους. Σκοπός της δραστηριότητας είναι να βοηθήσει τους μαθητευόμενους να κατανοήσουν ότι το χιούμορ μπορεί να είναι ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος για την εκτόνωση και την αντίκρουση καταστάσεων στις οποίες εκδηλώνεται ρητορική μίσους.

Οι μαθητευόμενοι δημιουργούν μια σειρά memes τα οποία μπορούν να διαμοιράσουν στην κοινότητα και να δείξουν σε άλλους μαθητευόμενους τον τρόπο να αντικρούσουν τη ρητορική μίσους. Εξηγήστε την εφαρμογή Zippi στους μαθητευόμενους.

Διαμοιράστε τις εικόνες της εφαρμογής που παρουσιάζονται στις διαφάνειες και συζητήστε ορισμένες από αυτές. Υπάρχουν κάποια αστεία gifs από τη δουλειά του εικονογράφου Igor Bastidas. (Εναλλακτικά, μπορείτε να δώσετε χρόνο στους μαθητευόμενους να κατεβάσουν την εφαρμογή στη συσκευή τους και να μελετήσουν τα διαθέσιμα memes και τις διαθέσιμες εικόνες. Η εφαρμογή είναι συμβατή με iOS και Android.)

Εξηγήστε πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαφορετικά memes για την επίτευξη διαφορετικού αποτελέσματος (π.χ. για να πείτε ξεκάθαρα «όχι», για να αλλάξετε το θέμα συζήτησης, για να στείλετε κάτι που υποδηλώνει πώς αισθάνεται κανείς κ.λπ.).

Συμπληρώστε το quiz Zirit που θα βρείτε στις διαφάνειες, προκειμένου να δείξετε στους μαθητευόμενους πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια εικόνα για τη δημιουργία διαφορετικών memes που στέλνουν το ίδιο μήνυμα ή για να ανατρέψει μια κατάσταση ή ένα αίτημα με τη χρήση χιούμορ.

Εξηγήστε ότι σκοπός της συνεδρίας είναι να δημιουργήσετε memes τα οποία θα διαμοιράσετε σε άλλους μαθητευόμενους, ώστε να τα χρησιμοποιήσουν για να αντικρούσουν μια κατάσταση ρητορικής μίσους.

Παρουσιάστε τις ακόλουθες καταστάσεις και ζητήστε από τους μαθητευόμενους να δημιουργήσουν ένα meme ως αντίδραση σε:

1. Σχόλια μίσους ενός (ή περισσότερων) προστατευόμενων χαρακτηριστικών που **έχουν στόχο εσάς**.
2. Σχόλια μίσους ενός (ή περισσότερων) προστατευόμενων χαρακτηριστικών που **έχουν στόχο κάποιον γνωστό σας**.
3. Σχόλια μίσους ενός (ή περισσότερων) προστατευόμενων χαρακτηριστικών που **έχουν στόχο κάποιον που δεν γνωρίζετε**.
4. Σχόλια μίσους ενός (ή περισσότερων) προστατευόμενων χαρακτηριστικών που **έχουν στόχο μια ομάδα**.
5. Εκφράσεις που **υπερτονίζουν αρνητικά χαρακτηριστικά** ενός ατόμου/μιας ομάδας.

Ως ομάδα, διαμοιράστε τα memes και συζητήστε ορισμένα κοινά θέματά τους (π.χ. χρήση γλώσσας, αστείων/λογοπαίγνιων). Είναι χρήσιμο να εκμεταλλευτείτε αυτή την ευκαιρία για να θέσετε τις βάσεις για μια κοινή αντι-διήγηση, π.χ. συμφωνήστε σε λέξεις ή εκφράσεις που οι μαθητευόμενοι πρέπει να χρησιμοποιήσουν στις αντιδράσεις τους.

Κάλεσμα σε δράση

Η ομάδα πρέπει να σκεφτεί τρόπους με τους οποίους μπορούν να προβάλλουν το meme στο σχολείο ή την κοινότητα. Παροτρύνετε τα μέλη της να σκεφτούν τρόπους να διαμοιραστεί η πληροφορία σχετικά με τα memes για την αντι-διήγηση και συμβουλευτείτε τους άλλους για το πώς να χρησιμοποιήσουν τα memes με επιτυχία και υποστηρικτικά (π.χ. εάν δείτε κάποιον να χρησιμοποιεί ένα meme από τη διαδικτυακή τράπεζα memes, μοιραστείτε άλλο ένα meme για να δώσετε έμφαση στην αντι-διήγηση).

Εξωτερικοί σύνδεσμοι

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να διαμοιράσετε ένα meme: εκτός διαδικτύου, μέσω τοιχοκόλλησης, σχολικής αλληλογραφίας/εφημερίδας, κοινόχρηστου υπολογιστή κ.λπ.

Μπορείτε επίσης να το διαμοιράσετε μέσα από έναν λογαριασμό στα κοινωνικά δίκτυα (υπόκεινται σε ηλικιακούς περιορισμούς βάσει των όρων και των προϋποθέσεων) στον οποίο θα δημοσιεύουν/διαμοιράζονται μόνο συγκεκριμένα memes:

- Twitter
- Instagram
- Pinterest
- Tumblr
- Flickr

Οι μαθητευόμενοι ίσως επιθυμούν να αναπτύξουν μια δική τους εφαρμογή ή ιστοσελίδα για να συγκεντρώσουν αυτά τα memes. Οι παρακάτω υπηρεσίες ίσως φανούν χρήσιμες για αυτό τον σκοπό:

- Appsbar
- Mobincube
- AppMakr
- WordPress

Εργασίες

Κάθε μαθητευόμενος πρέπει να δημιουργήσει τουλάχιστον ένα meme, για να συμβάλει στη διαθέσιμη «τράπεζα» memes.

Ο ενήλικας επικεφαλής πρέπει να συγκεντρώσει τα memes. Εάν είναι δυνατόν, ο ενήλικας μπορεί να συνεργαστεί με τους μαθητευόμενους ώστε να καταλήξουν σε έναν τρόπο να διαδώσουν ακόμα περισσότερο τα memes. Αυτός ο τρόπος μπορεί να είναι η τοιχοκόλληση, μια εφαρμογή ή ιστοσελίδα, ένας λογαριασμός στα κοινωνικά δίκτυα που περιλαμβάνει αυτά τα memes, ένας κοινόχρηστος υπολογιστής.

Οι μαθητευόμενοι πρέπει να αναλάβουν αυτή την εργασία πάντα με την υποστήριξη του ενήλικα. Παροτρύνετε τους μαθητευόμενους να έχουν στον νου τους την τράπεζα memes, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω:

- Θα βελτιώσουν τα memes μια κατάσταση;
- Είμαι σίγουρος ότι τα memes μου δεν μπορούν να βλάψουν κανένα;
- Έχουν τα memes μου ίδιο τόνο και ίδια προσέγγιση με άλλα από την τράπεζα memes;
- Χρησιμοποιούν τα memes μου λέξεις/εκφράσεις στις οποίες έχει καταλήξει η ομάδα στην κοινή αντι-διήγηση;

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Συλλογική προσπάθεια αμφισβήτησης μιας κατάστασης ρητορικής μίσους.
- Χρησιμοποιήστε στρατηγικά και αξιοποιήστε διαδικτυακά εργαλεία και μέσα που έχετε δημιουργήσει ως χρήστες.

Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω; > Αγωγή του Πολίτη > Memes με νόημα

Μemes με νόημα

<http://bit.ly/zipitapp>

Το **χιούμορ** μπορεί να γίνει αποτελεσματικό εργαλείο για την 'εξουδετέρωση' αρνητικών/πιεστικών σχολίων!

[funny gifs](#) from illustrator [Igor Bastidas](#)

Διαφορετικές κατηγορίες memes εξυπηρετούν **διαφορετικούς σκοπούς**

© Childline

The Quiz

Ποια από τις παρακάτω
είναι η **σωστή λεζάντα** για
το meme;

A) Here's some

skin! (skin: φλούδα και δέρμα
— υποδηλώνει γύμνια)

B) That's not appealing!

(peel: ξεφλουδίζω, appealing: ελκυστικό —
μερικώς ομόηχα)

C) You're bananas!

(Είσαι τρελός/τρελή!)

© Childline

A) Don't be weird
(Μην είσαι παράξενος/παράξενη)

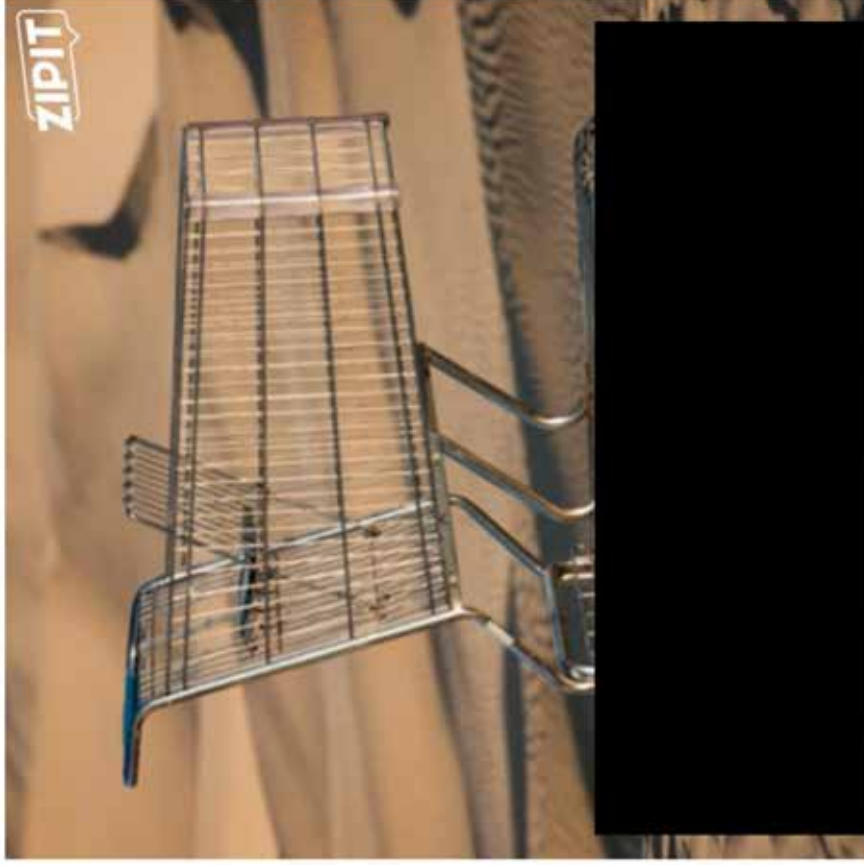
B) Stop horsing around
(Σταμάτα τις ανοησίες)

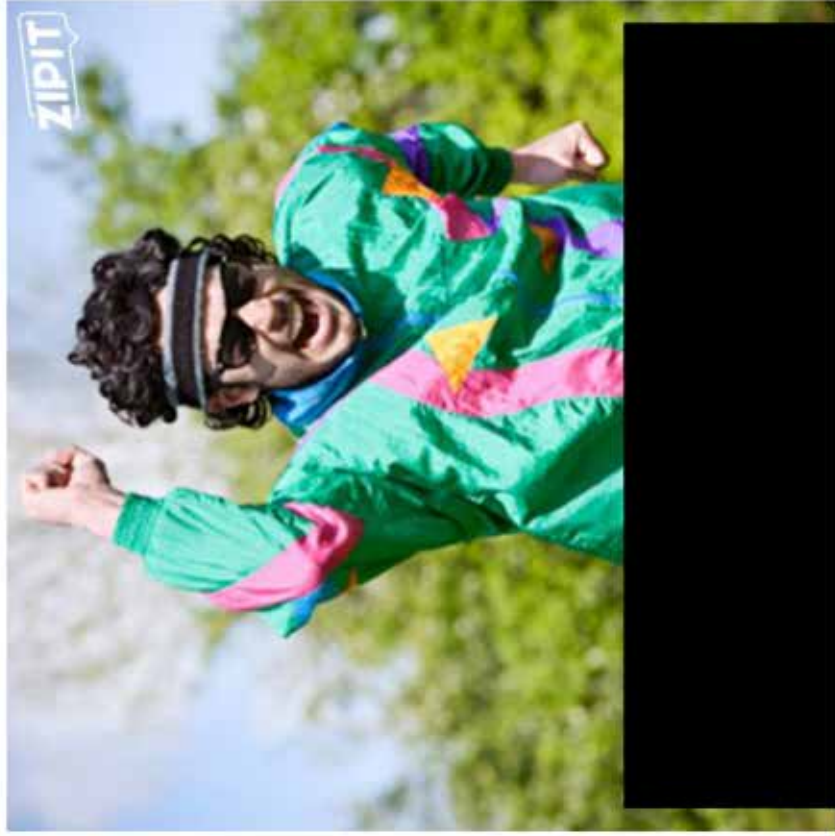
C) I say 'neigh'
(παι: «όχι» σε ψηφοφορίες, neigh: χλιμιντρίζω — ομόηχα)

A) I'm off the market
(Έχω βγει εκτός αγοράς)

B) You're off your trolley
(Φέρεσαι πολύ αλλόκοτα)

C) Don't push it too far
(Μην το παρατραβάζεις)

© Chidline

A) Smooth moves
(Ωραιές κινήσεις)

B) Jog on
(Μη σταματάς το τζόγκινγκ)

C) Run away, run away!
(Φύγε τρέχοντας!)

Μπορείτε να δημιουργήσετε **memes** για τα παρακάτω σενάρια;

- Σχόλια μίσους εναντίον ενός —ή περισσότερων— προστατευόμενων χαρακτηριστικών **έχουν ως στόχο...**
  - ...εσάς. ...κάποιον γνωστό σας. ...κάποιον άγνωστο.
- Σχόλια μίσους που έχουν ως στόχο κάποια ομάδα.
- Εκφράσεις που υπερτονίζουν τα αρνητικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου/μίας ομάδας.

SELMA
HACKING HATE

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3

Τι Συναισθήματα Προκαλεί η Ρητορική Μίσους;

Ανακεφαλαίωση

Κάθε διάλογος ή διάδραση ανάμεσα στα άτομα που εστιάζει σε προσωπικά χαρακτηριστικά είναι δυνατόν να προκαλεί δυνατές συναισθηματικές αντιδράσεις. Η ρητορική μίσους αποτελεί ένα παράδειγμα που δείχνει σε ποιες περιπτώσεις προκαλούνται έντονα συναισθήματα ως αντίδραση σε περιεχόμενο το οποίο εκφράζει μίσος (μέσα από ίδιες και αντικρουόμενες απόψεις).

Συνήθως, οι καταστάσεις που αφορούν τη ρητορική μίσους μπορεί να καταλήξουν σε απώλεια ελέγχου των συναισθημάτων, οδηγώντας σε αντιδράσεις και ενέργειες που επιτείνουν την ένταση και θέτουν έναν ή περισσότερους εμπλεκόμενους σε κίνδυνο. Η ανάπτυξη στρατηγικών για την αναγνώριση αυτών των συναισθημάτων, η ρύθμισή τους και οι κατάλληλες δράσεις αποτελούν βασικές δεξιότητες τις οποίες οι νέοι πρέπει να κατέχουν προκειμένου να αντιμετωπίσουν το περιεχόμενο μίσους στο διαδίκτυο.

Βοηθητικές Ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε τις συζητήσεις γύρω από το κεντρικό θέμα.

- Έχετε χάσει ποτέ τον έλεγχο των συναισθημάτων σας;
- Τι θα αλλάζατε εάν βρισκόσασταν ξανά στην ίδια κατάσταση;
- Πώς καταφέρνετε να περάσετε από μια ανεξέλεγκτη κατάσταση (συναισθήματα εκτός ελέγχου) σε μια πιο ελεγχόμενη κατάσταση (συναισθήματα υπό έλεγχο);

Εισαγωγική Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Σταθείτε μια μετα-στιγμή

Πώς οι μετα-στιγμές μπορούν να σας βοηθήσουν να πάρετε τον έλεγχο των συναισθημάτων σας.

Ζητήστε από τους μαθητευόμενους να αντλήσουν παραδείγματα από τις εμπειρίες τους και να μιλήσουν για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες έχασαν τον έλεγχο και είπαν ή έκαναν

κάτι για το οποίο έχουν μετανιώσει ή για το οποίο έχουν νιώσει αμηχανία. Ανάλογα με τη σχέση που έχετε με τους μαθητευόμενους, ίσως χρειαστεί να τους προτείνετε να μιλήσουν σε τρίτο πρόσωπο για να αποστασιοποιηθούν από τη συμπεριφορά και για να διατηρηθεί η ανωνυμία (π.χ. «Κάποτε άκουσα αυτόν τον μαθητευόμενο, ο οποίος...»).

Ρωτήστε τους μαθητευόμενους που έχουν ήδη μοιραστεί την εμπειρία τους: «Τι θα αλάζατε τώρα, εάν βρισκόσασταν ξανά στην ίδια κατάσταση;»

Εξηγήστε ότι μια μετα-στιγμή είναι ένα σύντομο βήμα προς τα πίσω, σε απόσταση από την κατάσταση, όταν σταματάμε και σκεφτόμαστε πριν ενεργήσουμε. Αναρωτιόμαστε: Πώς θα αντιδρούσε ο «καλύτερος εαυτός» μας σε εκείνη την περίπτωση; Ποια στρατηγική μπορώ να ακολουθήσω για να δείξω με πράξεις τον καλύτερό μου εαυτό;

Διαχρονικά και με εξάσκηση, οι μαθητευόμενοι και οι εκπαιδευτικοί σε προκλητικές καταστάσεις αντικαθιστούν τις μη αποτελεσματικές αντιδράσεις με δυναμικές και ενθαρρυντικές. Κάνουν καλύτερες επιλογές, χτίζουν πιο υγιείς σχέσεις και ζουν καλύτερα (<http://ei.yale.edu/ruler/the-anchors-of-emotionalintelligence/>).

Ζητήστε από τους μαθητευόμενους να ρίξουν μια ματιά στις διαφάνειες και ρωτήστε τους.

- Τι συναισθήματα σάς προκαλούν;
- Ποια συναισθηματική μεταβολή παρατηρείτε;
- Πώς καταφέρατε να μεταβείτε σε μια «ελεγχόμενη κατάσταση» (ουδέτερη κατάσταση κατά την οποία τα συναισθήματα είναι υπό έλεγχο);

Συζητήστε την έννοια των «ερεθισμάτων». Ρωτήστε τους: «Τι εννοούμε όταν λέμε “ερεθίσματα”;» (Κάτι που προκαλεί την αντίδρασή μας.)

Ζητήστε από τους μαθητευόμενους παραδείγματα από όσα τους προκαλούν θετικά συναισθήματα (π.χ. νοερή εικόνα της παραλίας ή του βουνού) ή από ενέργειες που δημιουργούν θετικά ερεθίσματα (π.χ. μετα-στιγμή, βαθιές ανάσες, ευχάριστη ανάμνηση).

Ίσως επιθυμείτε να δημιουργήσετε έναν κατάλογο για την ομάδα.

Μοιραστείτε με τους μαθητευόμενους τον μετρητή διάθεσης που θα βρείτε στις διαφάνειες. Υπενθυμίστε τους τι σημαίνει:

Μπορεί να περιγραφεί διαγραμματικά θέτοντας ως αρχικό σημείο το κέντρο.

- Κόκκινο για έντονα αρνητική ενέργεια.
- Κίτρινο για έντονα θετική ενέργεια.
- Μπλε για ήπια αρνητική ενέργεια.
- Πράσινο για ήπια θετική ενέργεια.

Χρησιμοποιώντας τις λέξεις που έχουν δοθεί, ζητήστε από τους μαθητευόμενους να προτείνουν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να ελέγξουν τον εαυτό τους και να αποστασιοποιηθούν από τα επιζήμια συναισθήματα, μεταβαίνοντας σε μια πιο ελεγχόμενη κατάσταση.

Καθοδηγήστε τους με βάση τους παρακάτω καταλόγους.

Στρατηγικές για στιγμές έντονης συναισθηματικής φόρτισης:

- Ανάσες
- Ενσυνειδητότητα/χαλάρωση
- Επαναπροσδιορισμός
- Εσωτερικός διάλογος
- Οπτικοποίηση
- Περισπασμός
- Αποστασιοποίηση από την κατάσταση

Μακροπρόθεσμες στρατηγικές για όσους αντιμετωπίζουν μακροχρόνια συναισθηματικά ζητήματα:

- Ανάλυση δράσης για έναν σκοπό ή ένα κοινωνικό ζήτημα (σημαντικό στοιχείο της προσέγγισης SELMA)
- Διαλογισμός
- Πνευματικότητα
- Φυσική άσκηση
- Άλλα χόμπι/δραστηριότητες
- Διασκέδαση-μουσική/τηλεόραση/παιχνίδια
- Αλλαγή της κατάστασης
- Υποστήριξη από άλλους
- Εύρεση λύσεων για το πρόβλημα
- Καθορισμός στόχων και επίτευξή τους
- Επαγγελματική βοήθεια.

Συζητήστε με τους μαθητευόμενους ποιες στρατηγικές θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να αλλάξουν θέση στον μετρητή διάθεσης και να μεταβούν σε μια πιο ελεγχόμενη κατάσταση.

Παρουσιάστε την αντίστοιχη διαφάνεια και ζητήστε από τους μαθητευόμενους να καταγράψουν τις στρατηγικές τους για το καθένα από τα τρία βέλη.

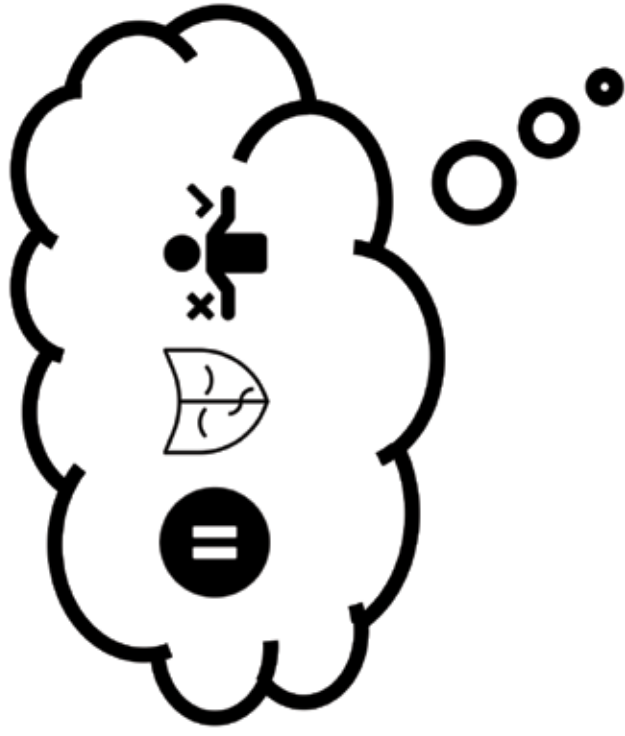
Κλείστε αυτό το μέρος της δραστηριότητας τονίζοντας ότι η αποτελεσματική χρήση μιας μετα-στιγμής χρειάζεται χρόνο και πρακτική. Γι' αυτό οι μαθητευόμενοι δεν πρέπει να απογοητεύονται εάν δυσκολευτούν. Εάν δεν έχει αποτέλεσμα για αυτούς, επανεξετάστε τι συνέβη και τι θα μπορούσαν να αλλάξουν προκειμένου να περιορίσουν τις διαμάχες και να έχουν πιο υγιείς συναισθηματικές σχέσεις.

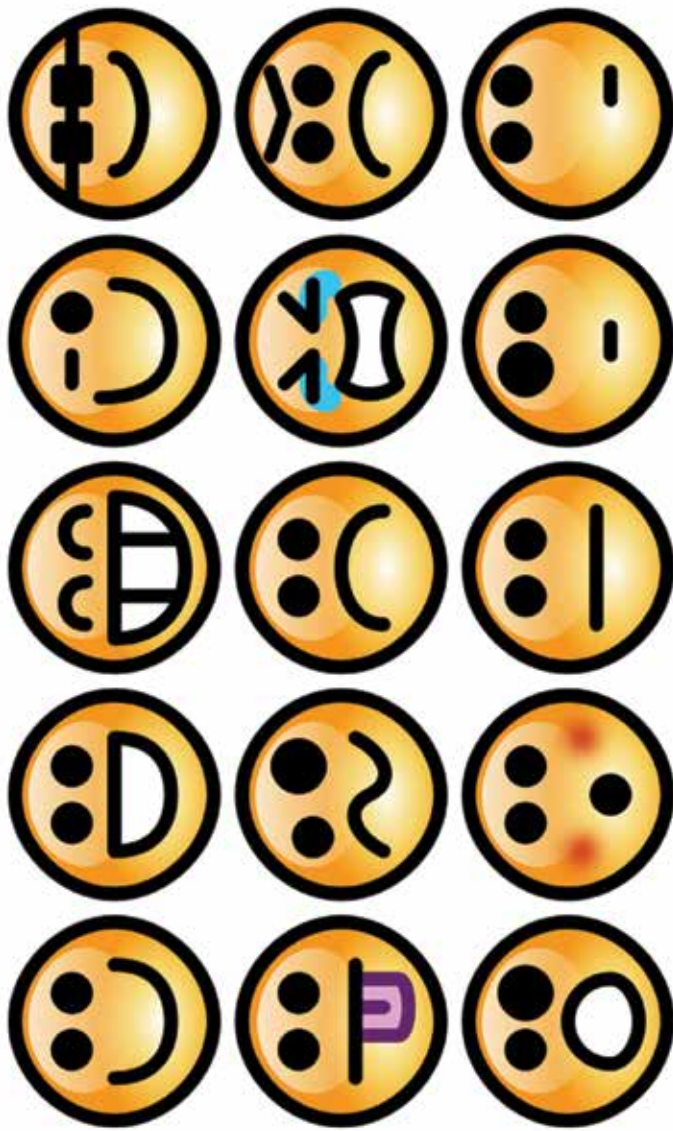

Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους; > ΚΣΜ > Στάσου μια μετα-στιγμή

Στάσου μια μετα-στιγμή

Έχετε χάσει ποτέ τον έλεγχο των συναισθημάτων σας;

Η Μετα-Στιγμή

Πώς θα αντιδρούσε ο
“καλύτερος εαυτός”
μου, σε αυτήν την περίπτωση;

Ποια στρατηγική μπορώ να
ακολουθήσω, για να δείξω με
πράξεις τον “καλύτερό μου
εαυτό”;

Τι συναισθήματα σας προκαλεί αυτή η εικόνα;

Βουδαπέστη, Ουγγαρία – 10 Σεπτεμβρίου 2015: Μια ομάδα Ούγγρων αστυνομικών ελέγχει την κατάσταση, για να διασφαλίσουν την τάξη μεταξύ των προσφύγων, στον σιδηροδρομικό σταθμό Κέλετι, στη Βουδαπέστη. Πολλοί πρόσφυγες περνούν στην Ουγγαρία από τη Συρία, το Πακιστάν και το Αφγανιστάν, για να πάνε σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Δανία κ.ά., αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον για τις οικογένειές τους.

Ποια είναι τα ερεθίσματα;

παραλία

βουνά

μουσική

ενέργειες

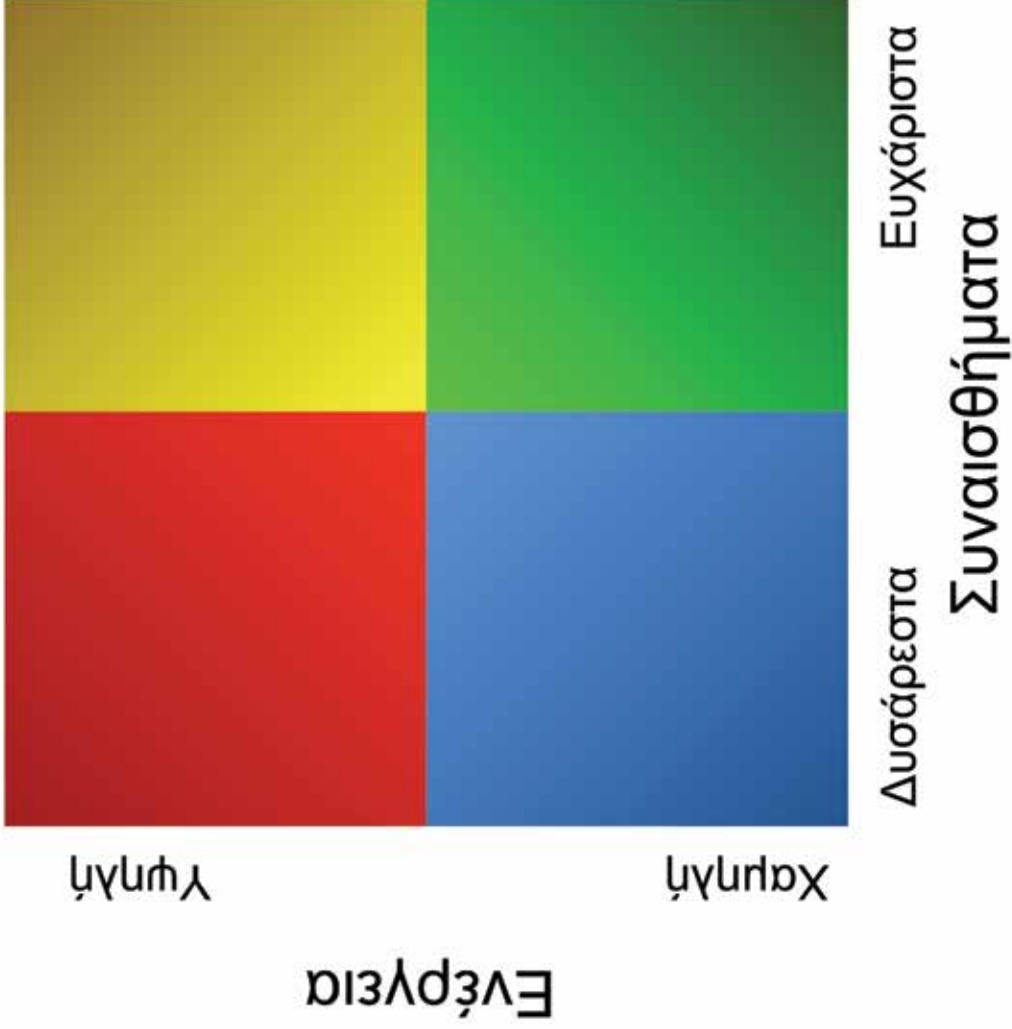
ήχος

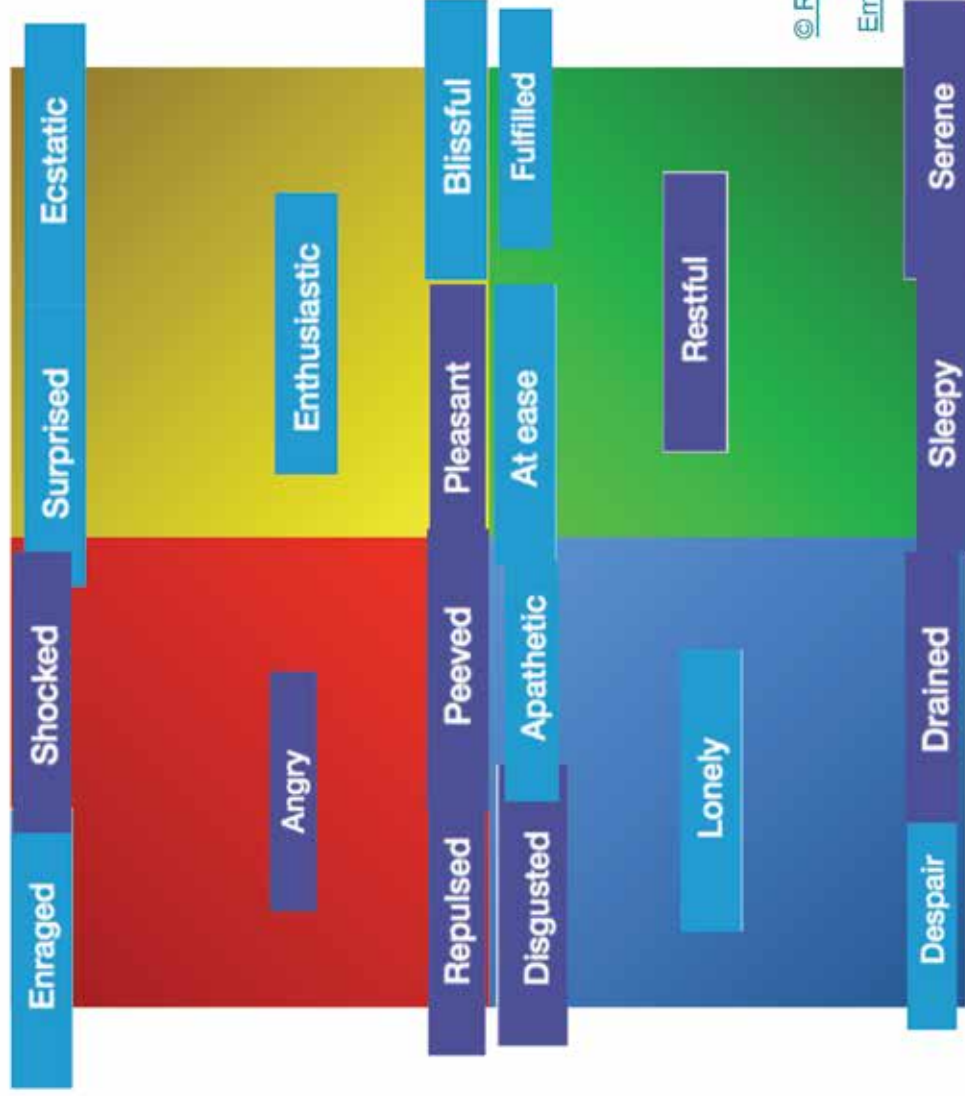
Παππούς/Γιαγιά

αληθινός φίλος/
αληθινή φίλη

μυρωδιά

ανάμνηση

© RULER Programme.
Yale Centre for
Emotional Intelligence

Στρατηγικές για στιγμές έντονης συναισθηματικής φόρτισης

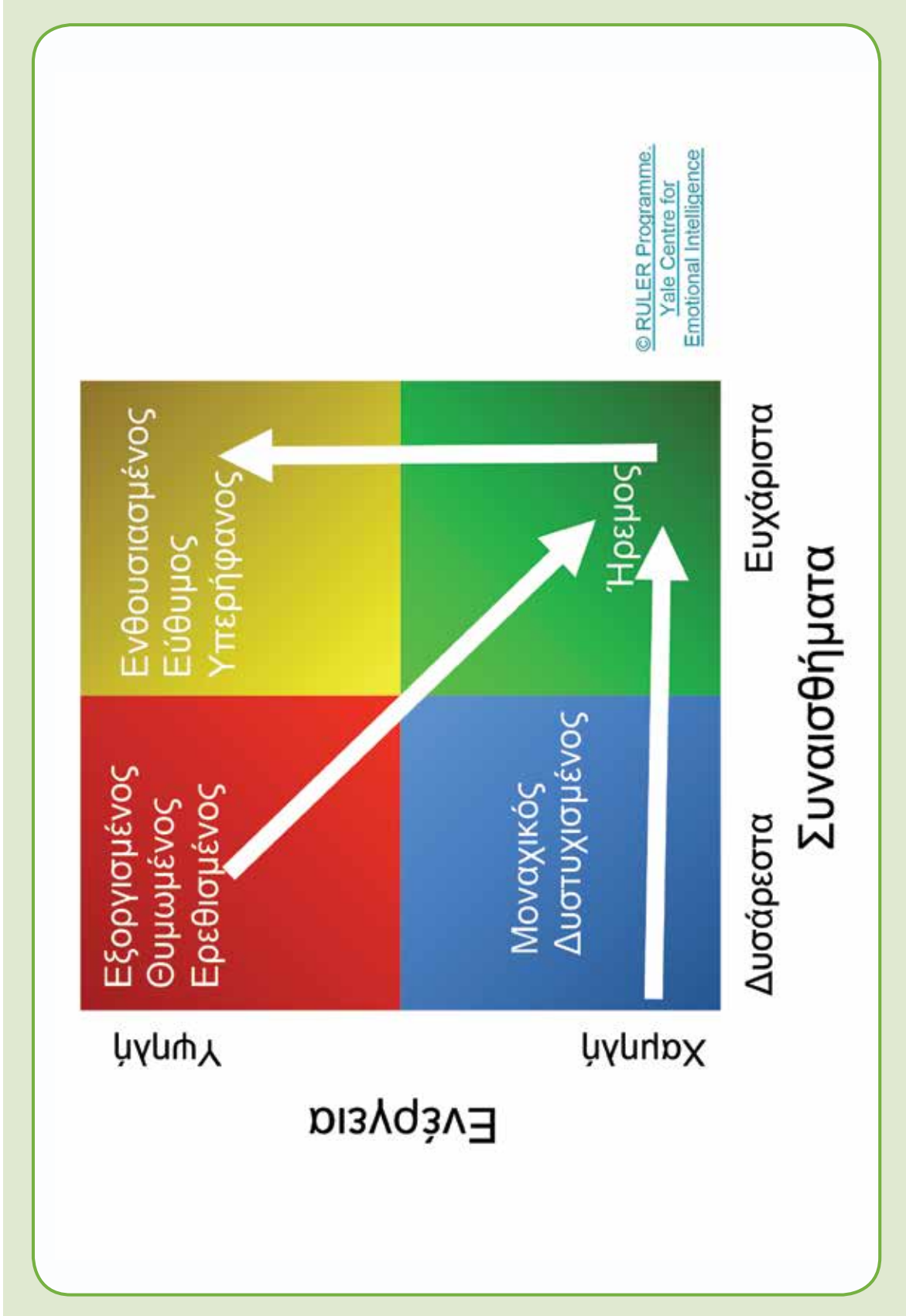
- Ανάσες
- Ενσυνειδητότητα/Χαλάρωση
- Επαναπροσδιορισμός
- Εσωτερικός διάλογος
- Οπτικοποίηση
- Περισπασμός
- Αποστασιοποίηση από την κατάσταση

Μακροπρόθεσμες στρατηγικές

- Ανάλυση δράσης για έναν σκοπό ή ένα κοινωνικό ζήτημα
- Διαλογισμός
- Πνευματικότητα
- Σωματική άσκηση
- Άλλα χόμπι/δραστηριότητες
- Διασκέδαση-μουσική/τηλεόραση/παιχνίδια
- Αλλαγή της κατάστασης
- Υποστήριξη από άλλους
- Εύρεση λύσεων για το πρόβλημα
- Καθορισμός στόχων και επίτευξή τους
- Επαγγελματική βοήθεια.

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Παρουσιάστε στους μαθητευόμενους το παιχνίδι «Πόσο επώδυνο μπορεί να είναι;».

Προετοιμασία

Τυπώστε και κόψτε κάρτες έτοιμες για χρήση. Κάντε αρκετά αντίγραφα για όλους τους μαθητευόμενους της ομάδας σας.

Οι μαθητευόμενοι θα επιλέξουν κάρτες από πέντε διαφορετικές κατηγορίες και θα εργαστούν σε μικρές ομάδες για να φτιάξουν, σε τρεις γύρους, το σενάριο με τα περισσότερα/λιγότερα σχόλια μίσους.

Οι κατηγορίες είναι:

- **Ομιλητής:** το άτομο που διατυπώνει την έκφραση μίσους.
- **Συγκείμενο:** το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται η συζήτηση.
- **Κοινό:** τα άτομα που μπορούν να παρακολουθήσουν, να ακούσουν ή να συμμετάσχουν στη συζήτηση.
- **Στόχος:** το αντικείμενο της συζήτησης.
- **Χαρακτηριστικά:** τα (προστατευόμενα) χαρακτηριστικά στα οποία επικεντρώνεται η συζήτηση.

Γύρος 1

Ως επικεφαλής, επιλέγετε πρώτοι μία ή δύο κατηγορίες (ανάλογα με την ομάδα με την οποία εργάζεστε) και στη συνέχεια οι μαθητευόμενοι επιλέγουν μια κάρτα από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Πρέπει να επιλέξουν μία κάρτα από κάθε κατηγορία.

Γύρος 2

Ως επικεφαλής, περιορίστε τους μαθητευόμενους σε έναν στόχο και επιτρέψτε τους να επιλέξουν μια κάρτα από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Πρέπει να επιλέξουν μία κάρτα από κάθε κατηγορία.

Γύρος 3

Επιτρέψτε στους μαθητευόμενους να επιλέξουν μια κάρτα από κάθε κατηγορία. Μη θέτετε περιορισμούς στις κάρτες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν.

Γύρος 4 (Επέκταση)

Σε αυτόν τον γύρο ενθαρρύνετε τους μαθητευόμενους να κατασκευάσουν τις δικές τους κάρτες, για να αποφασίσουν πόσο πολύ/λίγο επίπονο θα μπορούσε να είναι το σενάριο.

Μετά από κάθε γύρο, προτρέψτε τους συμμετέχοντες να σας πουν ποιο ήταν το σκεπτικό τους και πώς κατέληξαν στο σενάριο που κατασκεύασαν.

Χρησιμοποιώντας έναν από τους συνδυασμούς των καρτών που προέκυψαν από τους γύρους, ζητήστε από τους μαθητευόμενους να μπουν στη θέση του στόχου και του κοινού και να σκεφτούν και να απαντήσουν στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πώς θα αισθανόσαστε εσείς εάν σας αφορούσε το σενάριο;
- Πώς θα αντιδρούσατε απέναντι στον ομιλητή και τι θα του λέγατε;
- Θα αισθανόσαστε διαφορετικά εάν το σενάριο περιλάμβανε περισσότερες/λιγότερες εκφράσεις μίσους;
- Θα αντιδρούσατε διαφορετικά εάν το σενάριο περιλάμβανε περισσότερες/λιγότερες εκφράσεις μίσους;
- Ποιες στρατηγικές θα ακολουθούσατε για να ελέγξετε τη συναισθηματική σας κατάσταση;
- Ποια είναι τα οφέλη/μειονεκτήματα όταν προσπαθείτε να ελέγξετε τη συναισθηματική σας κατάσταση πριν αντιδράσετε; (Π.χ. ο θυμός μπορεί να σας παρακινεί να προβείτε σε κάποια ενέργεια, αλλά θα μπορούσε να καταλήξει σε βιαστικές αποφάσεις και η κατάσταση να χειροτερεύσει.)

Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις απαντήσεις και, κυρίως, τον τρόπο με τον οποίο θα αντιδρούσαν και τις στρατηγικές που θα χρησιμοποιούσαν για να ελέγξουν τα συναισθήματά τους.

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Εντοπισμός των συναισθημάτων σε δεδομένη κατάσταση, των πιθανών ερεθισμάτων που προκαλούν μια συναισθηματική αντίδραση και του τρόπου ελέγχου της συναισθηματικής κατάστασης.
- Μελετήστε τις παραμέτρους που δημιουργούν κλίμα μίσους.

Πώς με κάνει να αισθάνομαι η ρητορική μίσους; > ΚΣΑ > Πόσο μπορεί να πονάει;

Πόσο μπορεί να πονάει;

Ομιλητής

Ομιλητής

κος Camstead

- Ένας πολιτικός.
- Πολύ ενεργός στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο
- Από πλεονεκτική θέση
- Φοίτησε σε ιδιωτικό σχολείο
- Μετριοπαθείς απόψεις
- Πρόσφατο σκάνδαλο για φοροδιαφυγή
- Παντρεμένος
- 3 παιδιά
- 57 ετών

Ομιλητής

Simon James

- Τηλεπαρουσιαστής, συγγραφέας, σχολιαστής και δημοσιογράφος.
- Πολύ ενεργός στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο
- Με καταγωγή από την εργατική τάξη
- Φοίτησε σε δημόσιο σχολείο
- Ακραιές απόψεις
- Πρόσφατο σκάνδαλο για τη στάση του απέναντι στις γυναίκες
- Γνωστός για τις περιφρονητικές στερεοτυπικές απόψεις του για τους άλλους
- Αντικοφορμιστής
- Παντρεμένος
- 3 παιδιά
- 41 ετών

Ομιλητής

Jada Hayes

A.K.A Haymaker

- Vlogger στο YouTube.
- Πολύ ενεργός στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο
- Με καταγωγή από τη μεσαία τάξη
- Φοίτησε σε δημόσιο σχολείο
- Μετριοπαθείς απόψεις
- Πρόσφατη κριτική για τις αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που χλευάζουν τους ομοφυλόφιλους και τους μουσουλμάνους
- Ελεύθερος - σε σχέση
- 29 ετών

Ομιλητής

Carol Bellington-Smyth

- Προσωπικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, δημοσιογράφος και ραδιοφωνικός παραγωγός.
- Μερικές φορές στα μέσα και στο διαδίκτυο
- Με καταγωγή από την εργατική τάξη
- Φοίτησε σε δημόσιο σχολείο
- Κυρίως ακραίες απόψεις
- Ακτιβίστρια με συμμετοχή σε εκστρατείες
- Παντρεύτηκε τέσσερις φορές
- Χωρίς παιδιά
- 73 ετών

Ομιλητής

Ομιλητής

Jin Chung

- Φοιτήτρια.
- Πολύ ενεργή στα μέσα και στο διαδίκτυο
- Από πλεονεκτική θέση
- Φοίτησε σε ιδιωτικό σχολείο
- Μετριопαθείς απόψεις
- Εξαιρετικά γνώστη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τις ισχυρές απόψεις για θέματα ΛΟΑΤΚΙ και παχυσαρκίας.
- Ελεύθερη
- Χωρίς παιδιά
- 20 ετών

Γενικό πλαίσιο

Σε δημόσια εκδήλωση

- Πάνω από 500 άτομα σε δημόσιο χώρο.
- Ομοϊδέατες και ήδη σύμφωνοι με τις απόψεις του ομιλητή.
- Αστυνομικοί παρόντες για έλεγχο του πλήθους.
- Δεν υπάρχει βία στο πλήθος.
- Τα τηλεοπτικά συνεργεία καταγράφουν και μεταδίδουν την εκδήλωση.

Γενικό πλαίσιο

Γενικό πλαίσιο

Μια ομιλία

- Σε μια ιδιωτική εκδήλωση, μόνο με εισιτήριο.
- Συμμετείχαν μέλη του ίδιου πολιτικού κόμματος με τον ομιλητή.
- Έντονα φορτισμένο πολιτικό περιβάλλον.
- Διάφοροι εξέχοντες σχολιαστές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και επιδραστικά πρόσωπα παρίστανται.

Γενικό πλαίσιο

Ένα ιδιωτικό σπίτι

- Στο σαλόνι.
- Δεν υπάρχουν δημόσια πρόσωπα.
- Όλοι όσοι βρίσκονται στην αίθουσα είναι γνωστοί στον ομιλητή.
- Δεν είναι προγραμματισμένο γεγονός.

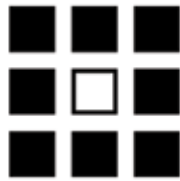

Γενικό πλαίσιο

Στη λέσχη νεολαίας

- Σε έναν χώρο στο κλαμπ.
- Πολλοί άνθρωποι βρίσκονται εκεί, πολλοί άγνωστοι στον ομιλητή.
- Λίγα άτομα έχουν λογαριασμούς YouTube και λογαριασμούς σε άλλα δίκτυα, με μικρό αριθμό ακολούθων.
- Δεν είναι προγραμματισμένο γεγονός.

Γενικό Πλαίσιο

Γενικό πλαίσιο

Ένας «ιδιωτικός» διαδικτυακός χώρος

- Ο ομιλητής καλεί την ομάδα να συμμετάσχει στον χώρο εδώ και πολύ καιρό.
- Είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο και όλοι έχουν διάφορους δημόσιους λογαριασμούς στο διαδίκτυο.

Ακροατήριο

Ακροατήριο

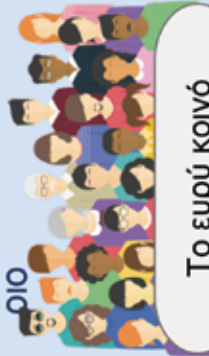

ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ

- Ήδη γνωστός για τη δημόσια στάση του επί του θέματος.
- Λαλίστατοι για τον σκοπό τους.
- Συχνά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Ακροατή

Το ευρύ κοινό

- Ένα μείγμα διαφορετικών απόψεων, οπτικών και στάσεων.
- Όλοι θα ταυτίζονταν με το να βρίσκονται είτε στην ίδια ομάδα με τον ομιλητή, είτε στην αντίπαλη.
- Κατακερματισμένοι κοινωνικά.

Ακροατήριο

Μια χαλαρά συνδεδεμένη ομάδα

- Άτομα που έχουν δηλώσει ότι τους αρέσει η ίδια σελίδα μέσω κοινωνικής δικτύωσης ή ανήκουν στην ίδια ομάδα.
- Γενικά, ο κόσμος συμφωνεί με τον ομιλητή, αλλά προέρχονται από ένα ευρύ φάσμα υποβάθρων.
- Κοινωνικά και φυλετικά ποικίλου.

 Ακροατή ριο

Μέλη ενός συλλόγου

- Όλοι ενδιαφέρονται για το ίδιο, αλλά αυτό δεν σχετίζεται με αυτό που λέει ο ομιλητής.
- Ένα μείγμα ηλικιών και υπόβαθρων.

 Ακροατήριο

 Ακροατή ριο

Φίλοι του ομιλητή

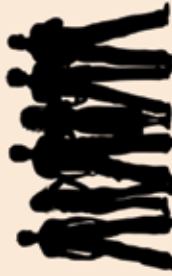
- Μια γνωστή ομάδα στον ομιλητή.
- Συχνά περνούν πολύ χρόνο μιλώντας για τα πάντα.
- Γενικά παρόμοια υπόβαθρα.

ΣΤΟΧΟΣ

Στόχος

Μια ομάδα της
κοινωνίας

- Συνδέεται με ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά.

Στόχος

Μια φιγούρα στα μέσα
μαζικής ενημέρωσης

- Έχει εκφράσει πρόσφατα σθεναρά τη γνώμη του για ένα συγκεκριμένο θέμα.

Στόχος

Ένα πρόσωπο γνωστό
στον ομιλητή

- Αυτός είναι συχνά ευθύς με τους άλλους, αλλά προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες του σε μια τοπική φιλανθρωπική οργάνωση.

Στόχος

Ένας άγνωστος
στον ομιλητή

- Όλες οι γνώσεις τους σχετικά με αυτό το άτομο προέρχονται από αυτά που έχουν ακούσει από άλλους ή από τα μέσα ενημέρωσης.

Στόχος

Στόχος

Ο λαός μιας
συγκεκριμένης χώρας

- Ο λαός μιας συγκεκριμένης χώρας.

Χαρακτηριστικά

Μπλε μαλλιά

- Ο χαρακτηρισμός περιλαμβάνει όλους όσους έχουν μπλε μαλλιά. Μακριά, κοντά, φυσικά ή βαμμένα. Τα άτομα που αποτελούν αυτή την ομάδα θα έχουν μεγάλο εύρος ηλικιών.

Χαρακτηριστικά

Χαρακτηριστικά

Σπασίκλας

- Αυτό το χαρακτηριστικό περιλαμβάνει όλους όσους είναι ανυποχώρητοι σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Μπορεί επίσης να εμφανίζουν χαμηλές κοινωνικές δεξιότητες ή να έχουν περιορισμένη αίσθηση μόδας. Τα άτομα αυτής της κατηγορίας συχνά μιλούν για το πάθος τους με εμμονή ή με εξαιρετικές τεχνικές λεπτομέρειες.

Χαρακτηριστικά

ΛΟΑΤΚΙ+

- Αυτό το χαρακτηριστικό περιλαμβάνει όλα εκείνα τα άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως:
  - Λεσβίες
  - Γκέι
  - Αμφιφιλόφιλοι
  - Διεμφυλικοί
  - αμφισβητούν την ταυτότητά τους
  - Ή άλλο

Χαρακτηριστικά

Εθρησκεία

- Αυτό το χαρακτηριστικό περιλαμβάνει όλα εκείνα τα άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως μέλη μιας συγκεκριμένης θρησκείας, δεν πιστεύουν ή αμφισβητούν την ύπαρξη θρησκείας π.χ.:
  - Εβραίοι (Ιουδαϊσμός)
  - Μουσουλμάνοι (Ισλάμ)
  - Αθεϊστές (Χωρίς πίστη σε κάποιον θεό)

Χαρακτηριστικά

Χαρακτηριστικά

Αναπηρία

- Αυτό το χαρακτηριστικό περιλαμβάνει τα άτομα με κάποια σωματική ή διανοητική δυσλειτουργία που έχει μακροπρόθεσμη ή σημαντική επίδραση στη ζωή τους.

SELMA
HACKING HATE

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 4

**Πώς μπορώ να
επηρεάσω τους δικούς
μου ανθρώπους;**

Ανακεφαλαίωση

Οι δραστηριότητες της ΚΣΜ βοηθούν τους μαθητευόμενους να αναγνωρίσουν τα δυνατά τους σημεία και τις αδυναμίες τους στην προσπάθειά τους να επιφέρουν την αλλαγή. Οι μαθητευόμενοι έχουν την ευκαιρία να εντοπίσουν άτομα από το περιβάλλον τους τα οποία μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή, να λειτουργήσουν δηλαδή ως **changemakers**, προσδιορίζοντας τα χαρακτηριστικά που διαθέτουν και τους κάνουν αποτελεσματικούς. Στη συνέχεια θα έχουν το κίνητρο να εφαρμόσουν αυτή τη διαδικασία στον εαυτό τους και να αναζητήσουν τρόπους βελτίωσης.

Βοηθητικές ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε τις συζητήσεις γύρω από το κεντρικό θέμα.

- Ποιον θαυμάζετε/θεωρείτε πρότυπο;
- Γιατί τον θαυμάζετε;
- Ποια χαρακτηριστικά διαθέτει κάποιος που μπορούν να επηρεάσουν τους άλλους;
- Ποια παραδείγματα ατόμων που υπερασπίστηκαν έναν σκοπό και επέφεραν μια αλλαγή (νόμου ή συμπεριφοράς) μπορείτε να σκεφτείτε;
- Ποια μέσα/υποστήριξη χρειάζεται κανείς για να επηρεάσει τους άλλους;

Εισαγωγική Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Οι δικό μου changemakers

Ως changemakers νοούνται τα άτομα που μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις της κοινωνίας και τα οποία προωθούν και επιφέρουν θετική αλλαγή στα πεδία ενδιαφέροντός τους και στην εργασία τους. Πολλοί από αυτούς εργάζονται σε δημόσιους, ιδιωτικούς και συλλογικούς φορείς, ενώ άλλοι παίζουν έναν πιο άτυπο ρόλο, λειτουργώντας ως ενεργά μέλη της κοινότητας, που γνωρίζουν οι συνάδελφοι και οι γείτονές τους. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι ένας συγκεκρι-

μένος αστυνομικός μπορεί να αναλάβει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς, ένας κάτοικος της περιοχής που είναι ενεργός μπορεί να ενώσει αποξενωμένες κοινότητες, και ένας πρωτοπόρος επιχειρηματίας μπορεί να φέρει ιδιωτικές επενδύσεις στην περιοχή.

Όλοι οι νέοι εμπνέονται από ενήλικες – αθλητές, μουσικούς, πολιτικούς, ηγέτες της κοινότητας, ανθρώπους που ασκούν επιρροή. Η λίστα είναι μεγάλη και μεταβαλλόμενη. Τι κάνει όμως αυτά τα άτομα τόσο σημαντικά για τη ζωή των νέων; Ποια χαρακτηριστικά τους καθιστούν επιτυχημένους; Η δραστηριότητα εστιάζει σε αυτό το κομμάτι. Θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε πώς οι άνθρωποι γίνονται επιτυχημένοι και τι μπορούμε να μάθουμε από αυτούς, ώστε οι εκστρατείες των νέων να έχουν περισσότερες ευκαιρίες να είναι επιτυχημένες.

Σε συνεργασία με τους μαθητευόμενους, συντάξτε μια λίστα με τα άτομα που τους επηρεάζουν. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να επιτευχθεί αυτό. Ζητήστε τους να γράψουν τα ονόματα σε ένα κουτί ή να τα αναρτήσουν σε έναν πίνακα κατά τη διάρκεια μιας ομαδικής συνεδρίας. Ζητήστε από τις ομάδες να εντοπίσουν πέντε κοινά άτομα που ασκούν επιρροή ή εφαρμόστε κάποια άλλη μέθοδο που βολεύει εσάς και την ομάδα σας. Σκοπός είναι να αναγνωρίσετε **κάθε** άτομο που μπορεί να επηρεάσει τους μαθητευόμενους. Μπορείτε να τους παροτρύνετε να σκεφτούν και άλλα άτομα, εκτός από διάσημους ή τους γονείς τους (π.χ. προπονητές ή άλλους ενήλικες με τους οποίους έρχονται σε επαφή).

Δημιουργήστε και δική σας λίστα με changemakers – για παράδειγμα, Nelson Mandela, Martin Luther King, Rosa Parks, Lady Gaga, Malala Yousafzai, Charlie Dark, Franchesca Leigh AKA Chescaleigh, ή κάποιον που προωθεί την αλλαγή στον τομέα σας. Στην ιστοσελίδα ChangeMakers podcast παρουσιάζονται διαφορετικές ιστορίες που μπορούν να εμπνεύσουν την ομάδα.

Όταν εντοπίσετε τους changemakers, χωρίστε την ομάδα σε μικρές ομάδες και καλέστε τους μαθητευόμενους να εντοπίσουν τα κοινά χαρακτηριστικά αυτών των ατόμων. Δώστε τους λίγο χρόνο και υποστηρίξτε τους στην προσπάθεια να εντοπίσουν αυτά τα χαρακτηριστικά.

Θέστε ερωτήματα, όπως:

- Πόσο προσιτά είναι τα άτομα αυτά;
- Πόσο ενδιαφέρονται για τον σκοπό της εκστρατείας τους;
- Ποιους προσωπικούς κινδύνους αντιμετωπίζουν;
- Τι διασυνδέσεις έχουν;
- Είναι καλοί στη δημόσια ρητορική;

Δώστε στους μαθητευόμενους λίγο χρόνο να σκεφτούν τα χαρακτηριστικά και στη συνέχεια συγκεντρώστε την ομάδα και καταγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα. Καθοδηγήστε τους μαθητευόμενους με βάση τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Μορφωμένος
- Καλές διασυνδέσεις
- Γεναιόδωρος και ανοικτός

- Έμπιστος και αξιόπιστος
- Επιδραστικός και επίμονος
- Επικοινωνιακός
- Οραματιστής και καινοτόμος
- Οργανωτικός

Επιλέξτε έναν changemaker και μαζί με την ομάδα καταγράψτε τα χαρακτηριστικά του. Επαναλάβετε με δύο ή τρεις ακόμα άτομα, και στη συνέχεια θέστε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Έχουν όλοι οι changemakers όλα αυτά τα χαρακτηριστικά;
- Υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά τα οποία έχουν όλοι οι changemakers;
- Υπάρχουν χαρακτηριστικά που είναι πιο σπάνια;
- Εάν προσεγγίζατε έναν changemaker για μια εκστρατεία κατά της διαδικτυακής ρητορικής μίσους, ποιον θα επιλέγατε και γιατί;

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Εντοπισμός δεξιοτήτων

Η δραστηριότητα αποτελεί συνέχεια της εισαγωγικής δραστηριότητας και καλεί τους μαθητούμενους να αναλογιστούν τις προσωπικές τους δυνάμεις και τα σημεία ανάπτυξης.

Χρησιμοποιώντας τη λίστα με τα χαρακτηριστικά από την εισαγωγική δραστηριότητα και το φυλλάδιο «Εντοπισμός δεξιοτήτων», καλέστε τους μαθητούμενους να συμπληρώσουν μια προσωπική ανάλυση SWOT (Δυνατά σημεία, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές) για τις δεξιότητες που έχουν ως changemakers.

Στη συνέχεια ζητήστε από τους μαθητούμενους να επιλέξουν μια δεξιότητα την οποία επιθυμούν να αναπτύξουν και να την καταγράψουν στο φυλλάδιο.

Χρησιμοποιήστε το φυλλάδιο για να καταγράψετε τους φόβους τους σχετικά με το πώς θα αντιμετωπίσουν τη δεξιότητα και τους λόγους για τους οποίους αισθάνονται ότι πρέπει να την αντιμετωπίσουν. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, παροτρύνετε τους μαθητούμενους να συζητούν μεταξύ τους για τις επιλεγμένες δεξιότητες και τις προκλήσεις που ίσως χρειαστεί να ξεπεράσουν.

Τέλος, καλέστε τους μαθητούμενους να σημειώσουν πώς σκέφτονται να προχωρήσουν προκειμένου να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να γίνουν changemakers. Χρειάζονται υποστήριξη από κάποιον άλλο;

Εάν μπορείτε να ενσωματώσετε αυτή τη δραστηριότητα στο συνηθισμένο πρόγραμμα, πρέπει να αναθεωρείτε αυτό το σχέδιο ανάπτυξης σε περισσότερες από μία περιπτώσεις, ώστε να παρακολουθείτε την ανάπτυξη των μαθητευόμενων, να ελέγχετε εάν χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη και να εξακριβώσετε το επόμενο χαρακτηριστικό που επιθυμούν να αναπτύξουν.

Συζητήστε τους φόβους που οι μαθητευόμενοι έχουν εντοπίσει και ρωτήστε τους αν το αίσθημα του φόβου είναι αρνητικό. Ζητήστε τους να δώσουν παραδείγματα στιγμών που είχαν νιώσει φόβο και το ξεπέρασαν, για να αντιμετωπίσουν επιτυχώς μια πρόκληση. Είναι χρήσιμο οι μαθητευόμενοι να μοιράζονται τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν για να ξεπεράσουν αυτούς τους φόβους, επειδή μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτές τις πληροφορίες για να βοηθήσετε άλλους μαθητευόμενους να εφαρμόσουν βιώσιμες στρατηγικές.

Εργασίες

Προκαλέστε την ομάδα να αναλάβει την προσωπική ανάπτυξη των μελών και να χρησιμοποιήσει το σχέδιο ανάπτυξης, έτσι ώστε τα άτομα να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους. Εξηγήστε ότι η ανάλυση SWOT μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις, καθώς βοηθά τους μαθητευόμενους να εντοπίσουν τις προκλήσεις και να βρουν τρόπους να τις αντιμετωπίσουν. Εάν υπάρχει χρόνος, ίσως θέλετε να ενθαρρύνετε τους μαθητευόμενους να περάσουν μια ανάλυση SWOT και να χτίσουν ένα σχέδιο προσωπικής ανάπτυξης σε άλλους τομείς της ζωής τους που θέλουν να βελτιώσουν. Εργοδότες σε βασικούς κλάδους αναφέρουν ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθούν οι δεξιότητες που σχετίζονται με την επικοινωνία, την προσωπική ευθύνη, την ευχέρεια στον γραπτό λόγο και την επίλυση προβλημάτων.

Κριτήρια αποτελέσματος

- Διατύπωση των λόγων για τους οποίους ένα άτομο μπορεί να είναι επιτυχημένο.
- Εντοπισμός και αντιμετώπιση εμποδίων για την επίτευξη προσωπικής ανάπτυξης.

Εντοπισμός Δεξιοτήτων

Σκεφτείτε ποιες δεξιότητες απαιτούνται για να γίνει κάποιος changemaker. Χρησιμοποιώντας αυτά τα χαρακτηριστικά και στοιχεία της δικής σας προσωπικότητας, συμπληρώστε την ανάλυση SWOT παρακάτω προκειμένου να εντοπίσετε τα δυνατά και τα αδύναμα στοιχεία σας τα οποία θέλετε να καλλιεργήσετε.

- Δυνατά στοιχεία:
.....
- Αδυναμίες:
.....
- Ευκαιρίες:
.....
- Απειλές:
.....
- Δεξιότητα που θα ήθελα να αναπτύξω:
.....
- Φόβοι για να το κάνω:
.....
- Κίνητρο για να το κάνω:
.....
- Τρόποι να αντιμετωπίσω και να ξεπεράσω αυτούς τους φόβους:
.....

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > ΚΣΜ > Εντοπισμός Δεξιοτήτων

Εντοπισμός Δεξιοτήτων

Σκεφτείτε ποιες δεξιότητες απαιτούνται για να γίνει κανείς 'ChangeMaker'. Χρησιμοποιώντας αυτά τα χαρακτηριστικά, καθώς και στοιχεία της δικής σας προσωπικότητας, συμπληρώστε την ανάλυση SWOT παρακάτω, για να εντοπίσετε τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία σας που θέλετε να καλλιεργήσετε.

Δυνατά στοιχεία	Αδυναμίες
Ευκαιρίες	Απειλές

Μια δεξιότητα που θα ήθελα να αναπτύξω είναι:

Φόβοι σχετικά με αυτό:

Κίνητρο για να το κάνω:

Τρόποι να αντιμετωπίσω και να ξεπεράσω αυτούς τους φόβους:

**Πώς μπορώ να
επηρεάσω τους δικούς
μου ανθρώπους;**

Ανακεφαλαίωση

Οι δραστηριότητες της ΚΣΜ βοήθησαν τους μαθητευόμενους να αναγνωρίσουν τα δυνατό τους σημεία και τις αδυναμίες τους στην προσπάθειά τους να επιφέρουν την αλλαγή. Οι μαθητευόμενοι είχαν την ευκαιρία να εντοπίσουν άτομα από το περιβάλλον τους, τα οποία μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή, να λειτουργήσουν δηλαδή ως changemakers, προσδιορίζοντας τα χαρακτηριστικά που διαθέτουν και τους κάνουν αποτελεσματικούς. Στη συνέχεια είχαν το κίνητρο να εφαρμόσουν αυτή τη διαδικασία στον εαυτό τους και να αναζητήσουν τρόπους βελτίωσης.

Στην ενότητα «Ανάλυση των Μέσων», οι μαθητευόμενοι είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν πώς τα μηνύματα διαδίδονται στο διαδίκτυο και υποκινούν έναν «στρατό μίσους», και να σκεφτούν πώς αυτή η κατάσταση μπορεί να ανατραπεί και να κινητοποιηθεί στρατός ακτιβιστών.

Στην ενότητα «Παραγωγή των Μέσων», οι μαθητευόμενοι μελετούν τη δομή και την εφαρμογή μιας εκστρατείας αντι-διήγησης ως μέσο παρεμπόδισης της ρητορικής μίσους και επηρεασμού του κοινού.

Βοηθητικές ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε σας συζητήσεις γύρω από το κεντρικό θέμα.

- Τι είναι η στρατηγική αντι-διήγησης;
- Έχετε εντοπίσει ποτέ παραδείγματα αντι-διήγησης; Πού τα είδατε και ποιο ήταν το ζήτημα στο οποίο αντιδρούσαν;
- Εάν σας έλεγε κάποιος κάτι που ξέρετε ότι δεν αληθεύει, πώς θα πείθατε τον κόσμο για την αλήθεια; Θα είχε αποτέλεσμα εάν αποκαλούσατε «ψεύτη» αυτό το άτομο;
- Ποιες δεξιότητες ή ποια ποιοτικά χαρακτηριστικά απαιτούνται για να είναι αποτελεσματική μια αντι-διήγηση (π.χ. ηρεμία, ορθολογισμός, αποφασιστικότητα, δεξιότητες ξεκάθαρης επικοινωνίας κ.λπ.);

Κύρια δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Δημιουργία εκστρατείας αντι-διήγησης

Εξηγήστε στην ομάδα ότι θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν μια εκστρατεία αντι-διήγησης κατά της διαδικτυακής ρητορικής μίσους.

Σημειώστε ότι αυτή η δραστηριότητα είναι ανοικτού τύπου και οι μαθητευόμενοι μπορεί να χρειαστούν πολύ χρόνο για να αναπτύξουν το σχέδιό τους. Σκοπός αυτής της δραστηριότητας δεν είναι να τους ωθήσει να αναπτύξουν ένα πλήρες σχέδιο, αλλά να εισάγει την ευρεία έννοια των σχεδίων αντι-διήγησης. Ορισμένοι μαθητευόμενοι μπορεί να πετύχουν περισσότερα από τους άλλους εντός του διαθέσιμου χρονικού πλαισίου, και άλλοι ίσως θελήσουν να μετατρέψουν τις ιδέες τους σε πράξεις. Αν και αυτός είναι ο τελικός σκοπός της δραστηριότητας, χρειάζεται προσοχή και πρέπει να επιτρέπεται να αναλάβουν δράση μόνο οι μαθητευόμενοι που έχουν επαρκώς αναπτύξει την ιδέα τους και χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο συναισθηματικής αντοχής. Ένας καλός τρόπος είναι να συγκεντρώσετε τα σχέδια και να λειτουργήσετε ως «φύλακες», επιτρέποντας την πραγμάτωση των ιδεών με επαρκή σχεδιασμό και αντοχή.

Σύμφωνα με το **Εγχειρίδιο Αντι-διήγησης** (The Counter-Narrative Handbook) του Ινστιτούτου για Στρατηγικό Διάλογο, η αντι-διήγηση είναι:

«...ένα μήνυμα που προσφέρει μια θετική εναλλακτική στην ακραία προπαγάνδα ή, αλλιώς, στοχεύει στην αποδόμηση ή στην απονομιμοποίηση ακραίας ρητορικής».

Να εξηγήσετε (εάν έχετε χρόνο, να μελετήσετε με τους μαθητευόμενους) ότι πολλές βασικές οργανώσεις έχουν στοχοποιήσει ενεργά τη διαδικτυακή ρητορική μίσους και αυξάνονται τα τελευταία χρόνια. Οι οργανώσεις αυτές τείνουν να εστιάζουν σε ένα ζήτημα προσωπικής και τοπικής φύσης που αφορά τα μέλη της οργάνωσης.

Προβάλλετε βίντεο από το κανάλι στο YouTube «Ενάντια στην Ακραία Ρητορική Βίας», το οποίο εξηγεί τι είναι οι Αντι-διηγήσεις.

Στη συνέχεια διαχωρίστε την ομάδα σε μικρότερες ομάδες των 3-5 μαθητευόμενων.

Δώστε σε κάθε μέλος της ομάδας ένα αντίγραφο του **Φύλλου Σχεδιασμού – Δημιουργήστε μια αντι-διήγηση**.

Κάθε ομάδα πρέπει να εκπονήσει ένα σχέδιο αντι-διήγησης και όλοι οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να συμπληρώσουν ένα Φύλλο.

Δώστε έμφαση στο γεγονός ότι οι μαθητευόμενοι πρέπει να διασφαλίσουν ότι, σε κάθε κουτάκι του προτύπου, υπάρχει η σχετική πληροφορία, και εξηγήστε ότι σκοπός δεν είναι ο λεπτομερής σχεδιασμός της εκστρατείας.

Μοιράστε στους μαθητευόμενους κάρτες σεναρίων για να καθοδηγήσετε τη διαδικασία σχεδιασμού – ζητήστε τους να επιλέξουν ένα σενάριο και να σχεδιάσουν αναλόγως τη στρατηγική αντι-διήγησης, χρησιμοποιώντας τα φυλλάδια σχεδιασμού. (Εναλλακτικά, οι μαθητευόμενοι ίσως επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν ένα παράδειγμα που βίωσαν οι ίδιοι διαδικτυακά.)

Ανάλογα με τις επιλεγμένες ομάδες, ορισμένοι μαθητευόμενοι θα ωφεληθούν από την επιλογή μιας «κάρτας αντίδρασης». Έτσι, θα προσέξουν ώστε το σχέδιο αντι-διήγησης τους να εστιάζει σε συγκεκριμένη μορφή αντίδρασης.

Προτού αρχίσουν την εργασία τους, οι μαθητευόμενοι ίσως επιθυμούν να δουν τα βίντεο «Δημιουργικότητα και Αντι-διήγηση» και «Αντι-διηγήσεις» στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, από το κανάλι «Ενάντια στην Ακραία Ρητορική Βίας» στο YouTube. Η ιστορία από τη Γερμανία και ο τρόπος που σατιρίστηκε στο διαδίκτυο το ημερολόγιο αντίστροφης μέτρησης μέχρι τα Χριστούγεννα μιας ακροδεξιάς οργάνωσης δείχνει πώς το χιούμορ μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αντι-διήγηση.

Αφού οι μαθητευόμενοι αναπτύξουν επαρκώς τα σχέδιά τους, συγκεντρώστε εκ νέου την ομάδα.

Όταν το επιτρέπει ο χρόνος, ζητήστε από ορισμένες ή όλες τις ομάδες να μοιραστούν τα σχέδια που ανέπτυξαν. Συζητήστε και ζητήστε από τους υπόλοιπους μαθητευόμενους να μοιραστούν εποικοδομητικές παρατηρήσεις.

Συγκεντρώστε όλα τα σχέδια και ρωτήστε τους μαθητευόμενους, εάν θα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν τα σχέδιά τους, σε περίπτωση που τους δινόταν η ευκαιρία.

Εξωτερικοί σύνδεσμοι

Κατάλογος Μέσων

Εάν το επιτρέπει ο χρόνος, μπορείτε να δώσετε την ευκαιρία στις ομάδες να δημιουργήσουν μέρος του υλικού που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν στις εκστρατείες τους. Το υλικό αυτό μπορεί να είναι βίντεο, κείμενο, εικόνες, διαφημιστικά φυλλάδια/αφίσες/infographics, ακουστικό υλικό, κόμικ κ.λπ. (Εάν οι μαθητευόμενοι είχαν ήδη ολοκληρώσει τις δραστηριότητες από το «Θέμα 4», έχουν στη διάθεσή τους memes ή άλλα χιουμοριστικά μηνύματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκστρατεία αντι-διήγησης).

Έτσι οι μαθητευόμενοι αποκτούν πρόσβαση στην τεχνολογία και σε πολλά διαδικτυακά εργαλεία, για να δημιουργήσουν το δικό τους υλικό. Όποτε είναι δυνατόν, πρέπει να προωθήτε αυτή τη διαδικασία.

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Κατανόηση του τρόπου ανάπτυξης μιας εκστρατείας αντι-διήγησης.
- Κατανόηση των στρατηγικών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα άτομα, για να αντικρούσουν τη διαδικτυακή ρητορική μίσους.

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Παραγωγή των μέσων > Δημιουργία αντι-εκστρατείας

Φύλλα Σχεδιασμού

Αγορά-Στόχος

Καθορίστε το κοινό στο οποίο απευθύνεται το μήνυμά σας. Είναι σημαντικό βήμα, διότι καθορίζει τη δράση και τους διαύλους μέσα από τους οποίους θα διαδώσετε το περιεχόμενό σας, π.χ. δεν έχει νόημα να κάνετε ανάρτηση στο Facebook, εάν το κοινό σας χρησιμοποιεί μόνο Snapchat!

Τι επιθυμείτε να μάθει το κοινό ή σε τι ενέργειες να προβεί, όταν δει τα μηνύματά σας;

Σκεφθείτε τα εξής:		
ι Ηλικία	ι Φύλο	ι Τοποθεσία
ι Γλώσσα	ι Διαδικτυακή συμπεριφορά	
ι Μορφωτικό επίπεδο	ι Ενδιαφέροντα	

Ένας πολύ καλός τρόπος προσέγγισης αυτής της εργασίας είναι να γράψετε **ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα** για την αγορά-στόχο. Για παράδειγμα:

ι Φύλο: Άνδρας	ι Βιογραφικό: Ο Μαρκ είναι μαθητής 16 ετών, που ζει και πηγαίνει σχολείο στο Νιουκάσλ της Αγγλίας. Δεν τα πηγαίνει καλά στο σχολείο και έχει μπλεξίματα τόσο με το σχολείο όσο και με την αστυνομία λόγω ποτού, χρήσης ναρκωτικών και της αντικοινωνικής συμπεριφοράς του. Πρόσφατα, εντάχθηκε σε μια τοπική underground μουσική σκηνή, η οποία τάσσεται κατά του κομμουνισμού και είναι υπέρμαχος των Ναζί.
ι Ηλικία: 15-18	ι Διαδικτυακή συμπεριφορά: Ο Μαρκ συμμετέχει σε πολλά ιστολόγια, πολλές συνομιλίες και ομάδες στο Facebook και εκτίθεται σε μια διαδικτυακή κοινότητα που είναι διατεθειμένη να του διδάξει περισσότερα για τη μουσική σκηνή και τις ακροδεξιές αρχές της. Σε αυτές τις σελίδες, διαφημίζονται άγνωστες εκδηλώσεις, τις οποίες διοργανώνει η RAC Online Behaviour και ακροδεξιά συγκροτήματα.
ι Τοποθεσία: Νιουκάσλ, Η.Β.	
ι Γλώσσα: Αγγλική	
ι Εκπαίδευση: Δευτεροβάθμια	
ι Ενδιαφέροντα: ηλεκτρονικά παιχνίδια, ποδόσφαιρο, εθνική πολιτική, μετανάστευση, Ισραήλ, ακροδεξιά μουσική, ακροδεξιά βίντεο, ζωντανή μουσική, βρετανικός στρατός, πολιτικά κόμματα UKIP, BNP και Britain First, οργάνωση National Action, Εθνικό Μέτωπο.	

Στο σύντομο αυτό βιογραφικό, παρουσιάζεται ποια είναι η αγορά-στόχος αλλά χρειάζεται επιπλέον έρευνα. Μιλήστε με άτομα παρόμοιων πεποιθήσεων με εκείνα της αγοράς-στόχου, σχετικά με τις διαδικτυακές τους συνήθειες. Επίσης, μπορείτε να βρείτε χρήσιμες πληροφορίες για τις διαδικτυακές αντι-εκστρατείες, για παράδειγμα το

[Δίκτυο κατά του Βίαιου Εξτρεμισμού.](#)

Εάν μπορείτε, προχωρήστε σε δημογραφική ανάλυση της αγοράς-στόχου: γλώσσα, τοποθεσία, ενδιαφέροντα και διαδικτυακοί χώροι.

Στην επόμενη σελίδα, μπορείτε να βρείτε υπόδειγμα για το βιογραφικό.

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Παραγωγή των μέσων > Δημιουργία αντι-εκστρατείας

Φύλλα Σχεδιασμού

Συμπληρώστε το βιογραφικό, για να ερμηνεύσετε την αγορά-στόχο:

Ϊ Φύλο:

Ϊ Βιογραφικό:

Ϊ Ηλικία:

Ϊ Τοποθεσία:

Ϊ Γλώσσα:

Ϊ Εκπαίδευση:

Ϊ Ενδιαφέροντα:

Ϊ Διαδικτυακή συμπεριφορά:

Το μήνυμά σας

Ό,τι επιλέξετε και ό,τι αποφασίσετε να κάνετε πρέπει να είναι θετικό.

Επικεντρωθείτε σε ό,τι πρεσβεύετε και όχι σε ό,τι εναντιώνεστε.

Οι σωστές προσεγγίσεις αντι-εκστρατείας:

- Ⓜ Τονίζουν αυτό που επηρεάζει αρνητικά τα άτομα
- Ⓜ Εντοπίζουν το υποκριτικό περιεχόμενο (τις περιπτώσεις που τα άτομα ισχυρίζονται ότι έχουν πιο υψηλά πρότυπα ή πιο ευγενείς απόψεις απ' ό,τι έχουν στην πραγματικότητα)
- Ⓜ Εξηγούν πώς οι ακραίες ιδεολογίες βασίζονται σε διαστρεβλωμένη ιδεολογία/νοοτροπία
- Ⓜ Διορθώνουν ανακρίβειες και ξεκαθαρίζουν τις καταστάσεις
- Ⓜ Χρησιμοποιούν το χιούμορ, τη σάτιρα, την παρωδία, για να υπονομεύσουν την αξιοπιστία τους.

Όταν αμφισβητεί κανείς τις ιδέες ή τις απόψεις των ατόμων, μπορεί να δημιουργήσει επικίνδυνες καταστάσεις. Το να προκαλεί κανείς τον άλλο δίχως λόγο, δεν είναι καλή ιδέα. Βεβαιωθείτε ότι έχετε βρει τρόπο να μείνετε ασφαλής.

Βασικές ερωτήσεις:

Θέλετε το μήνυμά σας να παραπέμπει σε εσάς ή την οργάνωσή σας;

Θέλετε η διεύθυνση της οργάνωσής σας να δημοσιεύεται;

Τι κάνετε, εάν κάποιος κάνει μια πολύ άσχημη ανάρτηση στο προφίλ σας;

Σημειώσεις:

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Παραγωγή των μέσων > Δημιουργία αντι-εκστρατείας

Φύλλα Σχεδιασμού

Δίαυλοι

Πώς θα διαμοιράσετε το μήνυμά σας και τι θέλετε τα άτομα να κάνουν;

Επιλέξτε το κουτί που αντιστοιχεί στο μέσο που επιθυμείτε

- Βίντεο
- Μήνυμα
- Εικόνα
- Φυλλάδιο/Αφίσα/Infographic
- Ηχητικό μήνυμα
- Κόμικ
- Άλλο

Υποστηρικτές

Ποιο είναι το κατάλληλο άτομο για να γίνει υποστηρικτής;

- Άτομα που έχουν διατυπώσει εκφράσεις μίσους
- Οργανισμοί/Φιλανθρωπικές οργανώσεις/Προγράμματα με παρόμοιες δράσεις με τις δικές σας
- Άτομα που το κοινό-στόχος θα ακούσει, π.χ. μουσικοί, ποδοσφαιριστές κ.τ.λ.
- Άτομα που εμπνέουν τον σεβασμό ή σημαντικά άτομα, π.χ. άνθρωποι της πίστης και της κοινότητας ή σύλλογοι
- Άλλο

Στόχοι

Ο καθορισμός στόχων είναι καλός τρόπος να επικεντρώσετε την προσοχή σας στο μήνυμα και τις δραστηριότητες που θα σας βοηθήσουν να πετύχετε όλα όσα επιθυμείτε.

Ο καθορισμός στόχων, όμως, είναι περίπλοκη διαδικασία. Μην ανησυχήσετε εάν χρειαστεί να αναθεωρήσετε τους στόχους σας, αφού ξεκινήσετε την εκστρατεία σας. Δεν υπάρχει πρόβλημα να μαθαίνετε στην πορεία.

Όταν θέτετε στόχους, λάβετε υπόψη σας:

- Το κοινό σας
- Τι μπορείτε να πετύχετε με ό,τι έχετε
- Το κόστος σε χρόνο και χρήμα

Παράδειγμα στόχου: ενεργή επικοινωνία με 10 βασικούς υποστηρικτές στο διαδίκτυο, που θα οδηγήσει σε 50 επιπλέον κοινοποιήσεις τους μηνύματος της αντι-εκστρατείας

Στόχοι:

© Production

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Παραγωγή των μέσων > Δημιουργία αντι-εκστρατείας

Φύλλα Σχεδιασμού

Περιεχόμενο

Παραπάνω, αποφασίστε για τη μορφή του μηνύματος που θα δημιουργήσετε. Σε αυτό το σημείο, σκεφτείτε το λίγο περισσότερο: τι μορφή και τι μέγεθος (καλύτερα να είναι σύντομο) θα έχει, αν θα υπάρχει κεντρικό μήνυμα, ποιος θα το δημιουργήσει και ποιος υποστηρικτής επιθυμείτε να το κοινοποιήσει;

Οργανώστε την συμμετοχή

Πώς θα κινητοποιήσετε τον στρατό σας; Όλοι θέλουμε έναν σκοπό και, εάν η εκστρατεία σας πρόκειται να πετύχει, χρειάζεστε άτομα να την προωθήσουν. Δαπανήστε περισσότερο χρόνο μελετώντας άλλες πετυχημένες εκστρατείες και αναλύστε τα βήματα που ακολούθησαν.

Ορισμένες τεχνικές που συχνά χρησιμοποιούνται:

- Θέστε ερωτήματα
- Να είστε διαθέσιμοι
- «Κλέψτε» κάποιο hashtag ή μια εκδήλωση

Καλέστε ξεκάθαρα σε δράση

- ☞ Το κάλεσμα στη δράση είναι σημαντικό στοιχείο της εκστρατείας προώθησης και είναι ένα βήμα που μπορεί να παραβλέψει εύκολα κανείς. Τι θέλετε να κάνουν τα άτομα με το μήνυμά σας;

Δηλώσεις όπως «Δείτε το βίντεο!», «Πατήστε πάνω στον σύνδεσμο», «Κοινοποιήστε το στους φίλους σας», «Διαδώστε το μήνυμά» είναι εκφράσεις που καλούν σε δράση.

Εσείς ποια θα χρησιμοποιήσετε;

Χρησιμοποιήστε τον παρακάτω χώρο, για να καταγράψετε ιδέες και σχέδια για τη συμμετοχή.

Σημειώσεις:

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Παραγωγή των μέσων > Δημιουργία αντι-εκστρατείας

Φύλλα Σχεδιασμού

Σημείωση για υβριστικά μηνύματα:

Εάν προσπαθείτε να αλλάξετε αυτούς που εκφράζουν μίσος, υπάρχει η περίπτωση να γίνετε αποδέκτες μίσους από αυτούς. Να είστε προσεκτικοί. Γι' αυτόν τον λόγο, το σχέδιο δεν πρέπει να εφαρμοσθεί χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του ενήλικα που είναι επικεφαλής της συνεδρίας. Εκείνος θα βοηθήσει να αποφασίσετε εάν είστε έτοιμοι να το εφαρμόσετε ή εάν όντως είναι κάτι που το θέλετε.

Εάν, όμως, γίνετε αποδέκτες μίσους, ανατρέξτε στις παρακάτω συμβουλές:

- Ⓚ **Αδιαφορία:** Μια στρατηγική μπορεί να είναι να αγνοήσετε τα σχόλια, αλλά αυτό δεν βοηθά όταν προσπαθείτε να αλλάξετε τη στάση των ατόμων για κάτι. Να είστε προσεκτικοί, να ζητάτε υποστήριξη, αλλά αν είστε αρκετά δυνατοί, μιλήστε με τα άτομα αυτά. Ρωτήστε γιατί είπαν ό,τι είπαν. Να είστε ευγενικοί, επίμονοι και αποφασιστικοί.
- Ⓚ **Αναφορά:** Εάν τα σχόλια είναι υβριστικά, προάγουν τη βία, είναι απειλητικά, ρατσιστικά ή ομοφοβικά, τότε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τον μηχανισμό αναφοράς που έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ώστε να αφαιρεθεί το υβριστικό περιεχόμενο.
- Ⓚ **Διαγραφή:** Ένας άλλος τρόπος να παύσουν τα σχόλια μίσους είναι να διαγράψετε ή να αποκλείσετε τους υβριστές. Το μόνο αρνητικό, σε αυτήν την περίπτωση, είναι ότι το να σιωπήσουν δεν σας επιτρέπει να συμμετάσχετε και μπορεί να εντείνει το αίσθημα της απομόνωσης. Οι πολλές διαγραφές μπορεί να δείξουν ότι δεν επιθυμείτε να εμπλακείτε με αντίθετες απόψεις.
- Ⓚ **Αποκλεισμός:** Ως ύστατη λύση, μπορείτε να αποκλείσετε τον υβριστή. Ορισμένες φορές, όμως, όπως και στην περίπτωση της αδιαφορίας, αυτή η αντίδραση δεν αποτελεί λύση.

Αξιολόγηση

Είναι σημαντικό να σκεφτείτε πώς θα διαπιστώσετε ότι η εκστρατεία σας ήταν πετυχημένη.

Η αξιολόγηση σας δίνει πολύτιμες πληροφορίες για τα σημεία της εκστρατείας που ήταν πετυχημένα και για εκείνα που χρειάζονται αναθεώρηση, ώστε να γίνουν πιο αποτελεσματικά. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της επίτευξης των στόχων σας και των αποτελεσμάτων της εκστρατείας.

Χρησιμοποιήστε τον παρακάτω χώρο για να καταγράψετε τις σκέψεις σας.

Τρία μονάδες μέτρησης

- ▮ **Ευαισθητοποίηση**
Γνωρίζει ο κόσμος τα μηνύματά σας (σκεφτείτε τις προβολές ενός βίντεο);
- ▮ **Συμμετοχή**
Κάνουν κάτι για το μήνυμά σας (retweet ή κοινοποίηση);
- ▮ **Αποτελεσματικότητα**
Πετύχατε τον στόχο σας;

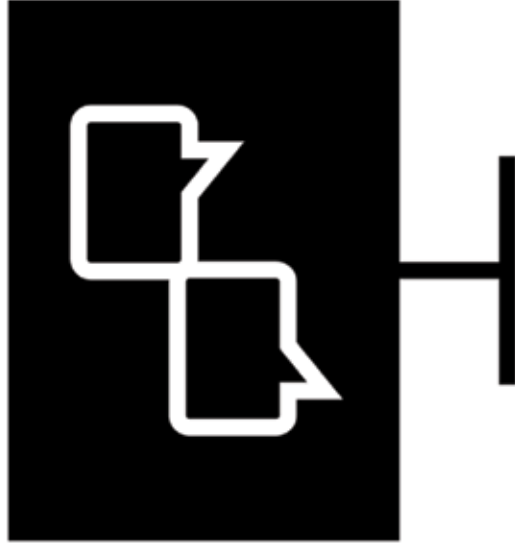
Σημειώσεις:

Προβαίνουν οι άνθρωποι του περιβάλλοντός μου σε ρητορική μίσους;> Παραγωγή των Μέσων> **ΑΝΤΙ-ΕΚΟΤΡΑΤΕΙΑ**

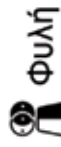
Σενάρια και Απαντήσεις

Κάρτες σεναρίου

«Να πάρουμε πίσω ό,τι
μας ανήκει, να
σκοτώσουμε τα παιδιά
τους»

Φυλή

Στόχος:

σελίδα στο
Facebook, σχόλια
στο Twitter,
Ιστοσελίδες

Πεδίο:

«Οι γυναίκες υπάρχουν μόνο
για να εξυπηρετούν τις
ανάγκες των ανδρών. Εάν
δεν το κάνουν, δεν έχουν
θέση πουθενά»

Φύλο

Στόχος:

Σελίδα στο Twitter

Πεδίο:

«Ο Θεός μισεί τους
@ @ @ @ @ @.»

Σεξουαλικός
προσανατολισμός

Στόχος:

Σελίδα στο Twitter
και το Facebook,
Ιστοσελίδα,
Κανάλι στο
YouTube,
Διαδηλώσεις

Πεδίο:

Κάρτες σεναρίου

«Όλοι οι **** είναι περίεργοι και διεστραμμένοι. Τους αξίζει να καούν στην κόλαση.
ΕΞΕΓΕΡΘΕΙΤΕ ENANTION ΤΟΥΣ. Σκοτώστε τους @@@@.»

Φυλή

Στόχος:

Σελίδα στο Facebook, ροή Twitter

Πεδίο:

«Όλοι οι ξένοι έχουν λιγότερο μυαλό από εμάς. Είναι γεγονός. Να χρησιμοποίησουμε την πνευματική μας υπεροχή και να τους σκοτώσουμε όλους. Ποιος συμφωνεί;»

Χρώμα

Στόχος:

Σελίδα στο Facebook, ροή Twitter, Διαδ/κά παιχνίδια

Πεδίο:

«Οι φορητές παγίδες μας είναι εξαιρετικές, για να εξουδετερώσουν τους ξένους εισβολείς! (Διαφήμιση επιχείρησης)»

Χρώμα

Στόχος:

Ροή Twitter, Σελίδα Facebook, Ιστοσελίδα, Κανάλι στο YouTube

Πεδίο:

Κάρτες Αντίδρασης

Αντίδραση

«Διορθώστε» τη
δήλωση για την
αφίσα

Αντίδραση

Αναδημοσιεύστε
χρησιμοποιώντας
το hashtag
#nohatespeech

Αντίδραση

Καταρρίψτε τον
μύθο,
προβάλλοντας την
ψευδή/μη ακριβή
πληροφορία

Κάρτες Αντίδρασης

Αντίδραση

Προβάλετε ένα συγκροτημένο επιχείρημα κατά αυτής της άποψης

Αντίδραση

Κάντε χρήση χιούμορ/σάτιρας/παρωδίας, για την ανατροπή μιας άποψης

**Πώς μπορώ να
επηρεάσω τους δικούς
μου ανθρώπους;**

Ανακεφαλαίωση

Οι δραστηριότητες της ΚΣΜ βοήθησαν τους μαθητευόμενους να αναγνωρίσουν τα δυνατά τους σημεία και τις αδυναμίες τους, στην προσπάθειά τους να επιφέρουν την αλλαγή. Οι μαθητευόμενοι είχαν την ευκαιρία να εντοπίσουν άτομα από το περιβάλλον τους τα οποία μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή, να λειτουργήσουν δηλαδή ως changemakers, προσδιορίζοντας τα χαρακτηριστικά που διαθέτουν και τους κάνουν αποτελεσματικούς. Στη συνέχεια είχαν το κίνητρο να εφαρμόσουν αυτή τη διαδικασία στον εαυτό τους και να αναζητήσουν τρόπους βελτίωσης.

Στην ενότητα «Ανάλυση των Μέσων», οι μαθητευόμενοι είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν πώς τα μηνύματα διαδίδονται στο διαδίκτυο και υποκινούν έναν «στρατό μίσους», και να σκεφτούν πώς αυτή η κατάσταση μπορεί να ανατραπεί και να κινητοποιηθεί στρατός ακτιβιστών.

Στην ενότητα «Παραγωγή των Μέσων», οι μαθητευόμενοι είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν και να σχεδιάσουν μια εκστρατεία αντι-διήγησης, χρησιμοποιώντας ό,τι έμαθαν από τη δραστηριότητα «στρατός μίσους» στην ενότητα «Ανάλυση των Μέσων».

Στην ενότητα «Αγωγή του πολίτη», οι μαθητευόμενοι μαθαίνουν περισσότερα για τον σχεδιασμό εκστρατειών υψηλού επιπέδου και για το πόσο σημαντικός είναι ο εντοπισμός του ζητήματος, του κοινού και των στόχων, ώστε η εκστρατεία να εστιάσει σε ένα συγκεκριμένο θέμα.

Βοηθητικές ερωτήσεις

Οι παρακάτω ερωτήσεις είναι ενδεικτικές για να ξεκινήσετε και να καθοδηγήσετε τις συζητήσεις γύρω από το κεντρικό θέμα.

- Ποια ζητήματα αντιμετωπίζουν οι διαδικτυακές κοινότητες/ομάδες στις οποίες ανήκετε;
- Πώς γνωρίζετε ότι υπάρχουν αυτά τα ζητήματα (π.χ. τα έχετε δει ή διαπιστώσει οι ίδιοι, έχετε δει άλλα στοιχεία κ.λπ.);
- Εάν παρουσιάζονταν άλλα ζητήματα, πώς θα το μαθαίνατε;
- Γνωρίζετε πώς νιώθουν όλα τα μέλη της κοινότητας για αυτά τα ζητήματα; Πώς;
- Τι θα μπορούσατε να κάνετε για να το μάθετε;
- Πώς καταφέρνετε να αντλήσετε τις πληροφορίες που χρειάζεστε από τους ανθρώπους;

Κύρια Δραστηριότητα

Το πρόγραμμα SELMA δίνει έναν σύντομο ορισμό για τη ρητορική μίσους:

«Διαδικτυακό περιεχόμενο που στοχοποιεί άτομα, λόγω των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, έχοντας την πρόθεση ή καταλήγοντας να υποκινήσει, διαδώσει ή προωθήσει το μίσος ή άλλες μορφές διάκρισης».

Συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή

Αν και η ομάδα σας μπορεί να έχει ιδέες για το ποια ζητήματα πρέπει να αντιμετωπισθούν, είναι καλό να πραγματοποιήσετε μια άσκηση διαλογής, για να κατανοήσετε καλύτερα ποια ζητήματα είναι για τους άλλους.

Ο ρόλος σας είναι να στηρίξετε την ομάδα ούτως ώστε να αναπτύξει τη δική της στρατηγική διαλογής είτε διά ζώσης, εάν είναι τοπικό το ζήτημα, είτε διαδικτυακά. Δεδομένης της διάδοσης της διαδικτυακής ρητορικής μίσους και εστιάζοντας στα εργαλεία του προγράμματος SELMA, είναι προτιμότερη μια διαδικτυακή προσέγγιση. Δεν πρέπει όμως να περιορίσετε την ομάδα σας, εάν αυτό είναι σημαντικό για εκείνους.

Σκοπός της δραστηριότητας διαλογής είναι να αντλήσει πληροφορίες για ζητήματα που επηρεάζουν τις κοινότητες στις οποίες συμμετέχουν οι μαθητευόμενοι.

Εάν η ομάδα σας κατανοεί τη μεθοδολογία διαλογής ή έρευνας, μπορείτε να επιλέξετε να παραλείψετε τη δραστηριότητα. Ωστόσο, η ομάδα μπορεί να θεωρήσει χρήσιμο να ανατρέξει στο φυλλάδιο.

Μοιραστείτε με την ομάδα τις διαφάνειες με τις καλύτερες συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή. Εξηγήστε ότι η διαλογή συνδέεται κυρίως με τη διαλογή πόρτα πόρτα σε περιπτώσεις ψηφοφορίας, αλλά εσείς τη «χακάρετε» και της προσδίδετε την έννοια «μαθαίνουμε περισσότερα από τους δικούς μας ανθρώπους». Εργαστείτε με τις διαφάνειες εξηγώντας κάθε σημείο και διασφαλίζοντας ότι η ομάδα κατανοεί τα κεντρικά σημεία. Θα μπορούσατε, ανάλογα με την ομάδα στην οποία εργάζεστε, να σταματάτε στο τέλος κάθε διαφάνειας και να δίνετε στην ομάδα χρόνο να εργαστεί πάνω σε αυτό το βήμα της διαδικασίας σχεδιασμού.

Στο τέλος της δραστηριότητας οι μαθητευόμενοι θα πρέπει να έχουν δημιουργήσει ή να έχουν αρχίσει να δημιουργούν ένα σχέδιο διαλογής για να ερευνήσουν τα ζητήματα στις διαδικτυακές κοινότητες.

Εξωτερικοί σύνδεσμοι

Διαδικτυακά εργαλεία έρευνας:

- • Quick Survey
- • SurveyMonkey
- • SmartSurvey
- • Google Forms
- • Microsoft Forms
- • Kwik Surveys
- • Lime Survey

Εργασίες

Στόχος της δραστηριότητας είναι οι μαθητευόμενοι να δημιουργήσουν ή να αρχίσουν να δημιουργούν ένα σχέδιο διαλογής, έτσι ώστε να μάθουν από το περιβάλλον τους ποια είναι τα πιο σημαντικά ζητήματα στη (διαδικτυακή) τους ομάδα.

Μπορείτε να ορίσετε μια εργασία προκειμένου οι μαθητευόμενοι να συνεχίσουν να εργάζονται/τελειοποιούν τα σχέδιά τους, με σκοπό αυτά να χρησιμοποιηθούν σε μια ευρύτερη εκστρατεία εναντίον της διαδικτυακής ρητορικής μίσους.

Κριτήρια Αποτελέσματος

- Μελέτη και επιλογή των μεθόδων συλλογής δεδομένων/πληροφοριών για τα διαδικτυακά ζητήματα.
- Σχεδιασμός έρευνας/διαλογής για τη συλλογή σχετικών πληροφοριών.

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Αγωγή του Πολίτη > Συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή

Συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή

Σχεδιάστε τη στρατηγική σας

Συγκεντρώστε άτομα που ξέρετε ότι θα σας βοηθήσουν και αποφασίστε πώς θα μάθετε περισσότερα για τα ζητήματα που ενδιαφέρουν το περιβάλλον σας.

Κάποιοι τρόποι να το κάνετε:

- **Διά ζώσης** - στην καφετέρια, πόρτα-πόρτα (με κάποιον ενήλικα παρόντα), στην είσοδο του σχολείου... βασικά, οπουδήποτε βρίσκονται τα άτομα που θέλετε να ρωτήσετε..
- **Διαδικτυακά** - με παρόμοιο τρόπο. Θέλετε να μάθετε πού θα βρίσκονται τα άτομα που θέλετε να ρωτήσετε, συνεπώς, χρησιμοποιήστε την πλατφόρμα που χρησιμοποιούν: παιχνίδια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εφαρμογές επικοινωνίας.
- **Αφού καταλήξετε στο πού, συνεχίστε με το πώς.** Στις περισσότερες περιπτώσεις, χρειάζεστε απλώς ένα σύντομο ερωτηματολόγιο. Αν θέτετε λίγες ερωτήσεις, μπορείτε να λάβετε τις πληροφορίες που χρειάζεστε γρήγορα και εύκολα.
- **Ξεκινήστε με άτομα που γνωρίζετε ήδη.** Φίλοι, συγγενείς, διαδικτυακές ομάδες στις οποίες ανήκετε, π.χ. κοινότητες διαδικτυακών παιχνιδιών..

Συμβουλές για αποτελεσματικά ερωτηματολόγια

Είτε διαδικτυακά είτε διά ζώσης, όποια προσέγγιση κι αν επιλέξετε, πρέπει να δομήσετε την έρευνά σας, για να λάβετε τις απαντήσεις που χρειάζεστε γρήγορα και χωρίς πολλές ερωτήσεις στο άτομο με το οποίο μιλάτε.

- **Θέστε έναν στόχο** (Ποια ζητήματα απασχολούν τα άτομα στο περιβάλλον μου;) πριν καταγράψετε τις ερωτήσεις. Θα σας βοηθήσει να είστε συγκεντρωμένοι.
- Το ερωτηματολόγιό σας **δεν πρέπει** να διαρκεί **περισσότερο από 5 λεπτά**. Για την ακρίβεια, όσο πιο σύντομο είναι, τόσο καλύτερα.
- Χρησιμοποιήστε μορφές ερωτήσεων που είναι **εύκολο να απαντηθούν** (δείτε το επόμενο κεφάλαιο)
- **Χρησιμοποιήστε λογική σειρά.** Ξεκινήστε με βασικές πληροφορίες, ηλικία/τοποθεσία/διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (εάν χρειάζεστε αυτές τις πληροφορίες) και συνεχίστε με τις ερωτήσεις, διασφαλίζοντας ότι ακολουθούν οι πιο σημαντικές.
- **Κάντε δοκιμές με το ερωτηματολόγιό σας.** Στείλτε το σε φίλους, συγγενείς, γνωστούς και ζητήστε τους να ελέγξουν και να σας πουν εάν χρειάζεται κάποιο βελτίωση.
- **Επιλέξτε πότε θα στείλετε το διαδικτυακό σας ερωτηματολόγιο.** Οι καλύτερες μέρες είναι Δευτέρα/Παρασκευή/Κυριακή.

Εάν μπορείτε, μοιραστείτε τα ευρήματά σας με τους συμμετέχοντες

Μορφές ερωτήσεων

- **Ερωτήσεις ανοικτού τύπου:** Ποιες διαδικτυακές πλατφόρμες χρησιμοποιείτε;
- **Ερωτήσεις κλειστού τύπου:** Έχετε αντιμετωπίσει διαδικτυακή ρητορική μίσους;
- **Ερωτήσεις αξιολόγησης:** Εάν έχετε αντιμετωπίσει διαδικτυακή ρητορική μίσους, πόσο σας επηρέασε; (απαντήστε βαθμολογώντας από το 1 έως το 5, με το 1 να σημαίνει καθόλου και το 5 να σημαίνει πολύ).
- **Αθροιστικές κλίμακες Likert:** υπολογίστε πόσο συμφωνούν/διαφωνούν τα άτομα ή (δεν) τους αρέσει κάτι. Η κλίμακα να περιλαμβάνει πάντα 5,7 ή 9 απαντήσεις, π.χ. διαφωνώ απόλυτα, διαφωνώ, ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, συμφωνώ, συμφωνώ απόλυτα.
- **Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής:** δώστε στον ερωτηθέντα ορισμένες επιλογές. Μία είναι η σωστή, ενώ οι άλλες είναι παρόμοιες με τη σωστή απάντηση.
- **Ερωτήσεις με επιλογή εικόνας:** χρησιμοποιήστε εικόνες αντί για λέξεις για παρουσίαση των επιλογών.
- **Δημογραφικές ερωτήσεις:** μάθετε περισσότερα για τον ερωτηθέντα. Να είστε προσεκτικοί, γιατί κάποιες ερωτήσεις μπορεί να είναι προσωπικές και πρέπει να διατυπωθούν με τον σωστό τρόπο.

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Αγωγή του Πολίτη > Συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή

Συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή

Συντάξτε τις ερωτήσεις και αποφασίστε ποια μέθοδο θα χρησιμοποιήσετε

Πάρτε τον χρόνο σας για να γράψετε και να βελτιώσετε τις ερωτήσεις σας. Ίσως επιθυμείτε τη γνώμη κάποιου φίλου ή ενήλικα, για να τις βελτιώσετε.

Τώρα είναι, επίσης, η στιγμή να σκεφτείτε πώς θα συλλέξετε και θα αναλύσετε τις απαντήσεις.

Διαδικτυακά ερωτηματολόγια, όπως τα SurveyMonkey, Google Forms ή Microsoft Forms είναι βοηθητικές, διότι συλλέγουν απαντήσεις και πραγματοποιούν τη βασική ανάλυση για εσάς. Εάν, όμως, η έρευνά σας πραγματοποιείται διά ζώσης, αυτός δεν είναι ο πιο γρήγορος ή εύκολος τρόπος συλλογής απαντήσεων. Συνήθως, η **έντυπη καταγραφή** είναι πιο χρήσιμη αλλά και πιο δύσκολο να αναλυθεί.

Δεν υπάρχει σωστή απάντηση. Εσείς αποφασίζετε πώς θα πραγματοποιήσετε την έρευνα, ανάλογα με τον χρόνο, τις δυνατότητες και τα μέσα που έχετε στη διάθεσή σας.

Ξεκινήστε!

Αφού βρείτε υποστηρικτές και καταγράψετε/ελέγξετε/τροποποιήσετε —όπου χρειαστεί— το ερωτηματολόγιό σας, μπορείτε να ξεκινήσετε.

Σας προτείνουμε ορισμένες ιδέες για αυτό:

- Εάν δεν έχετε αναλάβει μόνο εσείς την έρευνα, **κοινοποιήστε το σχέδιο σε όλους!**
- **Ορίστε ημερομηνία και ώρα που θα ξεκινήσετε.** Η Δευτέρα, η Παρασκευή και Σάββατο είναι καλές μέρες για διαδικτυακά ερωτηματολόγια.
- **Ξεκινήστε την έρευνά σας.** Είτε πρόκειται για ερωτηματολόγια διά ζώσης είτε για διαδικτυακά, ξεκινήστε και συλλέξτε απαντήσεις.
- **Στείλτε μηνύματα παρακολούθησης προόδου** ή πραγματοποιήστε τηλεφωνικές κλήσεις στους συμμετέχοντες και υπενθυμίστε τους να ολοκληρώσουν το ερωτηματολόγιο

Αναλύστε τα αποτελέσματα

Αφού έχετε καταγράψει και συλλέξει τις απαντήσεις, το τελευταίο βήμα είναι να τις συγκεντρώσετε και να τις ερμηνεύσετε.

- Κάντε μια **γρήγορη ανάγνωση** των απαντήσεων που λάβατε
- **Ψάξτε για επαναλαμβανόμενα μοτίβα.** Ποιες ερωτήσεις έχουν υψηλότερα/χαμηλότερα αποτελέσματα ή περισσότερες/λιγότερες απαντήσεις;
- **Χρησιμοποιήστε γραφικά και διαγράμματα.** Διαγράμματα, σύννεφα λέξεων ή πίνακες μπορούν να σας βοηθήσουν να εντοπίσετε το μοτίβο που αποκαλύπτει η έρευνά σας.

Πώς μπορώ να επηρεάσω το περιβάλλον μου; > Αγωγή του Πολίτη > Συμβουλές για αποτελεσματική διαλογή

Συμβουλές για Αποτελεσματική Διαλογή

1. Σχεδιάστε τη στρατηγική σας.

Συγκεντρώστε άτομα που ξέρετε ότι θα σας βοηθήσουν και αποφασίστε πώς θα μάθετε περισσότερα για τα ζητήματα που ενδιαφέρουν το περιβάλλον σας..

Κάποιοι τρόποι να το κάνετε:

Διά ζώσης

Πώς;

Διαδικτυακές πλατφόρμες
(εφαρμογές/παιχνίδια/
υπηρεσίες)

Ποιος; Ξεκινήστε με όσους ήδη
γνωρίζετε: φίλους, συγγενείς,
συναδέλφους.

2. Συμβουλές για αποτελεσματική έρευνα

Είτε διαδικτυακά είτε διά ζώσης, όποια προσέγγιση κι αν επιλέξετε, πρέπει να δομήσετε την έρευνά σας, ώστε να λάβετε τις απαντήσεις που χρειάζεστε γρήγορα και χωρίς να κάνετε πολλές ερωτήσεις στο άτομο με το οποίο μιλάτε.

Θέστε έναν στόχο

Χρησιμοποιήστε λογική σειρά

**Ερωτηματολόγιο = 5 λεπτά
το πολύ**

**Κάντε δοκιμές με το ερωτηματολόγιο
σας**

Διευκολύνετε τις απαντήσεις!

**Σωστός χρόνος: οι καλύτερες μέρες
είναι Δευτέρα/Παρασκευή/Κυριακή**

Μοιραστείτε τα ευρήματά σας

3. Τύποι ερωτήσεων

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου:
Ποιες διαδικτυακές πλατφόρμες χρησιμοποιείτε;

Ερωτήσεις κλειστού τύπου:
Έχετε αντιμετωπίσει διαδικτυακή ρητορική μίσους;

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Ερωτήσεις με επιλογή εικόνας

Δημογραφικές ερωτήσεις

Ερωτήσεις αξιολόγησης

Αθροιστικές κλίμακες Likert -
υπολογισμός συμπεριφοράς

4. Συντάξτε ερωτήσεις και αποφασίστε ποια μέθοδο θα χρησιμοποιήσετε

Πάρτε τον χρόνο σας για να γράψετε και να βελτιώσετε τις ερωτήσεις σας. Ίσως επιθυμείτε τη γνώμη κάποιου φίλου ή ενήλικα, για να τις βελτιώσετε.

Πώς θα συγκεντρώσετε και θα αναλύσετε τις αντιδράσεις;

Διαδικτυακά ερωτηματολόγια ή

Έντυπα

Και οι δύο περιπτώσεις έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα! Δεν υπάρχει σωστή απάντηση. Εσείς αποφασίζετε πώς θα προχωρήσετε με την έρευνα, ανάλογα με τον χρόνο, τις δυνατότητες και τον εξοπλισμό που διαθέτετε.

5. ΞΕΚΙΝΗΣΤΕ!

Αφού βρείτε υποστηρικτές και καταγράψετε/ελέγξετε/τροποποιήσετε το ερωτηματολόγιό σας, μπορείτε να ξεκινήσετε. Σας προτείνουμε ορισμένες ιδέες για αυτό:

Κοινοποιήστε το σχέδιο!

Ξεκινήστε την έρευνά σας και συλλέξτε απαντήσεις

Ορίστε εναρκτήρια ημερομηνία και ώρα

Στείλτε μηνύματα παρακολούθησης προόδου και υπενθύμισης

6. Αναλύστε τα αποτελέσματα

Αφού έχετε καταγράψει και συλλέξει τις απαντήσεις, το τελευταίο βήμα είναι να τις συγκεντρώσετε και να τις ερμηνεύσετε.

Κάντε γρήγορη ανάγνωση των απαντήσεων

Ψάξτε για επαναλαμβανόμενα μοτίβα

Χρησιμοποιήστε γραφικά και διαγράμματα

Πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΣΙΑΤΡΑ

Περίληψη

Το κείμενο που ακολουθεί περιλαμβάνει σημαντικές οδηγίες για τους επαγγελματίες που θέλουν να ξεκινήσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά ένα πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων σε σχολικό (ή αντίστοιχο) περιβάλλον, καθώς και οδηγίες για τον τρόπο που μπορούν να το εφαρμόσουν συγκεκριμένα στο πλαίσιο του προγράμματος SELMA.

Παρέχει πρακτικές συμβουλές για τις υποδομές που πρέπει να δημιουργηθούν – τις διαδικασίες που πρέπει να σχεδιαστούν, καθώς και για τον ρόλο και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων. Διαθέτει επίσης μια εργαλειοθήκη με τέσσερις προτεινόμενες διαδρομές για όσους επιθυμούν να εμβαθύνουν σε δράσεις καθοδήγησης συνομηλίκων σε καθένα από τα θέματα που περιλαμβάνονται στην εργαλειοθήκη. Τα θέματα αυτά μπορούν να συνδυαστούν με δραστηριότητες και να συνθέσουν μια διαρκή και διαδραστική εκπαιδευτική εμπειρία για τους ίδιους τους καθοδηγητές του SELMA, οι οποίοι μπορούν στη συνέχεια να αναπτύξουν την ίδια εμπειρία για τους νεότερους.

Για να είναι επιτυχημένα τα προγράμματα υποστήριξης συνομηλίκων, πρέπει να δοθεί προσοχή στον τρόπο εφαρμογής τους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις και την πραγματικότητα που βιώνουν οι νέοι και τις ιδιαίτερες συνθήκες που αντιμετωπίζουν. Αν και το παρόν κείμενο έχει σχεδιαστεί για να είναι πιο πρακτικό και εύχρηστο, δεν πρέπει να θεωρηθεί κανονιστικό εγχειρίδιο. Παρομοίως, η εργαλειοθήκη έχει σχεδιαστεί για να λειτουργεί ως εξατομικευμένο εργαλείο το οποίο επιτρέπει στους επαγγελματίες να χαράξουν το δικό τους ταξίδι SELMA μαζί με και για τους νέους. Οι τέσσερις προτεινόμενες διαδρομές έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους επαγγελματίες να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά την εργαλειοθήκη. Ενθαρρύνουμε τους χρήστες να γίνουν δημιουργικοί και να χαράξουν τις δικές τους διαδρομές.

Λέξεις-κλειδιά: υποστήριξη συνομηλίκων, καθοδήγηση συνομηλίκων, συνομήλικος καθοδηγητής, διαδρομές

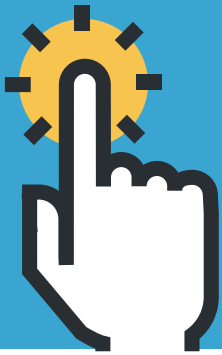
*Επίπεδο δημοσίευσης: Δ-Δημόσιο, Π-Περιορισμένο, Ε-Εμπιστευτικό

1.	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	229
1.1.	Σε ποιον απευθύνεται;	229
1.2.	Γιατί να χρησιμοποιήσετε ένα πρόγραμμα υποστήριξης συνομηλίκων κατά την εφαρμογή του προγράμματος selma;	230
1.3.	Προτάσεις για να προετοιμαστείτε για ένα πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων	231
	1.3.1. Προετοιμασία του εκπαιδευτικού ιδρύματος	231
	1.3.2. Προετοιμασία των νέων	232
	1.3.3. Δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος	232
2.	ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ SELMA	234
2.1.	Διαδρομή 1: Τι είναι η ρητορική μίσους;	234
2.2.	Διαδρομή 2: Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	235
2.3.	Διαδρομή 3: Συνεργασία με διαδικτυακές πλατφόρμες	236
2.4.	Διαδρομή 4: Αλλάζοντας τον κόσμο	237
3.	ΑΛΛΕΣ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΥΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΕΣ	238
3.1.	Εφαρμογή προγράμματος καθοδήγησης συνομηλίκων SELMA	238
	3.1.1. Δομή, ρόλος και αρμοδιότητες	238
	3.1.2. Επισκόπηση της διαδικασίας καθοδήγησης συνομηλίκων SELMA	242
	3.1.3. Βασικές παρατηρήσεις	243
	3.1.4. Επόμενα βήματα	243
3.2.	Επιπλέον συμβουλές και μυστικά	244
	3.2.1. Προσαρμογή της διάταξης της αίθουσας και μορφές δραστηριοτήτων	244
	3.2.2. Συμφωνίες μάθησης	247
	3.2.3. Εμπόδια στην επιτυχία	248
	3.2.4. Προσέλκυση μαθητών για να γίνουν καθοδηγητές συνομηλίκων	248

**Πώς να εφαρμόσετε
ένα πρόγραμμα
SELMA... για συνομή-
λικους καθηγητές**

1. Καθορισμός του πλαισίου

1.1. Σε ποιον απευθύνεται;

Ο οδηγός αυτός απευθύνεται σε ενήλικες που θέλουν να ξεκινήσουν ένα πρόγραμμα υποστήριξης SELMA.

Στόχος του προγράμματος SELMA είναι η προώθηση της αμοιβαίας ευαισθητοποίησης, ανοχής και σεβασμού, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση ενδυνάμωσης, για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους.

Η διαδικτυακή ρητορική μίσους είναι ένα ζήτημα που γιγαντώνεται, με τους νέους –των οποίων οι κοινωνικές συναναστροφές δεν εμπίπτουν πλέον στα παλιότερα διακριτά όρια «εκτός σύνδεσης» και «εντός σύνδεσης»– να εκτίθενται σε αυτό ολοένα και περισσότερο. Μια σημαντική πρόκληση που προκύπτει είναι ο ορισμός του προβλήματος: βασικό σημείο εκκίνησης είναι η διάκριση ανάμεσα στη διαδικτυακή παρενόχληση ή τον εκφοβισμό και στη συμπεριφορά που ανήκει στην κατηγορία της ρητορικής μίσους. Αυτή η διάκριση είναι σημαντικό να γίνει, εφόσον η καθημερινή δράση των νέων, η διαδικτυακή συμπεριφορά τους και η διαδικτυακή διάδρασή τους –καθώς και το έργο τους για την ευαισθητοποίηση γύρω από αυτό το ζήτημα– μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αλλαγή του αφηγήματος για τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

Το πρόγραμμα SELMA στοχεύει στην ενδυνάμωση των νέων, έτσι ώστε να δημιουργήσουν μια θετική διαδικτυακή συμπεριφορά μέσω της Κοινωνικής και Συναισθηματικής Μάθησης (ΚΣΜ). Βασικό στοιχείο του προγράμματος είναι η εκπαίδευση και η παροχή μέσων στους νέους και τους υπεύθυνους ενήλικες, προκειμένου αυτοί να εφαρμόσουν στη συνέχεια ένα πρόγραμμα υποστήριξης συνομηλίκων. Σκοπός είναι να εξοπλιστούν οι νέοι έτσι ώστε να μπορέσουν να βοηθήσουν άλλους, μελετώντας τη διαδικτυακή ρητορική μίσους σε ασφαλές και ανοικτό περιβάλλον, εστιάζοντας στις πιθανές συνέπειες και αναπτύσσοντας μηχανισμούς αντιμετώπισης και ευαισθητοποίησης της ευρύτερης κοινότητας.

Ο οδηγός αυτός καθορίζει τον τρόπο χρήσης των πόρων και των εργαλείων κατά την εφαρμογή του προγράμματος από συνομηλίκους στο εκπαιδευτικό ίδρυμά σας και, μέσω της εργαλειοθήκης, παρέχει παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών και διαδρομών SELMA, ούτως ώστε η εφαρμογή αυτή να είναι αποτελεσματική.

1.2. Γιατί να χρησιμοποιήσετε ένα πρόγραμμα υποστήριξης συνομηλίκων κατά την εφαρμογή του προγράμματος SELMA;

Οι πρωτοβουλίες καθοδήγησης συνομηλίκων παροτρύνουν τους νέους να στηρίξουν τους συνομηλίκους τους και να σημειώσουν θετική διαφορά σε ένα ζήτημα στο σχολείο τους, στην κοινότητά τους ή διαδικτυακά.

Είναι διαπιστωμένο ότι τα προγράμματα καθοδήγησης συνομηλίκων έχουν πολλά πλεονεκτήματα τόσο για το σχολείο όσο και για τους νέους που αναλαμβάνουν τον ρόλο του υποστηρικτή:

- Οι μαθητές που έχουν υποστηρικτές αποκτούν σημαντικές δεξιότητες, όπως αυξημένη αυτοπεποίθηση, αίσθηση του καθήκοντος, ενεργητική ακρόαση, ενσυναίσθηση και επικοινωνιακές ικανότητες.¹
- Οι συνομηλίκτοι υποστηρικτές έχουν συνήθως περισσότερα κοινά με τους μαθητές που χρειάζονται βοήθεια απ' ό,τι οι ενήλικες.² Για παράδειγμα, οι μαθητές που έχουν υποστεί εκφοβισμό συχνά θεωρούν ότι τους βοηθά να μιλούν σε κάποιον συνομηλίκό τους.³
- Οι μαθητές είναι πιο πιθανό να ακούσουν έναν συνομηλίκό τους παρά έναν ενήλικα.⁴ Τα προγράμματα υποστήριξης συνομηλίκων επομένως μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά επιφέροντας θετικές αλλαγές.⁵

Τα προγράμματα υποστήριξης συνομηλίκων μπορεί να έχουν διάφορες μορφές. Στο πλαίσιο του προγράμματος SELMA, η προτεινόμενη προσέγγιση είναι αυτή της καθοδήγησης συνομηλίκων.

Οι πρωτοβουλίες υποστήριξης από συνομηλίκους μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε ζητήματα που σχετίζονται με το διαδίκτυο. Αξιοποιώντας τη γνώση των μαθητών για ζητήματα διαδικτύου που αντιμετωπίζουν οι νέοι, οι συνομηλίκτοι καθοδηγητές μπορούν να δημιουργήσουν πρότυπα θετικής διαδικτυακής συμπεριφοράς, να εξοπλίσουν τους συνομηλίκους με γνώσεις για τις τάσεις και τα ζητήματα που σχετίζονται με το διαδίκτυο και να ευαισθητοποιήσουν σχετικά με τους μηχανισμούς αντιμετώπισης.

Ο ρόλος του συνομηλίκου καθοδηγητή περιλαμβάνει τις ακόλουθες ευθύνες:

- Δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να έχουν κάποιον στην ηλικία τους, στον οποίο θα μπορούν να μιλήσουν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο διαδίκτυο.

1. Cowie, H., Naylor, P., Talamelli, L., Chauhan, P., & Smith, P.K. (2002). Knowledge, use of and attitudes towards peer support. *Journal of Adolescence*, 25, 453-467.

2. Topping, K. (1996). Reaching where adults cannot: peer education and peer counselling. *Educational Psychology in Practice*, 11 (4), 23-29.

3. Cowie, H., Naylor, P., Talamelli, L., Chauhan, P., & Smith, P.K. (2002). Knowledge, use of and attitudes towards peer support. *Journal of Adolescence*, 25, 453-467.

4. Salmivalli, C. (1999). Participant role approach to school bullying: implications for interventions. *Journal of Adolescence*, 22, 453-459. Salmivalli, C. (2001). Peer-led intervention campaign against school bullying: who considered it useful, who benefited? *Educational Research*, 43 (3), 263-278.

5. Cowie, H., & Wallace, P. (2000). *Peer Support in Action*. London: Sage.

- Κατανοεί τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι συνομήλικοι και τα οποία σχετίζονται με τον κόσμο του διαδικτύου.
- Εργάζεται μαζί με και υποστηρίζει μαθητές που έχουν αντιμετωπίσει ζητήματα όπως η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.
- Βοηθά στην αξιολόγηση των πολιτικών του σχολείου και των διαδικασιών που αφορούν την ασφάλεια στο διαδίκτυο.
- Αναλαμβάνει δραστηριότητες και εκστρατείες επιμόρφωσης των μαθητών, του προσωπικού και των γονέων/κηδεμόνων για ζητήματα ασφάλειας στο διαδίκτυο και προωθεί τη θετική διαδικτυακή συμπεριφορά και στάση.
- Επιμορφώνει τους μαθητές και τους γονείς/κηδεμόνες για τις ενέργειες στις οποίες μπορούν να προβούν αν οι ίδιοι ή το παιδί τους αντιμετωπίζουν κάποιο ζήτημα που σχετίζεται με το διαδίκτυο.
- Δημιουργεί σχολικό πολιτισμό με ιδιαίτερη έμφαση στην ασφάλεια στο διαδίκτυο και τις δεξιότητες.

1.3. Προτάσεις για να προετοιμαστείτε για ένα πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων

Αν και οι νέοι είναι οι καλύτεροι φορείς για την προώθηση αλλαγών στα σχολεία και τις κοινότητες, ένα πετυχημένο και βιώσιμο πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων χρειάζεται ένα αφοσιωμένο μέλος του προσωπικού το οποίο είναι διατεθειμένο να επενδύσει χρόνο και προσπάθεια για την εφαρμογή του. Ακολουθήστε τα παρακάτω βήματα που θα σας βοηθήσουν να προετοιμάσετε το εκπαιδευτικό ίδρυμα, τους νέους και το περιβάλλον για την εισαγωγή του προγράμματος καθοδήγησης συνομηλίκων SELMA.

1.3.1. Προετοιμασία του εκπαιδευτικού ιδρύματος

- Εντοπισμός του μέλους του προσωπικού ή του υπαλλήλου που θα ηγηθεί του προγράμματος SELMA στο σχολείο σας.
- Διασφάλιση υποστήριξης από τους ανωτέρους με την παρουσίαση του προγράμματος και του τρόπου με τον οποίο οι νέοι μπορούν να κάνουν τη διαφορά στο σχολείο σας.
- Εντοπισμός των συνομηλίκων καθοδηγητών – και διασφάλιση ότι η ομάδα θα είναι όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτική των μαθητών του σχολείου. Διαφορετικό φάσμα νέων από διαφορετικές ηλικιακές ομάδες βοηθά ώστε οι μαθητές του σχολείου να τους θεωρήσουν προσιτούς και προσβάσιμους.
- Εύρεση του κατάλληλου χώρου στον οποίο η ομάδα συνομηλίκων καθοδηγητών θα μπορεί να πραγματοποιεί συναντήσεις σε τακτική βάση. Η συχνότητα των συναντήσεων έγκειται στη δική σας διακριτική ευχέρεια προτείνεται ωστόσο μία συνάντηση κάθε εβδομάδα, ειδικά στην αρχική φάση, ώστε να διατηρηθεί η δυναμική της ομάδας.

- Τα προγράμματα υποστήριξης συνομηλίκων δεν μπορούν να είναι αποτελεσματικά όταν λειτουργούν μεμονωμένα. Σκεφτείτε πώς μπορείτε να εφαρμόσετε μια προσέγγιση ως σύνολο, κατά την οποία ολόκληρη η σχολική κοινότητα θα γνωρίζει το πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων και θα εμπλέκεται στην εφαρμογή του μέσω της συμμετοχής της είτε σε διδακτικές δράσεις, είτε σε ενημερωτικές συνεδριάσεις και συνελεύσεις, είτε σε ευρύτερες εκστρατείες του σχολείου.
- Αξιολόγηση των προτεινόμενων διαδρομών μέσω των διδακτικών ενοτήτων του SELMA, που καταγράφονται παρακάτω. Επιλέξτε το εύρος των διδακτικών ενοτήτων που θα εφαρμόσετε με τους καθοδηγητές συνομηλίκων. Οι δραστηριότητες με τη μορφή «συνομήλικος με συνομήλικο» είναι σχεδιασμένες για να διεκπεραιώνονται από νέους. Αφιερώστε λίγο χρόνο για να τις αξιολογήσετε με την ομάδα και να αποφασίσετε πώς θα εφαρμοστούν.

1.3.2. Προετοιμασία των νέων

- Ενθαρρύνετε και στηρίξτε τους συνομήλικους καθοδηγητές να εφαρμόσουν δράσεις εντός των διδακτικών ενοτήτων και να εκπονήσουν ένα σχέδιο για όλη τη σχολική χρονιά. Κάθε διδακτική ενότητα περιλαμβάνει δύο προτεινόμενες δραστηριότητες, παρέχοντας στους συνομήλικους καθοδηγητές την ευελιξία να επιλέξουν τη δραστηριότητα που πιστεύουν ότι είναι η πιο κατάλληλη σε κάθε περίπτωση.
- Στην αρχή του προγράμματος, καταλήξτε από κοινού με την ομάδα σε μια συμφωνία που θέτει βασικούς κανόνες για τον τρόπο με τον οποίο θα συνεργαστείτε κατά τη διάρκεια του έτους. Μπορείτε να συμπεριλάβετε προτάσεις όπως ανοικτότητα και ειλικρίνεια, αμοιβαίος σεβασμός, ομαδική εργασία κ.ά. Για περαιτέρω προτάσεις ανατρέξτε στην ενότητα «Περισσότερες Πληροφορίες».
- Μόλις το πρόγραμμα τεθεί σε εφαρμογή, τα επικεφαλής μέλη ίσως θελήσουν να αναθέσουν αρμοδιότητες στο πλαίσιο της ομάδας, ούτως ώστε να καταστήσουν το πρόγραμμα βιώσιμο μακροπρόθεσμα.
- Στο τέλος της ακαδημαϊκής χρονιάς, ζητήστε από την ομάδα να εκπαιδεύσει νέα ομάδα συνομηλίκων καθοδηγητών, προκειμένου να διασφαλίσετε τη βιωσιμότητα του προγράμματος.

1.3.3. Δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος

Προσαρμόστε τη διάταξη της σχολικής αίθουσας: σκεφτείτε πώς θα δημιουργήσετε έναν ευέλικτο χώρο στον οποίο θα μπορούν να πραγματοποιηθούν οι δραστηριότητες του SELMA. Ένα διαφορετικό περιβάλλον από την τυπική διάταξη μιας αίθουσας διδασκαλίας μπορεί να συμβάλει στη μετάδοση γνώσεων γύρω από ευαίσθητα ζητήματα. Για περαιτέρω προτάσεις ανατρέξτε στην ενότητα «Περισσότερες Πληροφορίες».

Φροντίστε να ακουστεί η φωνή των νέων: είναι πολύ σημαντικό, όταν εφαρμόζετε ένα πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων, να συμπεριλάβετε τους νέους στην ανάπτυξη ενός

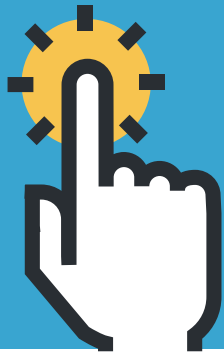

σχεδίου εκπαίδευσης συνομήλικων καθοδηγητών. Μιλήστε με τους μαθητές για τις εμπειρίες τους και τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τη διαδικτυακή ρητορική μίσους, προκειμένου να μπορέσετε να επιλέξετε την πιο αποτελεσματική διαδρομή για το δικό σας περιβάλλον μέσα από τις διδακτικές ενότητες του SELMA. Διασφαλίστε ότι θα υπάρχει συνεχής αξιολόγηση της εκπαίδευσης ή των δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να εντοπίσετε τρόπους βελτίωσης.

Αντιμετωπίστε τις αποκαλύψεις: σε κάθε μάθημα το οποίο έχει κοινωνική και συναισθηματική πλευρά, ιδίως όταν πρόκειται για το ευαίσθητο ζήτημα της ρητορικής μίσους, οι νέοι αναμένεται να είναι ανοικτοί και ειλικρινείς στις συζητήσεις. Ενδέχεται να ανακύψουν πληροφορίες που ίσως σας δημιουργήσουν ανησυχίες για την ασφάλεια ή την ευζωία κάποιου παιδιού. Σε αυτές τις περιπτώσεις είναι σημαντικό να ακολουθήσετε το πρωτόκολλο ασφαλείας του σχολείου και να παρέμβετε με τρόπο που θα προστατεύει το παιδί.

Για περισσότερες συμβουλές σχετικά με τον τρόπο που μπορείτε να προετοιμάσετε το σχολείο και τους νέους για την εφαρμογή προγράμματος SELMA, ανατρέξτε στην ενότητα «Περισσότερες Πληροφορίες».

2. Ξεκινώντας το ταξίδι SELMA...

Σε αυτό το κεφάλαιο προτείνουμε τέσσερις πιθανές διαδρομές τις οποίες μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κατά την εφαρμογή ενός προγράμματος SELMA στο πλαίσιο του προγράμματος καθοδήγησης συνομήλικων. Να θυμάστε ότι αυτές δεν είναι σε καμία περίπτωση περιοριστικές. Το SELMA έχει σχεδιαστεί ως ανοικτό και ευέλικτο πλαίσιο που μπορεί να προσαρμόζεται στις ανάγκες, στο επίπεδο και στα ενδιαφέροντα της/των ομάδας/ων με την/τις οποία/ες εργάζεστε. Το ταξίδι SELMA, όπως αυτό διαρθρώνεται παρακάτω, είναι απλώς επεξηγηματικό και προτείνει έναν τρόπο να «εκμεταλλευτείτε» την εργαλειοθήκη, αν δεν είστε σίγουροι από πού να ξεκινήσετε. Σας προτρέπει να μελετήσετε την εργαλειοθήκη και να τη χρησιμοποιήσετε δημιουργικά!

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλλάζοντας τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)		1							2	
Ανάλυση των Μέσων								1		
Παραγωγή των Μέσων										
Αγωγή του Πολίτη					2					
Καθοδήγηση Συνομηλίκων		2			1			2	1	

2.1. Διαδρομή 1: Τι είναι η ρητορική μίσους;

Αφού βεβαιωθείτε ότι οι νέοι έχουν κατανοήσει σαφώς πώς ορίζεται η ρητορική μίσους, ξεκινήστε με την εισαγωγική δραστηριότητα από το «Θέμα 1» στο πλαίσιο της ενότητας «Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση». Χρησιμοποιήστε το ερωτηματολόγιο και το ψυχομε-

τρικό εργαλείο RULER, για να ενθαρρύνετε τους μαθητές να σκεφτούν τι συναισθήματα μπορεί να βιώσει κανείς, καθώς και τη σχετική ένταση των ευχάριστων και των δυσάρεστων συναισθημάτων. Αυτή η δραστηριότητα είναι πιθανό να παρουσιάζει στους μαθητευόμενους καινούριες έννοιες. Δώστε τους την ευκαιρία να κατανοήσουν απόλυτα τους καινούριους αυτούς όρους και ξεκινήστε μια συζήτηση στην οποία οι νέοι μπορούν να ταυτίσουν τους όρους με τις δικές τους εμπειρίες. Μετά από αυτή την εισαγωγή, μπορείτε να ξεκινήσετε τη βασική δραστηριότητα («Αντιστοίχιση συναισθημάτων με τη ρητορική μίσους») η οποία έχει σχεδιαστεί με τρόπο ώστε να στηρίξει τους μαθητευόμενους να εξερευνήσουν τις συναισθηματικές επιπτώσεις που μπορεί να δημιουργούν οι όροι αυτοί. Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα ως εφαλτήριο για να διερευνήσετε τους λόγους για τους οποίους οι νέοι περίμεναν ότι ορισμένες εκφράσεις θα μπορούσαν να προκαλέσουν πιο ισχυρές συναισθηματικές αντιδράσεις συγκριτικά με άλλες, και συνδυάστε τους με το ζήτημα της ρητορικής μίσους (για παράδειγμα, στοχοποίηση προστατευόμενου χαρακτηριστικού).

Όταν ολοκληρώσετε τις δραστηριότητες στο πλαίσιο της «Κοινωνικής και Συναισθηματικής Μάθησης», περάστε στην ενότητα «Καθοδήγηση Συνομηλίκων» και ξεκινήστε τη δεύτερη δραστηριότητα «ΚΣΜ: Γκρεμίζοντας τείχη». Πρόκειται για μια δραστηριότητα βάσει της οποίας οι καθοδηγητές συνομηλίκων βρίσκουν έναν κοινόχρηστο τοίχο (ή παρεμφερές) στο σχολείο τους, χρησιμοποιούν το ψυχομετρικό εργαλείο RULER και καλούν τους συνομηλίκους τους να καταγράψουν συναισθήματα. Η δραστηριότητα είναι ένας τρόπος για να εμπλακούν οι καθοδηγητές συνομηλίκων και να μοιραστούν όσα έμαθαν στο πλαίσιο της ενότητας «Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση». Μοιράζοντας «κάρτες στοχασμού», μπορούν να ενθαρρύνουν τους συνομηλίκους τους να αφομοιώσουν τη νέα ορολογία των συναισθημάτων που έμαθαν και να την ταυτίσουν με τις δικές τους εμπειρίες. Τέλος, μπορείτε να ενθαρρύνετε τους συνομηλίκους καθοδηγητές να εφαρμόσουν την πρώτη δράση «Καθοδήγηση Συνομηλίκων», διανέμοντας στην ηλικιακή τους ομάδα την έρευνα «Χακάροντας τη ρητορική μίσους», συλλέγοντας απαντήσεις και καταχωρώντας τα δεδομένα στον πίνακα. Η δραστηριότητα αυτή σχεδιάστηκε έτσι ώστε να είναι εύχρηστη, μπορείτε όμως να υποστηρίξετε τους καθοδηγητές συνομηλίκων να οργανώσουν τη διανομή και τη συλλογή καθώς και την ανάλυση των αποτελεσμάτων. Φροντίστε, τέλος, παροτρύνετε τους καθοδηγητές να σκεφτούν τρόπους αξιοποίησης των ευρημάτων και ενημέρωσης για το έργο τους.

2.2. Διαδρομή 2: Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;

Αφού βεβαιωθείτε ότι οι νέοι έχουν κατανοήσει σαφώς πώς ορίζεται η ρητορική μίσους, ξεκινήστε με τις δραστηριότητες από το «Θέμα 4», στο πλαίσιο της ενότητας «Καθοδήγηση Συνομηλίκων». Εάν έχετε χρόνο, προτείνουμε να ξεκινήσετε με την πρώτη δραστηριότητα, η οποία έχει σχεδιαστεί για να δώσει κίνητρο στους νέους να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιδράσουν στη ρητορική μίσους σε κοινωνικό επίπεδο. Το δίλημμα της πλατφόρμας προτρέπει τους νέους να προβληματιστούν πάνω σε αυτό που περιγράφεται ως «ελευθερία του λόγου vs ελευθερία διάδοσης», και στρέφει άμεσα την

προσοχή τους στις ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις της ρητορικής μίσους. Στη συνέχεια εφαρμόστε τη δεύτερη δραστηριότητα, η οποία προτρέπει τους νέους να σκεφτούν διαφορετικούς τρόπους αντίδρασης όταν γίνονται μάρτυρες ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Οι νέοι, αναλογιζόμενοι το εύρος των επιλογών που διαθέτουν, χτίζουν την αίσθηση της μεσολάβησης, ενώ ταυτόχρονα επαγρυπνούν ως προς τους κινδύνους της άμεσης επαφής με περιεχόμενο που προωθεί το μίσος, και καλούνται να σκεφτούν ακόμα περισσότερους τρόπους να αντιδράσουν με ασφάλεια.

Όταν ολοκληρώσετε τις δραστηριότητες στην ενότητα «Καθοδήγηση Συνομηλικών», περάστε στην ενότητα «Αγωγή του Πολίτη». Ξεκινήστε με τις «Ερωτήσεις» για να ενθαρρύνετε τον διάλογο, προτού περάσετε στην κύρια δραστηριότητα. Η κύρια δραστηριότητα βασίζεται σε όσα μάθατε στη δραστηριότητα «Καθοδήγηση Συνομηλικών». Οι νέοι καλούνται να δημιουργήσουν memes και στη συνέχεια να σκεφτούν πώς μπορούν να αντιμετωπίσουν το μίσος, επιστρατεύοντας το χιούμορ.

2.3. Διαδρομή 3: Συνεργασία με διαδικτυακές πλατφόρμες

Αφού βεβαιωθείτε ότι οι νέοι έχουν κατανοήσει σαφώς πώς ορίζεται η ρητορική μίσους, προχωρήστε στη δραστηριότητα από την ενότητα «Ανάλυση των Μέσων». Χρησιμοποιήστε τις «Ερωτήσεις» για να ξεκινήσετε διάλογο και εξηγήστε ότι θα εφαρμόσετε μια δραστηριότητα βάσει της οποίας οι νέοι πρέπει να σκεφτούν ποιο είναι το καταλληλότερο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για την εκστρατεία ενάντια στη ρητορική μίσους. Οι μαθητευόμενοι θα αντιστοιχίσουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με συναφή μηνύματα και στη συνέχεια θα συζητήσουν τους λόγους για τους οποίους έκαναν αυτές τις επιλογές. Παρότι πρωταρχικός στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να παρακινήσει τους νέους να σκεφτούν πώς θα προσελκύσουν το κοινό μέσω της διαδικτυακής τους εκστρατείας, τους δίνει επίσης την ευκαιρία να αναλογιστούν πώς διαμορφώνεται το επικοινωνιακό μας ύφος ανάλογα με το μέσο κοινωνικής δικτύωσης που επιλέγουμε (αποτελεί καλή σύνδεση για την επόμενη δραστηριότητα).

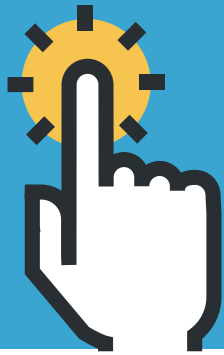
Όταν ολοκληρώσετε τις δραστηριότητες στην ενότητα «Ανάλυση των Μέσων», περάστε στην ενότητα «Καθοδήγηση Συνομηλικών». Εφαρμόστε την πρώτη δραστηριότητα («Δημιουργία ασφαλούς χώρου στο διαδίκτυο»). Αυτή η δραστηριότητα παροτρύνει τους νέους να σκεφτούν τι εννοούμε όταν χαρακτηρίζουμε έναν διαδικτυακό χώρο ως «ασφαλή» ή «μη ασφαλή». Τους ενθαρρύνει επίσης να μελετήσουν ενδελεχώς τις επιπτώσεις των αποφάσεων γύρω από ζητήματα όπως η ανωνυμία των χρηστών και άλλες μορφές ελέγχου περιεχομένου, ώστε να κατανοήσουν πώς τα άτομα βιώνουν το περιβάλλον των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

2.4. Διαδρομή 4: Αλλάζοντας τον κόσμο

Αφού βεβαιωθείτε ότι οι νέοι έχουν κατανοήσει σαφώς πώς ορίζεται η ρητορική μίσους, συνεχίστε με τη δραστηριότητα από την ενότητα «Καθοδήγηση Συνομηλικών» («Ψαλίδι ή κόλλα;») στο πλαίσιο του «Θέματος 8». Αυτή η δραστηριότητα έχει σχεδιαστεί για να προτρέψει τους νέους να σκεφτούν τη δύναμη των λέξεων και τη δυνατότητά τους να ενώσουν ή να απομακρύνουν τους ανθρώπους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι λέξεις προσλαμβάνουν διαφορετικό νόημα και έχουν διαφορετικές επιπτώσεις ανάλογα με το συγκεκριμένο. Αξιοποιήστε αυτή τη δραστηριότητα ως ευκαιρία για να προτρέψετε τους καθοδηγητές να σκεφθούν ποια είναι η σημασία του συγκεκριμένου και της πρόθεσης, αλλά κυρίως της ενσυναίσθησης και της ενσυναισθητικής κατανόησης στις γλωσσικές μας επιλογές – οι λέξεις «ψαλίδια» μπορεί να έχουν επιβλαβείς επιπτώσεις, ανεξάρτητα από τις προθέσεις του ομιλητή. Όταν ολοκληρώσετε αυτή τη δραστηριότητα, περάστε στη δεύτερη δραστηριότητα («Μόνο μια λέξη;»). Αυτή έχει στόχο να ισχυροποιήσει τα μηνύματα που μάθατε στην πρώτη δραστηριότητα: η δύναμη των λέξεων κυρίως στο περιβάλλον των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπου το κοινό είναι ευρύ και υπάρχει σημαντικό περιθώριο ερμηνείας.

Όταν ολοκληρώσετε τις δραστηριότητες στην ενότητα «Καθοδήγηση Συνομηλικών», περάστε στην ενότητα «Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση» («Διάλογος με Σεβασμό»). Αυτή η δραστηριότητα προχωρά ένα βήμα πιο πέρα από τη δραστηριότητα «Καθοδήγηση Συνομηλικών», ενθαρρύνοντας τον προβληματισμό και παρέχοντας πρακτικές συμβουλές προκειμένου να διασφαλιστεί η επικοινωνία με σεβασμό ανάμεσα στους συνομηλικούς.

3. Άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τη συνεργασία με συνομήλικους καθοδηγητές

Στην τελευταία ενότητα παρέχονται περισσότερες πληροφορίες για τις στρατηγικές που θέλετε να ακολουθήσετε κατά την εκπόνηση και εφαρμογή ενός προγράμματος καθοδήγησης συνομηλικών SELMA.

Κατά πρώτον, παρέχουμε λεπτομερείς οδηγίες για τον τρόπο προετοιμασίας και υποστήριξης μιας ομάδας νέων («Καθοδηγητές SELMA»), προκειμένου αυτοί να μεταδώσουν τις διδακτικές ενότητες SELMA σε άλλους νέους («Καθοδηγούμενοι SELMA») εντός του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος. Να θυμάστε ότι το πρόγραμμα SELMA απευθύνεται σε νέους ηλικίας 11 έως 16 ετών. Οι Καθοδηγητές SELMA πρέπει πάντα να είναι μεγαλύτεροι από τους Καθοδηγούμενους SELMA.

Στη συνέχεια αναλύουμε πώς μπορεί να προσαρμοστεί η διάταξη της αίθουσας και η μορφή των δραστηριοτήτων, ποια είναι η χρησιμότητα της συμφωνίας μάθησης, σε ποιες ενέργειες μπορεί να χρειαστεί να προβούμε για να ξεπεράσουμε ό,τι μπαίνει εμπόδιο στην επιτυχία, και πώς προσελκύουμε μαθητές ώστε να γίνουν συνομήλικοι καθοδηγητές.

3.1. Εφαρμογή προγράμματος καθοδήγησης συνομηλικών SELMA

3.1.1. Δομή, ρόλος και αρμοδιότητες

α. Δομή και ρόλος

Το πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλικών SELMA βασίζεται σε τρεις βασικούς και έναν προαιρετικό ρόλο:

- Καθοδηγητές SELMA
- Καθοδηγούμενοι SELMA
- *Εξωτερικός Εκπαιδευτής (Προαιρετικό)* – Οι συνεργάτες του SELMA θα αναλάβουν τη δωρεάν εκπαίδευση και τις δραστηριότητες για την περίοδο Μάρτιος-Σεπτέμβριος 2019. Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με τον τοπικό συνεργάτη SELMA.
- Επαγγελματίας Επικεφαλής

Όνομασία	Ποιος είναι	Ρόλος
Καθοδηγητές SELMA	Νέοι που εκπαιδεύονται για να αναλάβουν την εκπαίδευση νεότερων συμμαθητών τους.	Εργάζονται σε μικρές ομάδες με την υποστήριξη του Επαγγελματία Επικεφαλής, για να εκπαιδεύσουν τους Καθοδηγούμενους SELMA.
Καθοδηγούμενοι SELMA	Νέοι που εκπαιδεύονται από τους Καθοδηγητές SELMA.	Συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αναλαμβάνουν οι Καθοδηγητές SELMA (ο αριθμός των Καθοδηγούμενων εξαρτάται από τη δραστηριότητα, όπως ορίζεται στην Εργαλειοθήκη).
Εξωτερικός Εκπαιδευτής	Αναλαμβάνει να εκπαιδεύσει τους Καθοδηγητές SELMA (εξωτερικός συνεργάτης του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος).	Εκπαιδεύει τους Καθοδηγητές SELMA.
Επαγγελματίας Επικεφαλής	Αναλαμβάνει να εκπαιδεύσει τους Καθοδηγητές SELMA (μέλος του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος) – σε αντίθεση με τον ρόλο του Εξωτερικού Εκπαιδευτή.	Εκπαιδεύει τους Καθοδηγητές SELMA.
	Στηρίζει τους Καθοδηγητές SELMA, παρακολουθώντας την πρόοδο που σημειώνουν όταν αναλαμβάνουν οι ίδιοι τον ρόλο του εκπαιδευτή των νεότερων συμμαθητών τους (μέλος του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος)	Παρέχει στους Καθοδηγητές SELMA συνεχή υποστήριξη, όσο προετοιμάζονται να οργανώσουν οι ίδιοι τις συνεδρίες.

Σημείωση:

- Ο ρόλος του Εξωτερικού Εκπαιδευτή έχει σημειωθεί με γκρι χρώμα επειδή είναι προαιρετικός – οι Καθοδηγητές SELMA μπορούν να εκπαιδευθούν και από τον Επαγγελματία Επικεφαλής.
- Εφόσον η εκπαίδευση των Καθοδηγητών SELMA πραγματοποιείται από Εξωτερικό Εκπαιδευτή, είναι σημαντικό να είναι παρών και ο Επαγγελματίας Επικεφαλής, για να μπορέσει να παρακολουθεί την πρόοδο στη συνέχεια.

β. Επεξήγηση των ρόλων

Επαγγελματίας Επικεφαλής

Ο ρόλος σας ως Επαγγελματία Επικεφαλής είναι ο εξής:

- Εξοικείωση με το πρόγραμμα SELMA, τη συνολική δομή της εργαλειοθήκης και το φάσμα των διδακτικών ενοτήτων που έχετε στη διάθεσή σας.
- Δημιουργία μια ομάδας Καθοδηγητών SELMA που θα προέρχονται από το ίδρυμά σας.
- Οργάνωση εξωτερικής εκπαίδευσης SELMA για τους Καθοδηγητές SELMA ή προετοιμασία και οργάνωση της εκπαίδευσης, ώστε να την πραγματοποιήσετε εσείς οι ίδιοι.
- Προγραμματισμός συνεδριών παρακολούθησης προόδου με τους Καθοδηγητές SELMA, ώστε να στηρίξετε την προετοιμασία τους για την παράδοση των εκπαιδευτικών συνεδριών SELMA για τους Καθοδηγούμενους SELMA. Γι' αυτό τον σκοπό θα εργαστούν σε μικρές ομάδες. Ιδανικά, θα παραδώσουν την ίδια διδακτική ενότητα για την οποία έχουν εκπαιδευτεί οι ίδιοι. Εάν όμως επιθυμούν να μελετήσουν μια άλλη διδακτική ενότητα, θα είναι σημαντικό να βρείτε επιπλέον χρόνο κατά τη διάρκεια των συνεδριών παρακολούθησης προόδου, ώστε να τους εκπαιδεύσετε στη νέα διδακτική ενότητα. Οι Καθοδηγητές SELMA θα πρέπει να έχουν αποκτήσει πρακτική εμπειρία στις δραστηριότητες ως συμμετέχοντες σε αυτές, προτού μάθουν πώς να παραδίδουν τη διδακτική ενότητα.
- Οργάνωση των χρόνων με τέτοιο τρόπο ώστε οι Καθοδηγητές SELMA να μπορούν να παρευρεθούν σε συνεδρίες με συνολικής διάρκειας 30 λεπτών, χρησιμοποιώντας τα καταλληλότερα για το ίδρυμά σας μέσα.
- Διασφάλιση της δικής σας παρουσίας ή άλλου υπεύθυνου ενήλικα κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης που παραδίδεται από τους Καθοδηγητές SELMA. Βεβαιωθείτε ότι ο Καθοδηγούμενος SELMA γνωρίζει ότι εσείς ή ο υπεύθυνος ενήλικας είστε διαθέσιμοι να παρέχετε τη στήριξη που μπορεί να χρειαστεί.

Καθοδηγητής SELMA

Αφού ολοκληρωθεί η εκπαίδευση, οι Καθοδηγητές SELMA θα αναλάβουν την εκπαίδευση των νεότερων σε μικρές ομάδες και με τη στήριξη του Επαγγελματία Επικεφαλής.

Για να είναι αποτελεσματικοί κατά την εκπαίδευση, οι Καθοδηγητές SELMA πρέπει να αναπτύξουν τρεις βασικές δεξιότητες:

- **Τεχνικές υποβοήθησης.** Οι Καθοδηγητές SELMA μπορεί να θεωρούν ότι, εφόσον οι ίδιοι πραγματοποιούν την εκπαίδευση, πρέπει να είναι και αυτοί που θα έχουν τον λόγο. Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζουν πως κάτι τέτοιο δεν ισχύει! Για την ακρίβεια, για να είναι πραγματικά πετυχημένη η συνεδρία, θα πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι συμμετέχοντες. Για να υπάρξει αυτή η δυναμική, οι Καθοδηγητές SELMA πρέπει να παροτρύνονται να θέτουν ερωτήσεις και να προωθούν τον διάλογο μεταξύ των συμμετεχόντων. Για παράδειγμα, είναι σημαντικό να σταματούν όταν κάποιος μιλά, και να θέτουν το ερώτημα «Είναι ενδιαφέρον, γιατί αισθάνεσαι έτσι;» αντί να περνούν απευθείας

στο επόμενο βήμα. Οι περισσότερες διδακτικές ενότητες περιλαμβάνουν ερωτήματα καθοδήγησης που μπορεί να είναι βοηθητικά.

- **Αυτοπεποίθηση.** Οι Καθοδηγητές SELMA δεν θα έχουν το ίδιο επίπεδο αυτοπεποίθησης, αλλά αυτό δεν αποτελεί πρόβλημα. Το σημαντικό είναι να τους ενθαρρύνετε να δουν το εγχείρημα ως μια διδακτική διαδικασία κατά την οποία μπορούν να ωριμάσουν, να αναπτυχθούν και να γίνονται συνεχώς καλύτεροι. Δεν χρειάζεται να είναι «τέλειοι». Είναι σημαντικό επίσης να παροτρύνετε τους νέους να αναλογιστούν τις δυνάμεις τους. Θα ήταν κάποιος Καθοδηγητής SELMA διατεθειμένος να περιφέρεται και να υποστηρίζει τους συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας; Θα ήταν κάποιος άλλος διατεθειμένος να αναλάβει την προετοιμασία του χώρου και του υλικού; Είναι ευκαιρία για ομαδική εργασία.
- **Δημόσια ομιλία.** Ορισμένοι Καθοδηγητές SELMA μπορεί να τρομάζουν με την προοπτική να μιλήσουν ενώπιον κοινού. Εφόσον εργάζονται σε μικρές ομάδες, κάποιος από αυτούς μπορεί αρχικά να αναλάβει πιο υποστηρικτικό ρόλο. Να τους ενθαρρύνετε όμως να πιέζουν τον εαυτό τους. Υπενθυμίστε τους ότι η ρητορική δεξιότητα αναπτύσσεται διαχρονικά και μέσω πρακτικής εξάσκησης. Δεν είναι μια δεξιότητα που τα άτομα έχουν ή δεν έχουν από τη φύση τους.

3.1.2. Επισκόπηση της διαδικασίας καθοδήγησης συνομηλίκων SELMA

Η διαδικασία καθοδήγησης συνομηλίκων SELMA συνοψίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Ο Επαγγελματίας Επικεφαλής εξοικειώνεται με το SELMA	Ο Επαγγελματίας Επικεφαλής συστήνει ομάδα Καθοδηγητών SELMA	Ο Επαγγελματίας Επικεφαλής οργανώνει την εκπαίδευση των Καθοδηγητών SELMA	Οι Καθοδηγητές SELMA εκπαιδεύονται	Ο Επαγγελματίας Επικεφαλής πραγματοποιεί συνεδρίες και παρακολουθεί την πρόοδο των Καθοδηγητών SELMA και τους εκπαιδεύει για να αναλάβουν τις συνεδρίες	Οι Καθοδηγητές SELMA (σε μικρές ομάδες) εκπαιδεύουν τους Καθοδηγούμενους SELMA σε ειδικές συνεδρίες
Εξοικειωθείτε με το πρόγραμμα SELMA	Βρείτε έναν ευχάριστο τρόπο να προωθήσετε το SELMA και ζητήστε από τους νέους να πάρουν πρωτοβουλία εάν επιθυμούν να αναπτύξουν εκπαιδευτικές δεξιότητες, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην αντιμετώπιση του σημαντικού ζητήματος.	Η εκπαίδευση πραγματοποιείται από τους Επαγγελματίες Επικεφαλής ή από εξωτερικούς εκπαιδευτές (συνεργάτες του SELMA πραγματοποιούν τις εκπαιδεύσεις από το 2019)	Είναι σημαντικό οι Καθοδηγητές SELMA να εκπαιδευτούν συμμετέχοντας στη δραστηριότητα, χωρίς να ανησυχούν για το πώς οι ίδιοι θα εκπαιδευθούν. Εξηγήστε τους ότι θα τους στηρίξετε με συνεδρίες παρακολούθησης προόδου.	Προτείνουμε συνεδρίες διάρκειας τουλάχιστον δύο ωρών με τους Καθοδηγητές SELMA, ώστε να εκπαιδευτούν και να προετοιμαστούν για να παραδώσουν μια δραστηριότητα 30 λεπτών. Θα ήταν πολύ χρήσιμο εάν μπορούσατε να πραγματοποιήσετε συνεδρίες παρακολούθησης προόδου.	Στις συνεδρίες πρέπει να είναι πάντα παρών ένας υπεύθυνος ενήλικας. Ίσως θέλετε να είστε κι εσείς παρόντες, εάν πιστεύετε ότι οι Καθοδηγητές SELMA χρειάζονται τη στήριξή σας.
Διαβάστε τον οδηγό εφαρμογής	Ίσως επιθυμείτε να προσεγγίσετε μεμονωμένους νέους που θεωρείτε ότι θα επωφεληθούν από τη συμμετοχή τους, ακόμα κι αν δεν έχουν υποβάλει αίτηση συμμετοχής.	Ανάλογο με τον διαθέσιμο χρόνο σας, η εκπαίδευση μπορεί να διαρκέσει από 30 λεπτά (εάν πραγματοποιήσετε μόνο μία συνεδρία) έως μία ολόκληρη μέρα (άλλωστε έχετε ολόκληρη την εργαλειοθήκη).	Εάν την εκπαίδευση αναλάβει εξωτερικός συνεργάτης, είναι σημαντικό να είστε κι εσείς παρόντες.	Όταν οι Καθοδηγητές SELMA είναι έτοιμοι, καθορίστε τους χρόνους στους οποίους θα εκπαιδευθούν τους συμμαθητές τους.	Οι Καθοδηγητές SELMA πρέπει να παραδίδουν τις συνεδρίες σε ζεύγη. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν ότι είτε ο υπεύθυνος ενήλικας είτε εσείς θα είστε διαθέσιμοι να τους στηρίξετε.
Πειραματιστείτε με την Εργαλειοθήκη, τη δομή και το περιεχόμενό της. Τι θεωρείτε κατάλληλο για την ομάδα σας;					

3.1.3. Βασικές παρατηρήσεις

α. Εκπαίδευση Καθοδηγητών SELMA

Λόγω της ευαίσθητης φύσης του ζητήματος που επιδιώκει να αντιμετωπίσει το πρόγραμμα SELMA, είναι σημαντικό να προσέξετε τα εξής:

- Οι Καθοδηγητές SELMA πρέπει πρώτα να λάβουν μέρος σε μια εκπαιδευτική συνεδρία ως συμμετέχοντες, προτού αρχίσουν να εκπαιδεύουν τους νέους συνομηλίκους τους.
- Ο Επαγγελματίας Επικεφαλής, που είναι μέλος του ιδρύματος, αναλαμβάνει να φέρει εις πέρας τις εκπαιδεύσεις των Καθοδηγητών SELMA ή να είναι παρών στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι Καθοδηγητές SELMA εφόσον την εκπαίδευση έχει αναλάβει εξωτερικός συνεργάτης.

β. Πρωτόκολλο Ασφαλείας

- Είναι σημαντικό οι Καθοδηγητές SELMA να γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν σε περίπτωση που ανακύψει κάποιο ζήτημα που γεννά ανησυχία, κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης ή μετά από αυτήν – για παράδειγμα, σε περίπτωση που ένας συνομήλικος πλησιάσει τους Καθοδηγητές και τους πει κάτι που τους προκαλεί ανησυχία για την ασφάλεια ή την ευζωία του ίδιου ή κάποιου άλλου.
- Είναι σημαντικό οι Καθοδηγητές SELMA να γνωρίζουν ότι έχουν την κατάλληλη στήριξη και ότι δεν πρέπει να αναλάβουν να λύσουν τα ζητήματα μόνοι τους. Αντιθέτως, εφόσον εσείς ή άλλος ενήλικας είστε παρόντες στις εκπαιδευτικές συνεδρίες, οι Καθοδηγητές SELMA πρέπει να γνωρίζουν τη διαδικασία για να ζητήσουν τη στήριξη του ενήλικα.
- Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι Καθοδηγητές SELMA να ακολουθούν το Πρωτόκολλο Ασφαλείας του σχολείου σε περίπτωση που γίνουν ορισμένες αποκαλύψεις. Μπορεί να είναι καλή ιδέα να καταλήξουν σε μια συμφωνία ασφαλείας ως ομάδα, την οποία θα υπογράψουν και θα αναθεωρούν ανά τακτικά χρονικά διαστήματα.

3.1.4. Επόμενα βήματα

Αφού διαβάσατε το υλικό και κατανοήσατε τι είναι το πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων, ήρθε η ώρα να εξοικειωθείτε με το υλικό του προγράμματος SELMA.

Προχωρήστε και μελετήστε την εργαλειοθήκη SELMA. Είναι η ευκαιρία σας να ασχοληθείτε και να εξοικειωθείτε με το υλικό, ώστε στη συνέχεια να νιώσετε άνετα για να υποστηρίξετε τους Καθοδηγητές SELMA.

Καλή τύχη και αναμένουμε τα σχόλιά σας!

3.2. Επιπλέον συμβουλές και μυστικά

3.2.1. Προσαρμογή της διάταξης της αίθουσας και μορφές δραστηριοτήτων

Ίσως θέλετε να προσαρμόσετε τη διάταξη της αίθουσας έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στην αντίστοιχη δραστηριότητα SELMA. Το διαφορετικό περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στη διεύρυνση των προσεγγίσεων διδασκαλίας και εκμάθησης. Η παρακάτω λίστα συνοψίζει ορισμένες από αυτές τις προσεγγίσεις που είναι κατάλληλες ειδικά για το πρόγραμμα SELMA.⁶

❖ «Συμβουλάτορες»

Μικρές ομάδες τριών ή τεσσάρων ατόμων. Κάθε ομάδα έχει τον ρόλο «συμβουλάτορα». Η ομάδα πρέπει να απαντήσει σε ένα φανταστικό συναισθηματικό πρόβλημα ή σενάριο. Οι ομάδες μπορεί να θέλουν να μοιραστούν τις λύσεις τους.

❖ Ομάδα διαβούλευσης

Μικρές ομάδες τριών ή τεσσάρων ατόμων. Οι ομάδες πρέπει να συζητήσουν ένα πρόβλημα ή μια κατάσταση για περιορισμένο και συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια να επιστρέψουν στην αρχική ομάδα για να συζητήσουν τις προτάσεις.

❖ Καρουζέλ

Η μισή ομάδα σχηματίζει έναν κύκλο κοιτώντας προς τα έξω. Η άλλη μισή σχηματίζει έναν άλλο κύκλο γύρω τους κοιτώντας προς τα μέσα. Κάθε άτομο στον εσωτερικό κύκλο πρέπει να είναι στραμμένο προς κάποιον από τον εξωτερικό κύκλο. Κάθε ζευγάρι μπορεί να συζητήσει για ένα ζήτημα ή ένα πρόβλημα. Υπάρχει η δυνατότητα, είτε στον έναν είτε στον άλλο κύκλο, τα άτομα να αλλάξουν «ταίρι» μετακινούμενα κυκλικά κατά μία θέση.

❖ Κυκλικός χρόνος/Κυκλική συζήτηση

Δομημένη συζήτηση με τους συμμετέχοντες να είναι καθισμένοι σε κύκλο. Θεωρείται ότι είναι ένας χώρος ανοιχτός σε όλους, καθώς και ένα ασφαλές περιβάλλον εντός του οποίου τα άτομα μπορούν να συζητήσουν ένα ζήτημα ή μια πρόταση. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν στρατηγικές όπως οι σιωπηρές δηλώσεις (αλλαγή θέσης εάν θεωρείτε ότι...), ολοκληρωμένες προτάσεις (ανυπομονώ να μεγαλώσω γιατί...), επιλεκτικοί γύροι (σηκώστε το χέρι, εάν θέλετε να πείτε κάτι για...) και ανοιχτό φόρουμ διαλόγου.

6. Ο κατάλογος έχει διαμορφωθεί από το Εθνικό Συνέδριο Εκμάθησης του προγράμματος PSHE CPD, Μεγάλη Βρετανία, 2010. Έχει συμπεριληφθεί στην έκθεση Making ENABLE Work, που δημοσιεύθηκε στο πλαίσιο του Δικτύου ENABLE (Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Σχολικού Εκφοβισμού), ένα πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που μάχεται κατά του εκφοβισμού και συμβάλλει στην ευζωία των νέων ηλικίας 11-14 ετών μέσω της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης και της εκπαίδευσης συνομηλίκων. Δείτε http://enable.eun.org/implementing_enable.

❖ Συνέπειες

Κάθε ομάδα αναλογίζεται τις πιθανές επιλογές και συνέπειες μιας κατάστασης. Είναι σημαντικό να σκεφτείτε ρεαλιστικές συνέπειες, είτε θετικές είτε αρνητικές.

❖ Συνεχές

Σχεδιάζετε μια ευθεία στην αίθουσα. Ενημερώνετε τους μαθητές ότι το ένα άκρο της ευθείας αντιστοιχεί σε μια ακραία άποψη και το άλλο στην ακριβώς αντίθετη. Διαβάζετε δυνατά δηλώσεις σχετικά με ένα συγκεκριμένο ζήτημα και οι μαθητές, ανάλογα με το τι πιστεύουν, στέκονται κατά μήκος αυτής της ευθείας. Οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν τις απόψεις τους με τον διπλανό τους και/ή με κάποιον που έχει διαφορετική άποψη.

❖ Διάδρομος συνείδησης

Οι μαθητές στοιχίζονται σε δύο ευθείες, σχηματίζοντας έναν «διάδρομο» στον οποίο κάθε φορά περπατά ένα άτομο. Κάθε παιδί/νέος στον διάδρομο εκφράζει προτάσεις, συμβουλές ή συναισθήματα στο άτομο που περπατά. Ο Διάδρομος συνείδησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μελέτη ενός ηθικού ζητήματος.

❖ Αναζήτηση δεδομένων

Τα παιδιά και οι νέοι αναζητούν πληροφορίες και απαντήσεις σε ερωτήματα μέσα από επιλεγμένους πόρους. Μπορούν να θέσουν δικά τους ερωτήματα ή ερωτήματα στα οποία πρέπει να απαντήσει μια άλλη ομάδα.

❖ Διάλογος – ενεργός

Τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να αποφασίσουν αν συμφωνούν ή διαφωνούν με μια δήλωση και να περάσουν στην αντίστοιχη πλευρά της αίθουσας. Στη συνέχεια συζητούν την άποψή τους με άλλους από την ομάδα τους, αποφασίζουν με βάση τα τρία κύρια επιχειρήματα που έχει εκφράσει η πλευρά που επέλεξαν, και μοιράζονται την απόφασή τους με τους υπόλοιπους στην αίθουσα. Καθένας έχει την ευκαιρία να αλλάξει πλευρά εάν πειστεί από τα επιχειρήματα μια άλλης ομάδας. Το φάσμα των απόψεων μπορεί να διαμορφώνεται ως εξής: «συμφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ», «διαφωνώ», «διαφωνώ απόλυτα».

❖ Διάλογος – επίσημος

Αποφασίζεται μια πρόταση προς συζήτηση και παρουσιάζονται στα παιδιά και στους νέους δύο αντικρουόμενες απόψεις με αντίστοιχες πληροφορίες ή στοιχεία. Κατόπιν μιας συνεδρίας ερωτοαπαντήσεων και διαλόγου, η ομάδα ψηφίζει υπέρ ή κατά της πρότασης.

❖ Δράμα/Εναλλαγή ρόλων/Προσομοίωση

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί το θέατρο σε εκπαιδευτικές ομάδες.

❖ Σχέδιο και γραφή

Τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να σχεδιάσουν και/ή να γράψουν την απάντησή τους για ένα συγκεκριμένο ερώτημα (π.χ. «Ζωγράφισε στο κουτί τον εαυτό σου για να δείξεις τι αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς έναν καβγά. Γράψε για αυτές τις αλλαγές»). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση πριν από την εργασία και/ή για την αξιολόγηση μετά την ολοκλήρωσή της.

❖ Απεσταλμένοι

Σχηματίζονται ομάδες παιδιών/νέων και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συζητήσει ή να μελετήσει ένα διαφορετικό έργο ή ζήτημα. Μετά από συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα πηγαίνει σε άλλη ομάδα, για να συγκρίνουν τα βασικά σημεία ή συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν.

❖ Στο μικροσκόπιο

Μια ομάδα πραγματοποιεί μια δραστηριότητα και οι άλλοι βρίσκονται γύρω της και παρατηρούν. Μπορεί να έχει ζητηθεί από το κοινό να παρατηρεί γενικά ή να παρατηρεί κάτι συγκεκριμένο. Θα μπορούσε να υπάρχει και ένας κατάλογος που θα περιλαμβάνει όλα αυτά τα οποία πρέπει να παρατηρήσουν.

Γκράφιτι

Τα παιδιά και οι νέοι καλούνται να καταγράψουν σχόλια, γνώμες ή γεγονότα σε ένα μεγάλο χαρτί, το οποίο στη συνέχεια θα αναρτήσουν. Εναλλακτικά, κάθε άτομο μπορεί να πάρει μια κάρτα, η οποία στη συνέχεια θα αναρτηθεί στον «τοίχο» που θα κατασκευάσουν όλοι από κοινού. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί διαδραστικό εκπαιδευτικό λογισμικό (Interactive ICTs). Μπορείτε επίσης να δώσετε στα παιδιά και τους νέους συσκευές εγγραφής/ψηφιακές κάμερες/υπολογιστές, για να προετοιμάσουν παρουσιάσεις σε συγκεκριμένα θέματα.

❖ Λογοτεχνία

Η παιδική λογοτεχνία μπορεί να συνδυαστεί με τεχνικές όπως η αποδόμηση χαρακτήρων ή οι επιστολές σε συμβουλάτορες.

❖ Διακλάδωση προτάσεων «Mind maps»

Στο κέντρο μιας σελίδας σημειώστε ένα ζήτημα ή ένα πρόβλημα. Ξεκινώντας από εκεί, αρχίστε να καταγράφετε τα κυριότερα θέματα με τη μορφή διακλάδωσης. Συνεχίστε την καταγραφή προτάσεων με όσο το δυνατόν περισσότερες διακλαδώσεις.

❖ Μαριονέτες

Αποστασιοποιημένη τεχνική που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ευαίσθητα ζητήματα ή για ζητήματα που προκαλούν αμηχανία.

❖ Κουτιά ερωτήσεων

Τα παιδιά και οι νέοι καταγράφουν ερωτήσεις, ανώνυμα αν προτιμούν, και τις τοποθετούν στο κουτί ερωτήσεων. Τα μέλη του προσωπικού ή άλλοι μαθητές μπορούν να απαντήσουν.

Αν και ο παραπάνω κατάλογος είναι ενδεικτικός, μπορεί να οδηγήσει στην εφαρμογή επιπλέον εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και στην αλλαγή της διάταξης της αίθουσας, δίνοντας μεγαλύτερο κίνητρο στους μαθητές να συμμετάσχουν.

3.2.2. Συμφωνίες μάθησης

Όταν συζητάτε ευαίσθητα ζητήματα, είναι σημαντικό να βεβαιωθείτε ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι κατανοούν τις προοπτικές και τους ελέγχους που αφορούν κάθε συνεδρία ώστε να αισθάνονται όλοι ασφαλείς και προστατευμένοι.

Για να βεβαιωθείτε ότι αυτές οι προοπτικές είναι απολύτως σαφείς, είναι σημαντικό να τις κοινοποιείτε με τη μορφή μιας «Συμφωνίας Μάθησης» στα κατάλληλα σημεία του προγράμματος και κυρίως σε εκείνες τις δραστηριότητες που αφορούν την έκφραση αισθημάτων, συναισθημάτων και απόψεων. Σε αυτήν μπορεί να περιλαμβάνονται οι ακόλουθες συμβουλές:

- Να προσέχετε τον εαυτό σας και τους άλλους στην αίθουσα!
- Να συμπεριφέρεστε με σεβασμό ο ένας στον άλλον!
- Εχεμύθεια – να σκέφτεστε προτού πείτε κάτι. Βεβαιωθείτε ότι αυτό που λέτε δεν φέρνει κάποιον σε δύσκολη θέση ή ότι δεν πρόκειται για εμπιστευτική πληροφορία!
- Ενεργή συμμετοχή – να είστε προετοιμασμένοι να εργαστείτε σε ζεύγη/ομάδες. Έχετε το δικαίωμα να μην απαντήσετε σε κάποια ερώτηση εάν αισθάνεστε άβολα, αλλά πρέπει να συμμετέχετε στις συζητήσεις!
- Εάν σας αναστατώσει κάτι που ειπωθεί στην αίθουσα, βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε τι πρέπει να κάνετε και σε ποιον πρέπει να απευθυνθείτε!
- Να θυμάστε ότι προσπαθούμε να προτρέψουμε τους πάντες στο σχολείο να συμβάλουν θετικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος, και θέλουμε όλοι να εργαστούν για την επίτευξη αυτού του σκοπού!

Αξίζει να ανατρέχετε σε αυτά τα σημεία καθ' όλη τη διάρκεια του μαθήματος, ώστε να εδραιώσετε αυτές τις προσδοκίες ως αξίες που διέπουν τη σχολική τάξη. Ως μέρος του ευρύτερου σχολικού πολιτισμού, αυτές οι αξίες είναι πολύτιμες για την προώθηση μιας «κουλτούρας» αποδοχής σε όλα τα ζητήματα.

3.2.3. Εμπόδια στην επιτυχία

Όπως είναι αναμενόμενο, κάθε νέο πρόγραμμα ή νέα πρωτοβουλία αντιμετωπίζει προκλήσεις. Κατά την εφαρμογή ενός προγράμματος SELMA να λάβετε υπόψη σας κάποιες από τις παρακάτω προτεινόμενες δράσεις.

Συμμετοχή του προσωπικού του σχολείου και των μαθητών

Ξεκινήστε με μια μικρή ομάδα που θα απαρτίζεται από άτομα που δείχνουν αφοσίωση. Όταν σε αρχικό στάδιο εργάζεστε με μικρότερη ομάδα, είναι πιο εύκολο να θέσετε επιτεύξιμους στόχους και να βασιστείτε στην επιτυχία αυτή για να συνεχίσετε.

Συμφωνία των επικεφαλής

Κλειδί για την επιτυχία είναι οι επικεφαλής να δώσουν τον τόνο στο πρόγραμμα. Γι' αυτό παρουσιάστε τα πλεονεκτήματα του προγράμματος και καθορίστε τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να σας στηρίξουν κατά την εφαρμογή του.

Συμμετοχή των γονέων

Σκεφτείτε με ποιους τρόπους μπορείτε να ευαισθητοποιήσετε τους γονείς για το πρόγραμμα καθοδήγησης συνομηλίκων – για παράδειγμα, μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή την ιστοσελίδα του σχολείου σας, οργανώνοντας συναντήσεις ενημέρωσης των γονέων ή μέσω του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων. Μια μικρή ομάδα γονέων μπορεί να είναι το κλειδί για την επιτυχία του προγράμματος καθοδήγησης συνομηλίκων.

Χρόνος και πόροι

Είναι πολύ σημαντικό να έχετε την υποστήριξη των επικεφαλής του σχολείου ώστε να εξασφαλίσετε τα απαραίτητα μέσα. Λάβετε υπόψη τη βιωσιμότητα του προγράμματος μακροπρόθεσμα: αν και στην αρχική φάση χρειάζεστε αρκετό χρόνο, πόρους και ενέργεια, οι Καθοδηγητές Συνομηλίκων μπορούν να αρχίσουν να σας απαλλάσσουν από ευθύνες, αναλαμβάνοντας την επίβλεψη των συνεδριών για τις οποίες θα σας ενημερώνουν.

3.2.4. Προσέλκυση μαθητών για να γίνουν καθοδηγητές συνομηλίκων

- Ενημερώστε το σχολείο σχετικά με τον συγκεκριμένο ρόλο. Οι πίνακες ανακοινώσεων, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η ενημέρωση γονέων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι μερικοί καλοί τρόποι για να πλησιάσετε τους ενδιαφερόμενους μαθητές.
- Σχεδιάστε μια απλή αίτηση συμμετοχής για τους μαθητές που επιθυμούν να τη συμπληρώσουν. Βεβαιωθείτε ότι η επιτροπή που θα ελέγξει τις αιτήσεις θα απαρτίζεται από μέλη του προσωπικού του σχολείου και από νέους.
- Σκεφτείτε τρόπους για να διασφαλίσετε ότι θα υπάρχει σωστή αναλογία μαθητών και το κατάλληλο φάσμα δεξιοτήτων στην ομάδα σας. Όλοι οι Καθοδηγητές Συνομηλίκων πρέπει να έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Να επιδεικνύουν πάθος για την αντιμετώπιση της διαδικτυακής ρητορικής μίσους.
  - Να έχουν την ικανότητα ομαδικής εργασίας.
  - Να κατανοούν πόσο σημαντική είναι η δημιουργία προτύπων θετικής διαδικτυακής συμπεριφοράς.
  - Να είναι προσιτοί και φιλικοί.
  - Να ανήκουν σε ευρύ ηλικιακό φάσμα και διαφορετικές φιλικές παρέες.
  - Να έχουν ηγετικές δεξιότητες και ικανότητα για ομαδική εργασία.
  - Να παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων όπως η ενσυναίσθηση.
  - Να δείχνουν υπευθυνότητα, αφοσίωση και ικανότητα να παίρνουν πρωτοβουλίες.
- Ίσως σκεφτείτε να δημιουργήσετε μια ομάδα περίπου 15-20 μαθητών, αν και αυτό εξαρτάται από το μέγεθος του σχολείου σας. Καλύτερα να ξεκινήσετε από μικρές ομάδες και να προσελκύσετε περισσότερους μαθητές όταν εδραιώσετε το πρόγραμμα.

Συμβουλευτικό πρόγραμμα για ευάλωτους νέους

NIELS-CHRISTIAN BILENBERG, JONAS RAVN

Περίληψη

Στο παρόν κείμενο μελετάμε πώς η Εργαλειοθήκη SELMA μπορεί να προσαρμοστεί από επαγγελματίες που εργάζονται με ευάλωτους νέους.

Στο πλαίσιο του προγράμματος SELMA ορίζουμε τον όρο «ευάλωτος» κάνοντας σαφές ότι υιοθετούμε συνειδητά έναν ευρύ ορισμό ο οποίος αντιστοιχεί σε νέους με διαφορετικές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή συνθήκες, καθώς και σε νέους που είναι κοινωνικά περιθωριοποιημένοι για πολλούς λόγους. Υιοθετήσαμε τον ευρύ αυτόν ορισμό για να μπορέσουμε να προσεγγίσουμε την Εργαλειοθήκη χωρίς να αποκλείσουμε κανέναν.

Με δεδομένη την ευρεία έννοια του όρου «ευάλωτος», το παρόν κείμενο δεν είναι (και δεν θα μπορούσε να είναι) ένας αποκλειστικός οδηγός για τον τρόπο με τον οποίο μπορείτε να «προσαρμόσετε το SELMA ενώ εργάζεστε με ευάλωτους νέους». Αντιθέτως, καλέσαμε επαγγελματίες, οι οποίοι εργάζονται με νέους που θεωρούνται ευάλωτοι για πολλούς λόγους, να μελετήσουν διεξοδικά και να βρουν κατάλληλες για τους μαθητές τους διαδρομές ώστε να δοκιμάσουν την Εργαλειοθήκη SELMA. Επιθυμούσαμε να κατανοήσουμε ποιες δραστηριότητες επέλεξαν και γιατί, πώς προσαρμόσαν τις δραστηριότητες SELMA για τις ομάδες τους και τι πέτυχαν.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι διαδρομές SELMA που επέλεξαν οι επαγγελματίες καθώς και τα σχόλια προόδου με τη μορφή μελέτης περίπτωσης. Οι μελέτες περίπτωσης έχουν σχεδιαστεί για να εμπνεύσουν τους επαγγελματίες που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν την εργαλειοθήκη SELMA κατά την εργασία τους με ευάλωτες ομάδες.

Λέξεις-κλειδιά: Ευάλωτες ομάδες, μαθησιακές δυσκολίες, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, περιθωριοποίηση

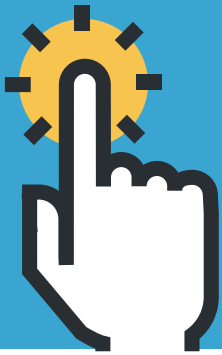
*Επίπεδο δημοσίευσης: Δ-Δημόσιο, Π-Περιορισμένο, Ε-Εμπιστευτικό

1.	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	253
1.1.	Σε ποιον απευθύνεται;	253
1.2.	Ποιος είναι ο ορισμός των ευάλωτων νέων;.....	253
1.3.	Είστε έτοιμοι να χακάρετε την Εργαλειοθήκη SELMA;	254
2.	ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ SELMA	256
2.1.	Διαδρομή 1: Ειδική αγωγή στην τάξη για μαθητές με νοητική υστέρηση	256
2.2.	Διαδρομή 2: Οικοτροφείο προσανατολισμένο στην παραγωγή.....	258
2.3.	Διαδρομή 3: Τάξη "Nest"	260
2.4.	Διαδρομή 4: Ηλεκτρονικά Αθλήματα (E-Sports)	262
3.	ΜΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ	264

**Πώς να εφαρμόσετε
ένα πρόγραμμα
SELMA...
για ευάλωτους νέους**

1. Καθορισμός του πλαισίου

1.1. Σε ποιον απευθύνεται;

Αυτός ο οδηγός απευθύνεται σε επαγγελματίες που θέλουν να χρησιμοποιήσουν την Εργαλειοθήκη SELMA όταν εργάζονται με ευάλωτες ομάδες ή παρέχουν συμβουλές σε αυτές.

Κύριος σκοπός του προγράμματος SELMA είναι να ευαισθητοποιήσει και να ενημερώσει τους νέους για τη διαδικτυακή ρητορική μίσους. Η Εργαλειοθήκη SELMA είναι ένα από τα βασικά εργαλεία του προγράμματος και αντιμετωπίζει το ζήτημα της ρητορικής μίσους μέσα από τρεις προσεγγίσεις: Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ), Ανάλυση Μέσων και Πολιτική Αγωγή. Ο μηχανισμός της Εργαλειοθήκης επιτρέπει στους χρήστες να εξατομικεύσουν το ταξίδι SELMA προσαρμόζοντας και επιλέγοντας τα μέσα που ανταποκρίνονται καλύτερα στο περιβάλλον, στις ανάγκες και στον ρόλο τους. Μπορείτε να βρείτε την εργαλειοθήκη στον σύνδεσμο www.hackinghate.eu.

Στο παρόν κείμενο δεν θα βρείτε ακριβείς οδηγίες αναφορικά με τον τρόπο εφαρμογής της Εργαλειοθήκης SELMA για ευάλωτα παιδιά και νέους. Γνωρίζετε καλύτερα τα παιδιά και τους εφήβους με τους οποίους δουλεύετε. *Έχετε τη γνώση, την εικόνα και την αντίληψη της κατάστασής τους, των προκλήσεων και της ανάγκης για στήριξη που έχουν.* Εδώ θα βρείτε περιπτώσεις και πρακτικά παραδείγματα για τον τρόπο με τον οποίο οι δάσκαλοι, τα παιδιά και οι νέοι, οι εκπαιδευτές και άλλοι επαγγελματίες έχουν διαμορφώσει την Εργαλειοθήκη SELMA έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους.

Ελπίζουμε ότι τα παραδείγματα θα σας εμπνεύσουν να μελετήσετε την Εργαλειοθήκη και να την εφαρμόσετε!

1.2. Ποιος είναι ο ορισμός των ευάλωτων νέων;

Για την εκπλήρωση του σκοπού του οδηγού, ως ευάλωτοι νέοι ορίζονται οι:

- **Νέοι με προσωρινά προβλήματα:** Νέοι που αντιμετωπίζουν αιφνίδια, σχετικώς προσωρινά, προσωπικά προβλήματα ή προβλήματα στις σχέσεις τους, καθώς και προκλήσεις όπως ο εκφοβισμός, οι σχέσεις, η εφηβεία κ.λπ.

- **Περιθωριοποιημένοι νέοι:** Νέοι των οποίων η καθημερινότητα χαρακτηρίζεται ή μπορεί να χαρακτηριστεί από βία, σεξουαλική κακοποίηση, παραμέληση, κατάχρηση ουσιών, έγκλημα, ψυχιατρικές ή νοητικές διαταραχές, έλλειψη προσοχής στο σχολείο και απουσία ενήλικων σχέσεων.

Ο ορισμός αυτός αφορά παιδιά και νέους που είτε δεν έχουν την ικανότητα να πετύχουν «φυσιολογικό» επίπεδο λειτουργίας σε έναν ή περισσότερους τομείς της ζωής τους ή, έως ένα σημείο, έχουν ειδικές ανάγκες και χρειάζονται υποστήριξη ή βοήθεια για να φτάσουν σε «φυσιολογικό» επίπεδο λειτουργίας και να αναπτυχθούν.

Ο κόσμος του διαδικτύου μπορεί να είναι βοηθητικό εργαλείο, κοινωνικό «καταφύγιο» και ασφαλής χώρος για ευάλωτα παιδιά και νέους. Η συνετή και κατάλληλη χρήση της ψηφιακής αρένας ωστόσο απαιτεί πληροφόρηση, γεγονός που μπορεί να αποτελέσει πρόκληση κυρίως για τα ευάλωτα παιδιά και τους νέους.

Έχει παρατηρηθεί μια υπερεκπροσώπηση των ευάλωτων παιδιών και νέων που επανειλημμένως καταλήγουν να βιώνουν δυσάρεστες καταστάσεις στο διαδίκτυο, είτε ως θύματα είτε ως παραβάτες.

Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι τα ευάλωτα παιδιά και νέοι αγωνίζονται:

- Να κατανοήσουν τις κοινωνικές επαφές και τους άγραφους διαδικτυακούς κανόνες.
- Να μελετήσουν και να αποκωδικοποιήσουν τους κοινωνικούς κανόνες και να εντοπίσουν τα δικά τους όρια και τα προσωπικά όρια των άλλων.
- Να κατανοήσουν τις συνέπειες των πράξεων των άλλων και την άποψή τους.
- Να διαμορφώσουν και να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους από το ένα περιβάλλον στο άλλο.

Γι' αυτό τα ευάλωτα παιδιά και οι νέοι χρειάζονται εργαλεία που μπορούν να τους βοηθήσουν να επικοινωνήσουν διαδικτυακά με συνετό και κατάλληλο τρόπο, για να είναι ασφαλείς στις ψηφιακές κοινότητες στις οποίες συμμετέχουν. Θεωρούμε ότι το πρόγραμμα SELMA παρέχει αυτό το εργαλείο.

1.3. Είστε έτοιμοι να χακάρετε την εργαλειοθήκη SELMA;

Ο τίτλος του προγράμματος SELMA είναι «Χακάροντας το Μίσος».

Αν και η λέξη *χακάρισμα* έχει κυρίως αρνητική σημασία που έχει συνδεθεί με τη διαδικτυακή δραστηριότητα (παραβίαση της ασφάλειας για την πρόσβαση σε πληροφορίες ή την απόκτηση πλεονεκτήματος), στην περίπτωση του προγράμματος SELMA η έννοια βασίζεται στη θεμελιώδη έννοια του «χάκινγκ» όπως το περιέγραψε η Catherine Bracey:

«Το χάκινγκ περιλαμβάνει κάθε ερασιτεχνική καινοτομία σε ήδη υπάρχον σύστημα και αποτελεί μια βαθιά δημοκρατική δραστηριότητα. Σχετίζεται με την κριτική σκέψη και την αμφισβήτηση του τρέχοντα τρόπου δράσης. Εκφράζει την άποψη ότι, εάν εντοπίσεις ένα πρόβλημα, ενεργείς για να το διορθώσεις και δεν παραπονιέσαι γι' αυτό».

Ομοίως, το πρόγραμμα SELMA αντιμετωπίζει το χάκινγκ ως ένα σύνολο δραστηριοτήτων που καλεί σε δράση. Αυτό σημαίνει ότι ΕΣΕΙΣ ορίζετε τις διαδρομές για να εφαρμόσετε τις θεματικές ενότητες του SELMA, να εστιάσετε στις δραστηριότητες και στα μέσα.

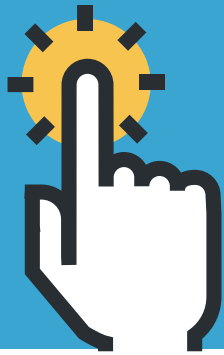
Χακάροντας ένα ζήτημα διαδικτυακού μίσους, οι μαθητές πρέπει να έχουν την ευκαιρία να:

- ΕΝΤΟΠΙΣΟΥΝ ζητήματα όταν αυτά προκύπτουν.
- ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΟΥΝ τις επιπτώσεις αυτών των ζητημάτων.
- ΜΕΛΕΤΗΣΟΥΝ τα ζητήματα και να διαπιστώσουν πώς αυτά προκύπτουν και παρουσιάζονται, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από την πραγματική ζωή.
- ΚΑΤΑΝΟΗΣΟΥΝ τις επιπτώσεις αυτών των ζητημάτων και πώς μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση του προβλήματος.
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΝ πιθανές λύσεις χρησιμοποιώντας ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων και δράσεων.
- ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΝ αυτές τις λύσεις, επιλέγοντας το σωστό πλαίσιο και περιβάλλον μέσα από αποτελεσματικές ενέργειες που καλούν σε δράση.
- ΑΠΟΤΡΕΨΟΥΝ τους παράγοντες που συμβάλλουν στο ζήτημα.
- ΑΛΛΑΞΟΥΝ το περιβάλλον με θετικό τρόπο, αποδεικνύοντας και μεταδίδοντας τις αλλαγές.

Για να επιτευχθεί αυτό, η Εργαλειοθήκη SELMA περιλαμβάνει ένα συνεκτικό σύνολο εργαλείων, που παρουσιάζονται σε εννέα θεματικές, καθεμία εκ των οποίων περιλαμβάνει δραστηριότητες στο πλαίσιο της ΚΣΜ, της Μάθησης των Μέσων, της Αγωγής του Πολίτη και της Καθοδήγησης Ενηλίκων.

Σας καλούμε να χακάρετε την Εργαλειοθήκη!

Μπορείτε να ξεκινήσετε με τη «Θεματική 1» και να εργαστείτε πάνω στις δραστηριότητες όπως τις παρουσιάσαμε. Μπορείτε επίσης να χακάρετε την Εργαλειοθήκη και να την προσαρμόσετε σε συγκεκριμένη ομάδα-στόχο παιδιών/εφήβων και στις συγκεκριμένες ανάγκες που έχουν προκειμένου να κατανοήσουν, να αντιμετωπίσουν και να αγωνιστούν εναντίον της διαδικτυακής ρητορικής μίσους.

2. Ξεκινώντας το ταξίδι SELMA...

Σε αυτό το κεφάλαιο θα βρείτε πραγματικές ιστορίες και περιπτώσεις, όπως τις παρουσιάζουν έμπειροι επαγγελματίες που εργάζονται με ευάλωτα παιδιά και νέους. Αυτοί έχουν χακάρει και έχουν ανακαλύψει κάποια σχετική διαδρομή στην Εργαλειοθήκη SELMA. Ελπίζουμε οι ιστορίες τους να σας εμπνεύσουν ώστε να κάνετε το ίδιο.

2.1. Διαδρομή 1: Ειδική αγωγή στην τάξη για μαθητές με νοητική υστέρηση

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλληλέννοσ τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)		1								
Ανάηυση των Μέσων		2								
Παραγωγή των Μέσων		3								
Αγωγή του Ποθίτη										
Καθοδήγηση Συνομηθίκων										

Εργάζομαι σε μια ιδιαίτερη τάξη με επτά αγόρια ηλικίας 12-14 ετών με νοητική υστέρηση και προβλήματα προσοχής, κυρίως με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής - υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ).

Φυσικά, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές εκφράζονται με διαφορετικό τρόπο. Ως ομάδα εμφανίζουν όλοι χαμηλό επίπεδο ελέγχου των παρορμήσεων και δυσκολεύονται να φιλτράρουν και να επεξεργαστούν ερεθίσματα και εμπειρίες.

Αυτό συμβαίνει σε κάθε περιβάλλον και κοινότητα στην οποία συμμετέχουν οι μαθητές, αλλά η εμπειρία μάς έχει δείξει ότι αντιμετωπίζουν προκλήσεις κυρίως στις διαδικτυακές κοινότητες. Δυστυχώς, σε αυτές τις περιπτώσεις η συμπεριφορά τους καταλήγει σε διαμάχες, με τους ίδιους στον ρόλο του παραβάτη.

Η Εργαλειοθήκη SELMA ήταν κατάλληλη για το σχολικό μας πρόγραμμα, καθώς πολλοί μαθητές έχουν λίγο-πολύ εκτεθεί στη ρητορική μίσους ή έχουν συμβάλει στην εξάπλωσή της. Αυτό οφείλεται στο ότι δυσκολεύονται να αποκωδικοποιήσουν τους κοινωνικούς κανόνες του διαδικτύου και τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους.

Μέχρι στιγμής εργαστήκαμε με το «Θέμα 1», κατανοώντας τι είναι η ρητορική μίσους και πώς επηρεάζει εμάς και τους άλλους. Υπήρξε μια πολύ θετική εμπειρία, και θα μελετήσουμε κι άλλες διδακτικές ενότητες.

Χρησιμοποιήσαμε την εισαγωγική άσκηση «**Ονομασία και ταξινόμηση συναισθημάτων**» (Naming and Sorting Emotions). Για να είναι πιο εφικτή η άσκηση, την αλλάξαμε και δουλέψαμε με 12 συναισθήματα αντί για 20. Οι μαθητές μας δυσκολεύονται να ορίσουν τα συναισθήματα που κάποιοι άλλοι μπορούν να αναγνωρίσουν εύκολα, γι' αυτό πολλά διαφορετικά συναισθήματα θα έκαναν το έργο μας μη διαχειρίσιμο. Θέλουμε να προκαλέσουμε τους μαθητές μας, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι έχουν τη δυνατότητα να πετύχουν. Δεν υπάρχει πρόβλημα το να πρέπει να κάνουν μικρά βήματα για να πετύχουν έναν στόχο. Ο στόχος όμως δεν πρέπει ποτέ να είναι ανέφικτος.

Προσθέσαμε μάλιστα ένα επιπλέον στοιχείο στην άσκηση. Έχοντας κατηγοριοποιήσει τα 12 συναισθήματα, επιτρέψαμε στους μαθητές να φωτογραφίσουν ο ένας τον άλλο εκφράζοντας τα 12 συναισθήματα. Στη συνέχεια τους ζητήσαμε να τοποθετήσουν τις φωτογραφίες στο διάγραμμα RULER μαζί με λέξεις. Σκοπός ήταν να δώσουμε στους μαθητές άλλη μια ευκαιρία να αναγνωρίσουν και να εξοικειωθούν με τα διαφορετικά συναισθήματα και να εκφραστούν με δημιουργικό τρόπο.

Προχωρήσαμε στην άσκηση «**Αντιστοίχιση Συναισθημάτων στη Ρητορική Μίσους**» (Matching Emotions to Hate Speech), στο πλαίσιο της ΚΣΜ. Την εφαρμόσαμε όπως περιγράφεται, κάνοντας όμως μια αλλαγή: χρησιμοποιήσαμε τις 12 λέξεις από την παραπάνω δραστηριότητα αντί για 20.

Στη συνέχεια εφαρμόσαμε την κύρια δραστηριότητα της θεματικής ενότητας «Ανάλυση των Μέσων», **Xorg the Xenovian**. Κάναμε μια άσκηση που βασίζεται στην ίδια αρχή, αλλά από την οπτική ενός αγοριού 14 ετών που παίζει βιντεοπαιχνίδια. Μελετήσαμε συγκεκριμένα παραδείγματα εκφράσεων που χρησιμοποιούν οι παίκτες όταν παίζουν παιχνίδια, και αποτυπώσαμε εικόνες από την οθόνη του υπολογιστή με αυτές τις εκφράσεις. Ακολουθήσαμε αυτή την προσέγγιση επειδή πιστεύουμε ότι είναι σημαντικό να μελετήσουμε το ζήτημα εντός ενός πλαισίου που οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν. Εφόσον όλοι οι μαθητές της ομάδας είναι ενεργοί παίκτες, τα παραδείγματα αυτά είναι σχετικά και αναγνωρίσιμα.

Συνεχίσαμε και μιλήσαμε για το τι είναι η ρητορική μίσους χρησιμοποιώντας την άσκηση «**Πώς αντιλαμβάνομαστε τη ρητορική μίσους;**» (What is hate speech to us?), στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Παραγωγή των Μέσων». Χρησιμοποιήσαμε τον απλό ορισμό που δίνεται στη δεύτερη διαφάνεια. Περάσαμε αρκετό χρόνο προσπαθώντας να διαχωρίσουμε

γενικά σχόλια που εκφράζουν μίσος. Χρησιμοποιήσαμε, ως συγκεκριμένα παραδείγματα, νέες αποτυπωμένες εικόνες της οθόνης του υπολογιστή με σχόλια μέσα από ένα παιχνίδι.

Σε αυτή την άσκηση επικεντρωθήκαμε μόνο στην προσπάθεια να κατανοήσουμε τον ορισμό και δεν διατυπώσαμε δικό μας. Απεναντίας, αφιερώσαμε περισσότερο χρόνο για να αλλάξουμε τα σχόλια που βρήκαμε και τα οποία εξέφραζαν μίσος. Θέλαμε να τα καταστήσουμε πιο αποδεκτά, εκφράζοντας ταυτόχρονα συναισθήματα όπως ο θυμός – ένα συναίσθημα που τα αγόρια γνωρίζουν καλά, αφού το βιώνουν όταν παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια.

Ο στόχος μας είναι να εφοδιάσουμε τους μαθητές με τα εργαλεία που θα τους επιτρέψουν να εκτονώσουν συγκρουσιακά συναισθήματα και καταστάσεις. Αναγνωρίζουμε ταυτόχρονα ότι για τους ίδιους είναι μια μεγάλη δοκιμασία. Γι' αυτό πιστεύουμε ότι είναι σημαντικό να δώσουμε στους μαθητές συγκεκριμένες και πιο θετικές εναλλακτικές από εκείνες της ρητορικής μίσους, ώστε να αποφεύγουν τα σχόλια που εκφράζουν μίσος όταν θέλουν να εκτονώσουν τον εκνευρισμό τους.

2.2. Διαδρομή 2: Οικοτροφείο προσανατολισμένο στην παραγωγή

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλάξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλλάζοντας τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)										
Ανάληψη των Μέσων						3				
Παραγωγή των Μέσων		1								
Αγωγή του Πολίτη					2					
Καθοδήγηση Συνομηθικών										

Εργάζομαι σε οικοτροφείο προσανατολισμένο στην παραγωγή, στο οποίο οι μαθητές παραμένουν για ένα ή δύο χρόνια. Οι μαθητές είναι κυρίως 15 και 16 ετών. Το οικοτροφείο φιλοξενεί κυρίως νέους που για πολλούς λόγους αποφασίζουν να μη συνεχίσουν την ακαδημαϊκή τους εκπαίδευση. Ορισμένοι είναι δυσλεκτικοί, άλλοι εμφανίζουν διαταραχές διάσπασης προσοχής, ενώ άλλοι είχαν δύσκολη παιδική ηλικία. Στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει ένας συνδυασμός διαφορετικών παραγόντων. Παρέχουμε μεγάλο φάσμα πρακτικών μαθημάτων (π.χ. μάθημα επισκευής μοτοποδηλάτων). Ο πληθυσμός αποτελείται κατά 80% από αγόρια.

Ως εκπαιδευτικό προσωπικό, θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο να μιλήσουμε για τη ρητορική μίσους, διότι βλέπουμε ότι οι μαθητές μας χρησιμοποιούν καθημερινά πολύ σκληρή γλώσσα. Συχνά διαπιστώνουμε και ακούμε απαξιωτικές συζητήσεις για ομοφυλόφιλους, γυναίκες, διεμφυλικούς και άλλες ομάδες. Πολλοί μαθητές λένε ότι τα διαδικτυακά παιχνίδια, με τα οποία γεμίζουν τον ελεύθερο χρόνο τους, αφήνουν μεγάλο περιθώριο για απαξιωτικά σχόλια απέναντι σε παίκτες συγκεκριμένων εθνοτήτων, γυναίκες κ.ά.

Φοβούμαστε ότι οι μαθητές έχουν την τάση να γίνονται συνένοχοι και να συμβάλλουν στη διάδοση αυτής της σκληρής γλώσσα. Γι' αυτό θελήσαμε να εστιάσουμε στη ρητορική μίσους κατά τη διάρκεια του μαθήματος και στην καθημερινότητα.

Σκεφτήκαμε να πραγματοποιήσουμε δύο σύντομες συνεδρίες με διαλείμματα. Σπάνια εργαζόμαστε ως κανονική σχολική τάξη, γιατί οι μαθητές κουράζονται γρήγορα. Έτσι επιλέξαμε να συγκεντρώσουμε όλους τους μαθητές για μια κοινή συνεδρία τριών ωρών, η οποία θα συνοδευόταν από πιο σύντομες συνεδρίες στα καταστήματα όπου παρατηρούνταν αυτές οι καταστάσεις.

Επιλέξαμε να μην εφαρμόσουμε την κύρια δραστηριότητα της ΚΣΜ, διότι θεωρήσαμε ότι είναι πιο σημαντικό να πραγματοποιήσουμε συγκεκριμένες δραστηριότητες, καθώς οι μαθητές μας είναι σχετικά μεγαλύτερης ηλικίας και αντιμετωπίζουν προβλήματα προσοχής. Χρησιμοποιήσαμε την εισαγωγή στο «Θέμα 1», «**Πώς αντιλαμβανόμαστε τη ρητορική μίσους;**» (What is hate speech to us?), στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Παραγωγή των Μέσων».

Αυτή η άσκηση εντοπίζει αμέσως τις βασικές παρανοήσεις που σχετίζονται με τη ρητορική μίσους και δίνει μια ξεκάθαρη βάση για την κατανόηση του ζητήματος. Εστιάζει κυρίως στα προστατευόμενα χαρακτηριστικά. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε μικρές ομάδες για να δημιουργήσουν ραπ κομμάτια και memes, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα το ζήτημα. Στη συνέχεια κλήθηκαν να δώσουν παραδείγματα διαφορετικών χαρακτηριστικών μέσα από τις δημιουργίες τους.

Κατόπιν χρησιμοποιήσαμε τη δραστηριότητα «**Memes με νόημα**» (Meaningful Memes) από το «Θέμα 4», «Αγωγή του πολίτη». Η ομάδα των μαθητών ανταποκρίθηκε θετικά στην αντίδραση επιδεικνύοντας χιούμορ. Πολλοί μαθητές είναι δυσλεκτικοί και συχνά πέφτουν θύματα μηνυμάτων μίσους στο διαδίκτυο λόγω της περιορισμένης ικανότητάς τους να γράφουν. Οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν τη χρήση memes ως τρόπο εκτόνωσης των αντιπαραθέσεων.

Ολοκληρώνοντας, εφαρμόσαμε τη δραστηριότητα «**Αποκωδικοποιώντας το μίσος**» (Cracking the case of hate), στο «Θέμα 5», «Ανάλυση των Μέσων». Χρησιμοποιώντας φανταστικές καταστάσεις, προσπαθήσαμε να εντοπίσουμε πότε οι εκφράσεις μετατρέπονται σε ρητορική μίσους. Τυπώσαμε τους φακέλους, αντικαθιστώντας εκείνες τις περιπτώσεις με πραγματικές ιστορίες από την επικαιρότητα. Μελετήσαμε την περίπτωση του ιεροκήρυκα του μίσους/ακτιβιστή, Rasmus Paludan (νεαρού Δανού, υπέρμαχου της Δεξιάς), ο οποίος ανεβάζει βίντεο στο διαδίκτυο με τον ίδιο να επισκέπτεται κοινωνικά μη προνομιούχες συνοικίες και να μιλά απαξιωτικά για ορισμένες ομάδες ανθρώπων. Επίσης, στηρίξαμε τα επιχειρήματά μας σε αρνητικές και γενικευμένες εκφράσεις που χρησιμοποιούνται για τους Ρώσους στο διαδικτυακό παιχνίδι League of Legends.

Η Εργαλειοθήκη SELMA μας ενέπνευσε να δημιουργήσουμε συγκεκριμένες εργασίες για τους μαθητές μας. Σημαντικό ήταν ότι συμπληρώσαμε τις δραστηριότητες με «τοπικά» παραδείγματα, προκειμένου να διασφαλίσουμε ότι οι μαθητές θα τα κατανοήσουν πλήρως. Αν και συνήθως οι δραστηριότητες πρέπει να είναι σύντομες λόγω της διάσπασης προσοχής των μαθητών, αυτή τη φορά έπρεπε να μη χάσουμε εμείς τον στόχο μας, καθότι οι δραστηριότητες οδηγούσαν σε πολλές ερωτήσεις και διάλογο.

2.3. Διαδρομή 3: Τάξη “Nest”

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλληλέννοτες τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)										
Ανάληψη των Μέσων										
Παραγωγή των Μέσων										
Αγωγή του Ποιότη										
Καθοδήγηση Συνομηθικών					2	1				

Στην τάξη Nest¹, το 25% περίπου των μαθητών παρουσιάζει Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Οι υπόλοιποι μαθητές βρίσκονται εντός των «φυσιολογικών» ορίων.

Όπως όλοι οι έφηβοι, έτσι και οι μαθητές μας χρησιμοποιούν καθημερινά το διαδίκτυο. Είναι 11-12 ετών, αλλά ήδη αρκετοί εξ αυτών έχουν εκτεθεί στη ρητορική μίσους. Ορισμένοι το θεωρούν φυσιολογικό κομμάτι της διαδικτυακής ζωής και δεν δίνουν ιδιαίτερη σημασία. Ωστόσο, λόγω της διαταραχής τους, οι μαθητές με ΔΑΦ έχουν πολύ συγκεκριμένο τρόπο σκέψης. Όταν έρχονται αντιμέτωποι με σχόλια μίσους, είναι σχεδόν αδύνατον να μην επηρεαστούν και να μην το πάρουν προσωπικά. Υπό αυτή την έννοια, αρκετοί μαθητές έχουν πέσει θύματα της ρητορικής μίσους.

Ως εκ τούτου, ήταν κοινή επιθυμία των δασκάλων και των μαθητών να εργαστούν πάνω σε αυτά τα ζητήματα, προκειμένου να τα κατανοήσουν καλύτερα. Ήθελαν επίσης να κατανοήσουν καλύτερα πώς οι ίδιοι οι μαθητές μπορούν να εμποδίσουν την εξάπλωση του μίσους στο διαδίκτυο, συμβάλλοντας παράλληλα στη δημιουργία μιας θετικής διαδικτυακής συμπεριφοράς.

1. . Στο σύστημα Nest, η τάξη συγκροτείται από δώδεκα παιδιά με «τυπική» ανάπτυξη, τέσσερα παιδιά με αυτισμό και δύο δασκάλους. Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στο <http://cphpost.dk/news/denmark/aarhus-school-mixing-autistic-and-normal-children.html>.

Ξεκινήσαμε κατευθείαν με το «Θέμα 5», στη διδακτική ενότητα «Καθοδήγηση Ενηλίκων». Δεν εφαρμόσαμε την εισαγωγή, αλλά περάσαμε στη «**Δραστηριότητα 2: Η Μάχη Ξεκινά**» (Activity 2: The battle is on). Οι μαθητές με ΔΑΦ χρειάζονται πολύ συγκεκριμένα και σαφή χρονικά πλαίσια για να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν σε τέτοιου είδους συνεδρίες. Έτσι ορίσαμε ξεκάθαρα χρονικά πλαίσια για κάθε γύρο, διασφαλίζοντας ότι καμία εργασία ή δραστηριότητα δεν θα διαρκούσε περισσότερο από 15 λεπτά:

- Στον Γύρο 1, ο οποίος περιλαμβάνει περίπλοκες έννοιες, όπως συμμόρφωση, κανόνες, κοινωνική κατηγοριοποίηση και πόλωση, οι μαθητές είχαν 10 λεπτά να ολοκληρώσουν την εργασία τους. Στη συνέχεια είχαν 5 λεπτά για να ολοκληρώσουν το ερώτημα που τους έδινε επιπλέον βαθμό. Αποφασίσαμε η εργασία να γίνει προφορικά και όχι γραπτά για όλη την τάξη, ώστε να είναι πιο εύκολη και προσιτή στα άτομα της συγκεκριμένης ομάδας. Για να μη γίνει η δραστηριότητα πολύ ανταγωνιστική, δεν βαθμολογούσαμε. Στο τέλος κάναμε ένα σύντομο διάλειμμα, για να ξεκαθαρίσουμε ότι θα υπάρξει αλλαγή στις δραστηριότητες.
- Στον Γύρο 2, οι μαθητές έπρεπε να επιλέξουν να συνεργαστούν ή όχι. Ζητήσαμε από τους μαθητές να γράψουν τις απαντήσεις τους σε ένα χαρτί και να σταθούν σε κύκλο. Όλοι έπρεπε να δείξουν τις απαντήσεις τους ταυτόχρονα. Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν παραλλαγές και να ηρεμήσουν οι νευρικοί μαθητές. Στο τέλος, κάναμε ένα ακόμα σύντομο διάλειμμα.
- Στον Γύρο 3, μιλήσαμε για τα περίφημα πειράματα του Stanley Milgram. Οι μαθητές μπορούσαν να επιλέξουν αν θα λύσουν την άσκηση εργαζόμενοι σε ζεύγη ή μόνοι τους. Είναι πολύ σημαντικό για εμάς να τους δίνουμε αυτό το περιθώριο επιλογής, διότι, ενίοτε, χρειάζονται απλώς λίγο χρόνο να εργαστούν μόνοι τους, προστατευμένοι από τον άλλο. Τους επιτρέπουμε, επίσης, να αποφασίσουν εάν προτιμούν να απαντήσουν προφορικά ή γραπτά.
- Ξεκινώντας από την ερώτηση με τον επιπλέον βαθμό, πραγματοποιήσαμε μια τελευταία συζήτηση για τις επιπτώσεις της δυναμικής της ομάδας στη συμπεριφορά των ατόμων στο διαδίκτυο.

Όταν οι μαθητές μας κατανόησαν καλύτερα τη διαδικτυακή ρητορική μίσους και τη δυναμική της ομάδας, συνεχίσαμε με τη δραστηριότητα «Οραματίζομαι τα αποτελέσματα-μεμονωμένες αντιδράσεις» (Imagining outcomes - individual responses) η οποία είναι μέρος του «Θέματος 4», «Καθοδήγηση Συνομηλίκων». Στην εισαγωγή, ζητήσαμε από τους μαθητές να μας πουν πώς θα αντιδρούσαν, εάν έβλεπαν μια ανάρτηση μίσους στο διαδίκτυο. Στη συνέχεια, τους παρουσιάσαμε τέσσερις μελέτες περίπτωσης σχετικά με τον κίνδυνο για τους ίδιους, την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος και την πιθανότητα να προτείνουν κάποια μορφή δράσης. Εάν η πρότασή τους ήταν κάποια από τις δοθείσες επιλογές, τους ζητούσαμε να βρουν μια εναλλακτική. Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην κουράσει τους μαθητές και να προκαλέσει το αίσθημα της κοινότητας εντός της τάξης και την αντίδραση στις θέσεις των άλλων.

Συνολικά, η Εργαλειοθήκη SELMA ήταν απολύτως κατάλληλη για εμάς και για τη δουλειά που κάνουμε στο πλαίσιο του συστήματος Nest. Θεωρούμε ότι το SELMA είναι μια

ευκαιρία να δώσουμε στους μαθητές –και στις ευάλωτες ομάδες– μια πιο σαφή εικόνα για ένα περίπλοκο ζήτημα όπως οι επιπτώσεις της δυναμικής της ομάδας στα άτομα και της κοινότητες – ειδικά όσον αφορά τον τρόπο που τα άτομα εκφράζουν τις απόψεις τους και τον τρόπο που άλλοι αντιλαμβάνονται αυτές τις απόψεις. Οι μαθητές είχαν κίνητρο να σκεφτούν τις δικές τους απόψεις και τη συμπεριφορά τους. Μήπως προηγουμένως «ακολουθούσαν την ομάδα», για να διατηρήσουν το αίσθημα του ανήκειν; Ποιες στρατηγικές θα μπορούσαν να υιοθετήσουν για να υψώσουν ανάστημα και να εκφράσουν τη γνώμη τους την επόμενη φορά; Οι δραστηριότητες έδωσαν κίνητρο στους μαθητές να προβληματιστούν για την ενσωμάτωση σε μια ομάδα και τον αποκλεισμό από αυτή, έννοιες πολύ σχετικές για εκείνους. Επίσης, σκέφτηκαν τρόπους με τους οποίους αυτές οι διαδικασίες μπορούν να συμβάλλουν στην ερμηνεία των αιτιών πίσω από την ευρεία διάδοση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

2.4. Διαδρομή 4: Ηλεκτρονικά Αθλήματα (E-Sports)

	Θέμα	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Κεντρικό ζήτημα		Τι είναι η ρητορική μίσους;	Γιατί παρατηρείται η ρητορική μίσους;	Τι συναισθήματα μου προκαλεί η ρητορική μίσους;	Ποιος είναι ο ρόλος μου και τι μπορώ να κάνω;	Οι δικοί μου άνθρωποι χρησιμοποιούν τη ρητορική μίσους;	Πώς μπορώ να επηρεάσω τους δικούς μου ανθρώπους;	Πώς μπορούμε να αλληλέξουμε την κοινότητά μας;	Συνεργασία με φορείς του διαδικτύου	Αλλάζοντας τον κόσμο
Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ)		1		2						
Ανάλυση των Μέσων										
Παραγωγή των Μέσων										
Αγωγή του Πολίτη										
Καθοδήγηση Συνομηθικών				3						

Είμαι προπονητής σε μια μικρή λέσχη ηλεκτρονικών αθλημάτων, η οποία αριθμεί περίπου 40 μέλη, ηλικίας από 11 έως 15 ετών ως επί το πλείστον. Παίζουμε πολλά διαφορετικά παιχνίδια, από Lotr έως CS: GO και πολλά άλλα. J

Τα περισσότερα μέλη μας είναι, θα λέγαμε, συνηθισμένα παιδιά και νέοι. Έχουμε όμως και μέλη που αντιμετωπίζουν διάφορα νοητικά προβλήματα. Για παράδειγμα, έχουμε δύο μέλη που πάσχουν από διαταραχή ελλειμματικής προσοχής - υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ), και πριν τρεις μήνες αποκτήσαμε ένα νέο μέλος με σύνδρομο Άσπεργκερ. Κάθε φορά που έρχεται για προπόνηση, το συνοδεύει και το άτομο που έχει αναλάβει την επικουρία του.

Από την ίδρυση της λέσχης, έναν χρόνο πριν, ακολουθούμε τον κώδικα δεοντολογίας του συνδέσμου ηλεκτρονικών αθλημάτων της Δανίας, εστιάζοντας, για παράδειγμα, στα τυχερά παιχνίδια, στο «ευ αγωνίζεσθαι», στη διατροφή και στην υγεία.

Τους τελευταίους μήνες, όμως, τα μέλη μας, που χρειάζονται επιπλέον στήριξη όταν είναι στη λέσχη, εξέφρασαν την άποψη ότι πρέπει κι εμείς να δώσουμε ειδική έμφαση σε ζητήματα που σχετίζονται με σχόλια μίσους και συμπεριφορά μη ανοχής.

Πέφτει συχνά στην αντίληψη μας ότι τα μέλη μας έρχονται αντιμέτωπα με ρητορική βίας, και σε ορισμένα αθλήματα οι εκφράσεις μίσους μοιάζουν φυσιολογικές στο πλαίσιο του αθλήματος. Έχουμε διαπιστώσει ότι δικοί μας παίκτες είχαν βίαιες εκρήξεις θυμού, προκαλώντας ένταση στις προπονήσεις. Σε κάποιες περιπτώσεις μερικά από τα μέλη μας διαγράφηκαν από ορισμένα αθλήματα.

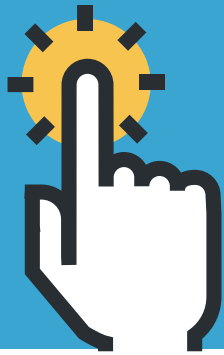
Υπήρχαν ανέκαθεν κανόνες για τη χρήση της γλώσσας, αλλά ήταν ξεκάθαρο ότι έπρεπε να εργαστούμε περισσότερο προς αυτή την κατεύθυνση. Ένας φίλος, ο οποίος διδάσκει σε σχολείο για παιδιά με ειδικές ανάγκες, μου μίλησε για την Εργαλειοθήκη SELMA.

Για πολύ καιρό θεωρούσαμε ότι η υβριστική γλώσσα ήταν μέρος της «κουλτούρας» του παιχνιδιού και ότι τα μέλη μας μπορούσαν να διαχωρίσουν το διαδικτυακό παιχνίδι από τη συμπεριφορά τους εκτός διαδικτύου. Ουσιαστικά όμως καταλάβαμε ότι η ρητορική μίσους μάς επηρεάζει πολύ περισσότερο.

Έτσι αποφασίσαμε να πραγματοποιήσουμε τέσσερις συναντήσεις σε έναν μήνα, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε αυτό το ζήτημα.

- Στην πρώτη συνάντηση, διαβάσαμε με τα μέλη μας αποσπάσματα από το άρθρο «**Γιατί εκφράζω μίσος στο διαδίκτυο;**» (Why did I hate online?). Θεωρήσαμε ότι αυτό το άρθρο περιγράφει με επιτυχία την οπτική ενός νέου που ασχολείται με τα διαδικτυακά παιχνίδια. Θεωρήσαμε ότι τα μέλη μας μπορούσαν να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους στο προφίλ που περιγραφόταν στο άρθρο και έτσι μπορούσαν να υιοθετήσουν τη στάση που επιθυμούσαμε.
- Στη συνέχεια, σε δύο συναντήσεις, εργαστήκαμε πάνω στην άσκηση «**Αντιστοίχιση Συναισθημάτων στη Ρητορική Μίσους**» (Matching Emotions to Hate Speech), στο πλαίσιο της ΚΣΜ, «Θέμα 1», καθώς και στη δραστηριότητα «**Στάσου μια μετα-στιγμή**» (Take a Meta-moment), στο πλαίσιο της ΚΣΜ, «Θέμα 3». Έτσι η ομάδα κατάφερε να κατανοήσει καλύτερα πώς η ρητορική μίσους μάς επηρεάζει όλους και πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε καταστάσεις στις οποίες εμείς οι ίδιοι χρησιμοποιούμε εκφράσεις μίσους.
- Τέλος, χρησιμοποιήσαμε την τέταρτη συνάντηση για να εντοπίσουμε συγκεκριμένα εργαλεία. Μέσα από τις δραστηριότητες «**Ποιος είμαι**» (Who am I) και «**Βγάζοντας τον καλύτερό μου εαυτό**» (Putting my best self forward), στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Καθοδήγηση Συνομηλίκων», «Θέμα 3», αφήσαμε σε κάθε μέλος το περιθώριο να εντοπίσει τα βέλτιστα εργαλεία που θα του επέτρεπαν να αποστασιοποιηθεί (σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι διαφάνειες 8 και 9 από τη δραστηριότητα «**Στάσου μια μετα-στιγμή**» (Take a Meta-moment)). Τα παραπάνω βοήθησαν τους νέους της ομάδας μας να ρυθμίζουν καλύτερα τα συναισθήματά τους και τη συμπεριφορά τους όταν έρχονταν αντιμέτωποι με ρητορική μίσους ή αισθάνονταν ότι έχαναν τον έλεγχο.

Η προσέγγιση SELMA συνέβαλε σημαντικά στην αλλαγή των απόψεων και της συμπεριφοράς των συμμετεχόντων, βελτιώνοντας παράλληλα το «ευ ζην» στη λέσχη.

3. Μια τελευταία συμβουλή

Κάθε εκπαιδευτική δραστηριότητα πρέπει να θέτει ρεαλιστικούς στόχους, λαμβάνοντας υπόψη τη ζωτικότητα και τις ικανότητες του μαθητή ή της ομάδας μαθητών, ώστε να διασφαλίσει τη δυνατότητα επιτυχίας.

Το εκπαιδευτικό υλικό συνήθως δεν απευθύνεται σε σαφώς καθορισμένες ομάδες. Οι ευάλωτες ομάδες έχουν ειδικές ανάγκες. Το περιεχόμενο και η δομή των δραστηριοτήτων πρέπει να προσαρμόζονται από επαγγελματίες που θα διασφαλίζουν ότι ανταποκρίνονται πλήρως στον σκοπό τους.

Αντί να υποδείξουμε στους επαγγελματίες πώς θα φέρουν εις πέρας αυτό το εγχείρημα, παρουσιάζουμε ορισμένες περιπτώσεις από την πραγματική ζωή ώστε να εμπνευστείτε. Ταυτόχρονα, έχουμε την ευκαιρία να δείξουμε πώς άλλοι επαγγελματίες που εργάζονται με ευάλωτους νέους έχουν «χακάρει» με επιτυχία την Εργαλειοθήκη SELMA!

Συνοψίζοντας, σας καλούμε να αναπτύξετε τη δική σας διαδρομή και το δικό σας ταξίδι SELMA. Μελετήστε την Εργαλειοθήκη. Γράψτε ή οργανώστε εκ νέου τις δραστηριότητες κατά το δοκούν. Βεβαιωθείτε ότι έχετε σκεφτεί καλά τις ειδικές ανάγκες που έχουν οι έφηβοι με τους οποίους εργάζεστε.

Κάποιες από τις στρατηγικές που εφαρμόσαμε για να «χακάρουμε» την Εργαλειοθήκη SELMA για τους ευάλωτους νέους παρουσιάζονται με τη μορφή συμβουλών:

- Εργαστείτε με πολύ σύντομα διαλείμματα. Οι νέοι με επιπλέον ανάγκες συνήθως δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν για μεγάλες χρονικές περιόδους. Φροντίστε να έχουν αρκετά διαλείμματα και οι συνεδρίες να μην ξεπερνούν τα 10 ή 15 λεπτά.
- Δώστε στους νέους τη δυνατότητα να κινούνται κατά τη διάρκεια της εργασίας. Δεν μπορούν όλοι οι μαθητές να συγκεντρωθούν όταν μένουν ακίνητοι!
- Οι νέοι πρέπει να μπορούν να κατανοήσουν τις δραστηριότητες και τα παραδείγματα που τους δίνετε. Βεβαιωθείτε ότι αυτά είναι κατανοητά. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε συγκεκριμένα παραδείγματα, τα οποία οι νέοι θα αναγνωρίσουν από την καθημερινότητά τους.

- Ίσως χρειαστεί να απλοποιήσετε ορισμένες διδακτικές ενότητες – και όπως διαπιστώσατε, αυτό είναι αρκετά εύκολο! Βεβαιωθείτε ότι οι νέοι με τους οποίους εργάζεστε κατανοούν πλήρως τις προσδοκίες που έχετε από αυτούς. Έτσι αυξάνονται οι πιθανότητες επιτυχίας.
- Δώστε ένα περιθώριο ευελιξίας στην ομάδα σας, ώστε τα άτομα να αποφασίσουν πώς θα συμμετάσχουν ή πώς θα εκφραστούν. Μια όμοια προσέγγιση για όλους δεν θα είναι πετυχημένη στην περίπτωση των ευάλωτων ομάδων. Δώστε τους επιλογές, για να μην αποκοπούν από τη δράση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Παρά τις συντονισμένες προσπάθειες πολλών φορέων και θεσμών, τα προβλήματα ψυχικής υγείας στους νέους ανθρώπους δεν μειώνονται στο ελάχιστο. Τον αντίκτυπο αυτής της κατάστασης τον υφίστανται κυρίως τα σχολεία, όπου τα παιδιά και οι έφηβοι περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους. Η διαχείριση των προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη είναι μια εξαιρετικά δύσκολη και απαιτητική διαδικασία. Απαραίτητος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός των προβλημάτων, για τον λόγο ότι επηρεάζει την ακαδημαϊκή και διαπροσωπική ανάπτυξη των μαθητών (Plotts, 2012)¹. Η συνεχής σε συχνότητα και ένταση αύξηση των προβλημάτων συμπεριφοράς παρεμποδίζει σε μεγάλο βαθμό την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής τάξης και γεμίζει με άγχος τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι πολλές φορές δείχνουν ανέτοιμοι να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν μαθητές με ανάλογες δυσκολίες.

Ο ρόλος του σχολείου σήμερα δεν είναι μόνο η μετάδοση γνώσεων, αλλά και η μέριμνα για τον υγιή ψυχικό κόσμο των μελλοντικών ενηλίκων. Το σχολείο καλείται πλέον να διαδραματίσει ρόλο στη διαχείριση των ψυχοκοινωνικών δυσκολιών των παιδιών, αφού θεωρείται ότι αποτελεί τον ιδανικό χώρο παρέμβασης (Adelman & Taylor, 2000 Weist & Evans, 2005)².

Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα ψυχικής υγείας, ο θεσμός των υποστηρικτικών υπηρεσιών παροχής συμβουλών, η εφαρμογή σχολικών ψυχοκοινωνικών προγραμμάτων και η τροποποίηση του προγράμματος σπουδών με στόχο την προαγωγή της κοινωνικής/συναισθηματικής ευημερίας όλων των μαθητών θεωρούνται βασικά στοιχεία της νέας σχολικής «φιλοσοφίας» (Urquhart, 2009)³.

---

1. Plotts, C.A. (2012). Assessment of students with emotional and behavioral disorders. Behavioral disorders: Identification, assessment, and instruction of students with EBD. *Advances in Special Education*, 22, 51-85.

2. Adelman, H.S. & Taylor, L. (2000). Promoting mental health in schools in the midst school reform. *Journal of School Health*, 70, 171-8.

Weist, M.D. & Evans, S.W. (2005). Expanded school mental health: Challenges and opportunities in an emerging field. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 3-6.

3. Urquhart, I. (2009). The psychology of inclusion: the emotional dimension. In P. Hick, R. Kershner, & P. Farrell (Eds), *Psychology for Inclusive Education: New directions in theory and practice* (pp. 66-77). Abingdon: Routledge.

Τα SELMA, όπως και άλλα συναφή προγράμματα, επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει και να ενεργοποιήσει τους μαθητές που δεν έχουν την ετοιμότητα να εντοπίσουν και να διαχειριστούν τους κινδύνους που ελλοχεύουν στο διαδίκτυο. Κύριο μέλημα του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η δημιουργία μιας διαπολιτισμικής κοινωνίας η οποία θα σέβεται τη διαφορετικότητα υιοθετώντας μια αντιρατσιστική στάση.

Επιμύθιο

Το SELMA αποτελεί την αρχή. Παρόμοια προγράμματα είναι απαραίτητα στην εκπαίδευση γιατί συμβάλλουν στον εντοπισμό ενός προβλήματος και διευκολύνουν την πορεία προς την ουσιαστική επίλυσή του. Θα ήταν ευκαταίε να δημιουργηθούν και άλλα προγράμματα όπως αυτό, τα οποία θα προάγουν την κοινωνική και συναισθηματική μάθηση με στόχο τη βαθιά ενδυνάμωση των νέων ανθρώπων.

